

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Тернопільський національний технічний університет
імені Івана Пулюя

Збірник
тез доповідей

XVII
НАУКОВОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
Тернопільського національного технічного
університету імені Івана Пулюя
Том III
ГУМАНІТАРНІ, СОЦІАЛЬНІ ТА
ЕКОНОМІЧНІ НАУКИ



20-21 листопада 2013 року

ТЕРНОПІЛЬ, УКРАЇНА

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Тернопільський національний технічний університет
імені Івана Пулюя

Збірник
тез доповідей

XVII
НАУКОВОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
Тернопільського національного технічного
університету імені Івана Пулюя
Том III
ГУМАНІТАРНІ, СОЦІАЛЬНІ ТА
ЕКОНОМІЧНІ НАУКИ



20-21 листопада 2013 року

ТЕРНОПІЛЬ, УКРАЇНА

ПРОГРАМНИЙ КОМІТЕТ

Голова: П. Ясній – д.т.н., проф., ректор.

Заступник голови: Р. Рогатинський – д.т.н., проф.

Вчений секретар: Р. Золотий – к.т.н., доц.

Члени: д.ф.-м.н., проф. О.Шаблій, д.т.н., проф. В.Андрійчук, д.е.н., проф. Андрушків, д.п.н., проф. Н.Буняк, д.т.н., проф. Т.Вітенько, д.т.н., проф. Б.Гевко, д.ф.-м.н., проф. Л.Дідух, д.ф.н., проф. А.Довгань, д.т.н., проф. П.Євтух, к.т.н., доц. К.Зеленський, к.т.н., доц. В.Калушка, д.е.н., проф. Н.Кирич, д.ф.-м.н., проф. В.Кривень, д.в.н., проф. М.Кухтин, к.п.н., доц. В.Кухарська, д.т.н., доц. А.Лупенко, д.т.н., проф. С. Лупенко, д.т.н., проф. І.Луців, к.ф.н., проф. В. Лобас, к.т.н., доц. О.Мацюк, д.т.н., доц. П.Марущак, к.ф.н., проф. В. Ніконенко, к.т.н., доц. М.Паламар, д.е.н., доц. О.Панухник, д.т.н., доц. О.Пастух, к.т.н., доц. М.Петрик, д.біол.н., проф. О.Покотило, д.т.н., проф. М.Підгурський, к.т.н., доц. А.Пік, д.т.н., проф. М.Пилипець, д.т.н., проф. М.Приймак, к.т.н., проф. Я.Проць, д.т.н., проф. Т.Рибак, д.н.д.у., проф. М.Рудакевич, к.т.н., доц. Л.Скоренький, д.т.н., доц. І. Стадник, д.т.н., проф. П.Стухляк, д.іст.н., проф. Я.Стоцький, д.т.н., доц. М. Тарасенко, д.т.н., проф. Р.Ткачук, к.е.н. проф. Р.Федорович, к.ф.-м.н., доц. Б.Шелестовський, д.б.н., проф. В. Юкало, к.т.н., доц. Яськів В.І., д.т.н., проф. Б.Яворський, нач. Відділу ВІД О.Дубик, нач. НДЧ к.т.н., доц. В.Дзюра

Адреса оргкомітету: ТНТУ ім. І. Пулюя, м. Тернопіль, вул. Руська, 56, 46001,

тел. (0352) 258851. моб.: 0685155028

Е-mail: zolyty@gmail.com

Відповідальний за випуск: к.т.н., доц. Золотий Р.З.

Верстка: к.т.н., доц. Золотий Р.З.

НАПРЯМКИ РОБОТИ КОНФЕРЕНЦІЇ

- Математичне моделювання і механіка.
- Машинобудування.
- Інформаційні технології.
- Машини та обладнання сільськогосподарського виробництва.
- Приладобудування.
- Імовірнісні моделі біофізичних сигналів і полів та обчислювальні методи і засоби їх ідентифікації.
- Матеріалознавство, міцність матеріалів і конструкцій.
- Електротехніка та світлотехніка.
- Електроніка та мікропроцесорна техніка.
- Математика.
- Фізика.
- Хімія. Хімічна, біологічна та харчова технології.
- Обладнання харчових виробництв.
- Менеджмент у виробництві та соціальній сфері.
- Економіка та підприємництво.
- Гуманітарні науки.

Секція: МЕНЕДЖМЕНТ У ВИРОБНИЦТВІ ТА СОЦІАЛЬНІЙ СФЕРІ

Керівники: **проф. Б. Андрушків, проф. Н. Кирич, доц. П. Дудкін**

Секретар: **доц. Ю. Вовк**

УДК 330.342

Б. Андрушків, Н. Макар

(Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя)

ПРОБЛЕМИ ВІТЧИЗНЯНОГО РИНКУ ІННОВАЦІЙ

Сучасний стан та напрямки перебігу трансформаційних процесів вітчизняної економічної системи створюють передумови для інтенсифікації конкурентної боротьби між суб'єктами господарювання. У такій складній ситуації чи не єдиним напрямком забезпечення стабілізації та підвищення дохідності бізнесу є активна інноваційна діяльність у підприємстві.

На даний момент з'являються підприємства, які націлені на ринок інновацій. Ця група на ринку поки що не дуже численна, оскільки на вітчизняному ринку України вимальовується явна перевага пропозицій від розробників приладів, технологій, установок тощо над можливостями ринку вкласти в їхні нововведення кошти з метою втілення ідей у товар. У зв'язку зі слабкістю економіки кошти на інновації підприємства не є значними, і частіше за все нововведення на ринку є продуктом героїчних зусиль групи ентузіастів. Однак такий підхід рідко перетворює їхні нововведення у масштабний вихід на товарний ринок, затребуваний попитом.

Окрім того, впровадження інновацій на підприємстві завжди є достатньо тривалим та складним процесом, оскільки передбачає наявність певних проблем. Основним бар'єром для впровадження інновацій на сучасних вітчизняних підприємствах є недосконала нормативно-правова база держави, перш за все – недоліки у податковому, митному та антимонопольному регулюванні інноваційної діяльності, необхідність посилення захисту прав інтелектуальної власності тощо. Усунення проблем такого характеру вимагає відповідної реакції органів державної влади у формі підтримки та захисту на законодавчому рівні інноваційної діяльності вітчизняних суб'єктів господарювання, наприклад, шляхом надання відповідних податкових пільг, здійснення відповідних грошових виплат тощо.

Також доцільно зауважити, що незадовільний рівень інноваційного розвитку вітчизняних підприємств є наслідком хибних підходів до управління підприємствами та економікою країни за командно-адміністративної системи господарювання. Для подолання вказаних недоліків роботи промислових підприємств потребує суттєвого покращення система управління інноваційною діяльністю, оскільки відсутність інноваційного розвитку призведе до подальшого морального старіння основних засобів промисловості, і, як наслідок, її не конкурентоспроможності на світовому та національному ринках. Статистика свідчить, що в основному промислові підприємства вкладають свої кошти в ремонт значно зношених основних засобів виробництва.

Сучасний український ринок потребує команди досвідчених технічних фахівців з таким менеджментом, щоб їм можна було довірити проект і серйозні приватні інвестиції. Причому якісне керування інноваційним проектом має бути комплексним: грамотна організація НДДКР, оптимальний вибір контрагентів, контроль термінів, якості й витрат.

Отже, забезпечення рівня конкурентоспроможності вітчизняних наукових досліджень на внутрішньому і міжнародному ринках повинно стати основним напрямком сучасної політики держави у сфері активізації інноваційної діяльності, що сприятиме підвищенню ефективності виробництва. Саме від цього нині найбільшою мірою залежать можливості реалізації інноваційних процесів і забезпечення високої ефективності національної економіки.

УДК 330.341.1

Б. Андрушків, Т. Павлусик

(Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя)

ІНСТРУМЕНТИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

У сучасних умовах економічний розвиток національної економіки неможливо уявити без розвитку інноваційного, особливо враховуючи вплив на економіку країни світової економічної кризи. Становлення країни як високотехнологічної конкурентоспроможної держави неможливе без впровадження новітніх технологій.

В Україні, яка має високі показники розвитку сфер, що є первинними джерелами інноваційного розвитку, інноваційний потенціал використовується, у порівнянні з іноземними країнами, менш ефективно. Це створює загрозу перетворення України у країну, яка експортує сировинні ресурси для промислового та інтелектуального виробництва.

Наукоємність промислового виробництва в Україні складає близько 0,3%, що на порядок менше світового рівня. За випуском продукції 3-й технологічний уклад в Україні сьогодні складає майже 58%, 4-й технологічний уклад – 38%, і лише 4% припадає на 5-й технологічний уклад. У ситуації послаблення інвестиційної активності і відсутності результативної промислової політики, заходи з реструктуризації економіки не призвели до модернізації виробництва на основі передових технологій, що забезпечують конкурентоспроможність усіх компонентів продукції по всьому технологічному ланцюжку її випуску.

Досвід “нових індустріальних країн” та ряду країн з перехідною економікою свідчить, що пріоритетні напрямки державного фінансового підтримання стосувалися насамперед технологічно передових галузей економіки, які детермінували науково-технічний прогрес країн і мали досить конкретний характер. Для України такими напрямками є галузі, що складають основу “економіки знань”, а саме: розвиток комп’ютерних мереж; створення нових поколінь мікросхем; створення телебачення з високим ступенем можливостей екрана; нові ліки та засоби захисту рослин; створення нових матеріалів; створення автомобіля та літака нового покоління, кардинальна модернізація залізничного транспорту; розвиток природоохоронних технологій; розроблення нових функціональних біоматеріалів; розроблення нових джерел енергії; створення нового покоління ядерних реакторів і засобів контролю та інші. Для технологічного прориву Україні саме за цими стратегічно важливими напрямками повинні створюватися такі передумови, як матеріальні, інтелектуальні та виробничі ресурси, проте для цих проектів закономірно бракує фінансових коштів.

Фактичне фінансування науково-технічної діяльності з Державного бюджету протягом останніх 5 років не перевищує 0,4% ВВП при визначених статтею 34 Закону України “Про наукову та науково-технічну діяльність” – 1,7%. Питома вага програмно-цільового фінансування наукових досліджень не перевищує 10% загальних витрат на науку при законодавчо встановлених 30%. Крім того, на даний час діє більше двохсот законодавчих актів, що регулюють діяльність в інноваційній сфері, норми яких часто суперечать одна одній. Саме тому, результативність інноваційної діяльності в Україні не відповідає вимогам забезпечення стабільного інноваційного розвитку.

За цих умов інноваційна стратегія як така, що за визначенням сприяє підвищенню рівня прибутковості національних підприємств, може стати реальним простором для багатогранної співпраці держави і бізнесу.

УДК 339.138

Т. Борисова

(Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя)

МАРКЕТИНГ У СФЕРІ ПРОТИДІЇ ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Закон України «Про протидію торгівлі людьми» визначає протидію торгівлі людьми як систему заходів, спрямованих на подолання торгівлі людьми шляхом її попередження і боротьби з нею та надання допомоги і захисту особам, які постраждали від торгівлі людьми. Україна щоразу частіше згадується у міжнародних дослідженнях явища торгівлі людьми як країна призначення, походження та транзиту жертв торгівлі людьми. Отже, актуальним питанням постає дослідження напрямів підвищення ефективності протидії торгівлі людьми засобами некомерційного маркетингу як цілеспрямованих впливів на цільові споживацькі групи. Інструментарій маркетингу стосовно такого некомерційного ринку набуває наступного вигляду:

1. **Некомерційний продукт.** Сутність протидії торгівлі людьми як некомерційного продукту розглянута згідно багаторівневої моделі Ф. Котлера: *ключова вигода* - забезпечення дотримання прав людини, захист жертв торгівлі людьми; *основний товар* - заходи із запобігання торгівлі людьми, допомога жертвам торгівлі людьми, переслідування тих, хто займається торгівлею людьми; *очікуваний товар* – це заходи, які відображені в ЗУ «Про протидію торгівлі людьми» та відповідних підзаконних актах; *покращений товар* - заходи з протидії торгівлі людьми відповідно до Конвенції Ради Європи про заходи щодо протидії торгівлі людьми; *потенційний товар* - заходи з протидії торгівлі людьми та захисту жертв торгівлі людьми, які відповідають кращим світовим практикам. Протидія торгівлі людьми як некомерційний продукт на вітчизняному ринку представлений у таких формах; *продукт* - ЗУ «Про протидію торгівлі людьми», Конвенція Ради Європи про заходи щодо протидії торгівлі людьми, тренінги та публікації НУО; *ідея* - дотримання міжнародних стандартів щодо захисту прав людини; *послуга* - послуги державних установ, НУО та фізичних осіб щодо попередження і боротьби з торгівлею людьми та надання допомоги і захисту особам, які постраждали від торгівлі людьми; *ресурс для безкоштовної передачі споживачеві* - наприклад, одноразова матеріальна допомога постраждалим від торгівлі людьми, матеріальна допомога від НУО;

2. **Ціна некомерційного продукту** – сукупність витрат некомерційних засобів платежу споживача. Як правило, НУО надають послуги постраждалим чи ймовірно постраждалим за кошти донорів. Проте зміна поведінкових схем оцінюється клієнтами через порівняння очікуваних чи ймовірних вигод та втрат (фінансових, часових, комфорту, конфіденційності тощо) внаслідок споживання некомерційного продукту, тобто, одержання допомоги, утримання від сумнівного працевлаштування та нелегальної міграції тощо. Порівняно із державними інституціями, ціна на продукти НУО є нижчою. З іншого боку, НУО взаємодіють із донорами, встановлюючи ціну на свої продукти. Зазвичай НУО встановлюють ціну близьку до верхньої межі грантів, акцентуючи увагу на нецінових перевагах організації;

3. **Канали розподілу** – це послідовність учасників процесу реалізації. Місця надання послуг споживачам: приміщення НУО чи їх партнерів (наприклад, Медичний реабілітаційний центр МОМ), в місці перебування цільових споживачів;

4. **Просування** – цілеспрямовані впливи через систему повідомлень на цільові споживацькі групи. Пріоритетними каналами зв'язку є персональні комунікації у формі тренінгів, семінарів, прес-конференцій, круглих столів, брейн-рингів, вуличних акцій, гарячих телефонних ліній з питань протидії торгівлі людьми.

УДК 658.567

Ю. Вовк, І. Вовк

(Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя)

ОЦІНЮВАННЯ МЕТОДИКИ МОНІТОРИНГУ ЕНЕРГО- ТА РЕСУРСОЗБЕРЕЖЕННЯ (ДОСВІД ЄС)

Аналізуючи сучасні підходи до енерго- та ресурсозбереження слід відмітити, що існують багато класифікацій методів моніторингу використання ресурсів. Найбільш поширеними є так звані методи, які базуються на підходах "знизу-вгору" і "зверху вниз".

У рамках проекту ЄС EMEES (оцінка та моніторинг відповідно до директив ЄС щодо ефективності кінцевого споживання енергії та енергетичних послуг - (2006/32/ЄС, ESD) підходи "знизу вгору" і "зверху вниз" детально були вивчені можливості їх застосування.

Метод розрахунку "знизу вгору" означає, що економія енергії, яка може бути досягнута з певною мірою ефективності використання енергії в кіловат-годинах (кВт-год), у джоулях (Дж) або в кілограмах умовного палива (кг у.п.) повинні бути виміряні і конкретні економії енергії з інших заходів з підвищення енергоефективності. Розрізняють шість різних типів даного методу: безпосереднє вимірювання витрати до / після (з / без нормалізації); аналіз розрахункової енергії або дані про продажі; поглиблений інженерний аналіз для окремих підрозділів (каліброване моделювання); попереднє оцінювання, наприклад на основі даних про продажі або зразків до введення енергозберігаючої політики та заходів; поєднання авансового розрахунку деяких параметрів і постфактум оцінка інших (наприклад, на основі даних про продажі, аналіз оглядів / вибірки / обстежень; моделювання інвентаризації (на основі даних інвентаризації, ринкової статистики та опитувань, проведених заходів з підвищення енергоефективності). За даними проекту EMEES можна зробити висновок, що більше 90 % економії споживання енергії можуть бути покриті методами "знизу вгору".

Результат оцінки: для методів розрахунку "зверху вниз", вимірювання збереження як в електроніці, так і під час експлуатації транспортних засобів, дуже можливо, так як є чітко визначені для цього статистичні показники середньорічне споживання енергії на одиницю транспортного засобу або одиницю продукції; для методики розрахунку "зверху вниз" для обладнання і транспортних засобів можна визначити еталонної кривої для цих конкретних показників споживання енергії. Це дозволяє розрахувати додаткову економію; методи "зверху вниз" можуть бути використані при розрахунку податків на енергоносії. Вони також можуть доповнити методику "знизу вгору"; методи розрахунку "зверху вниз" можуть бути використані для всіх інших секторів кінцевого використання та заходів з підвищення енергоефективності для програми енерго- і ресурсозбереження, це особливо характерно для оцінки енергозберігаючих заходів в будівництві, промисловості, сфері послуг та транспортного сектору.

Використання методів "знизу вгору" вимагають особливого контролю, вони потребують додаткової інформації про ефективність та дієвість заходів з можливих поліпшень і додаткових заощаджень над прогнозними показниками. Розрахунок ефекту за методом "знизу вгору" може бути дорогим, особливо для обладнання та транспортних засобів, для яких виявлення таких ефектів є особливо важливим. "Зверху вниз" розрахунки засновані здебільшого на використанні існуючих статистичних даних.

УДК 338.12:658.155

О. Гарматюк

(Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя)

КОМУНІКАТИВНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ – НАУКА І МИСТЕЦТВО УПРАВЛІННЯ КОМУНІКАЦІЙНИМИ ПРОЦЕСАМИ

Сучасне суспільство намагається освоїти новий напрямок, який полягає в соціалізації відносин між громадянами, залученні людей до праці у відповідності з їх інтересами, знаннями та здібностями. Цей напрямок носить глобальний характер. Однак суспільство не перебуває на початку шляху. Одним з інструментів цього напрямку є комунікативний менеджмент. Це новий науковий напрям, який вносить значні зміни в класичні дисципліни: стратегічний менеджмент, управлінські рішення, «паблік рілейшнз» (зв'язки з громадськістю), управління змінами, організаційну культуру, загальний менеджмент та ін..

Комунікативний менеджмент являє собою обов'язковий компонент суспільного життя. Яку б сферу життя суспільства не зробити об'єктом вивчення, чи то економіка, політика чи соціальне буття, у кожній із них визначальною умовою її життєдіяльності є комунікація - процес обміну інформацією.

У науковій, навчальній та популярній літературі постулюється безліч різноманітних (до 200) тлумачень поняття комунікації. Отже, лаконічно позначимо суть дефініції: комунікація - це рух інформації. У свою чергу, якщо є рух, то мають місце канали інформації - те, через що проходить інформація, маршрути - спрямування потоку інформації, прокладання каналів комунікації. У результаті утворюється комунікаційна мережа - сукупність каналів комунікацій, що має місце в певному комунікаційному просторі і в конкретному комунікаційному середовищі.

Зазначені вище аспекти свідчать про те, що реально існує такий феномен, як комунікаційні процеси, що утворюють складну систему суспільного життя. Тому з метою управління поведінкою людей, як переконливо свідчить соціальна практика, необхідний спеціальний механізм управління комунікаційними процесами. У якості такого постає комунікативний менеджмент - наука і мистецтво управління комунікаційними процесами.

Комунікативний менеджмент - цілеспрямована діяльність щодо забезпечення надійного функціонування комунікаційних процесів у просторі і часі, системоутворюючий (по відношенню до об'єкта і предмета) механізм комунікаційного функціонування соціальних структур.

З позиції прикладного аспекту, комунікативний менеджмент «провокує» інтерес людей до впровадження комунікаційної техніки та високих інформаційних технологій. У діловому світі це обов'язкова умова виживання в конкурентній боротьбі. Хто володіє більш «свіжою» інформацією, той отримує більше шансів її використовувати в своїх корпоративних інтересах. Крім того, чим ефективніше задіяна інформація, тим менші витрати на її зберігання та управління. Завдяки комунікативному менеджменту можна повністю автоматизувати бухгалтерську і платіжну системи організації, провести інвентаризацію, обслужити споживачів, проаналізувати замовлення, налагодити програмне забезпечення, здійснити закупівлі та ін..

Таким чином, комунікативний менеджмент є найважливішим компонентом всіх сфер життєдіяльності сучасних людей. Комунікативний менеджмент, відтворюючи систему інформаційного обміну, пронизує всі сфери і рівні організації, суспільного життя, допомагає людям отримати доступ до банку інтелектуальних знань і практичних навичок.

УДК 338.24

О. Дужак, І. Гевко

(Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя)

ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ВІТЧИЗНЯНИХ МАШИНОБУДІВНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Машинобудування завжди було і залишається однією з найбільш важливих і перспективних галузей промисловості України. Машинобудівний комплекс об'єднує понад 20% працівників вітчизняної промисловості, щороку створює більш як 10% ВВП держави і посідає вагоме місце за основними показниками промислового розвитку країни. Протягом останніх років машинобудування є одним із лідерів інноваційної діяльності у промисловості України. Впровадження інноваційних ідей та рішень навіть у кризові часи для держави дало змогу машинобудівним підприємствам підтримувати високий рівень якості продукції та продуктивності праці. Завдяки спільним зусиллям учених, конструкторів, інженерів та робітників машинобудівної галузі, Україна завжди славилася своїми досягненнями в цій високотехнологічній сфері виробництва. Пріоритетність формування та ефективного використання інноваційного, виробничого та експортного потенціалу підприємств машинобудівної галузі визначається Національною стратегією розвитку галузі машинобудування. Однією з передумов економічного піднесення вітчизняного машинобудівного комплексу є орієнтування економічної бізнес-спільноти на забезпечення інноваційної активності машинобудівних підприємств та підвищення їх інвестиційної привабливості на внутрішньому та зовнішньому ринках.

В умовах ринкової економіки кожне машинобудівне підприємство може успішно працювати, коли воно створює конкурентні переваги шляхом розробки і виведення на ринок нових продуктів і технологій. Інноваційна діяльність таких підприємств стає найважливішою частиною і основою загальнодержавної соціально-економічної і науково-технічної політики. Основні стримуючі фактори інноваційного розвитку машинобудівних підприємств: низький рівень державного фінансування інноваційного розвитку та недостатність власних коштів підприємств; низька інвестиційна активність вітчизняних, зарубіжних інвесторів; недосконалість податкового законодавства; послаблення взаємозв'язків науки та виробництва. Тому, активізація інноваційного розвитку підприємств повинна бути пов'язана, по-перше, з оновленням основних виробничих фондів, по-друге, розвиток інноваційної діяльності має бути органічно пов'язаним з ресурсозбереженням, по-третє, виходячи з сучасних умов, інноваційний розвиток, повинен мати соціальну спрямованість, де саме людина, якість та безпека її життя матимуть найважливіше значення.

Можна запропонувати такі рекомендації щодо формування інноваційного розвитку вітчизняних підприємств машинобудівного комплексу: необхідність попереднього оцінювання здатності підприємств сприймати інновації; формування організаційно-економічного механізму управління інноваційним розвитком підприємств на основі принципів системності, комплексності, гнучкого реагування; розроблення стратегії інвестування в інноваційний розвиток підприємств; аналіз ризиків на всіх етапах життєвого циклу інновації та розроблення заходів для зменшення їхнього негативного впливу.

Для пошкваллення рівня інноваційної діяльності необхідним є удосконалення вітчизняного законодавства та активні дії зі сторони державних органів влади, зокрема зниження податкового навантаження, створення сприятливих умов для інвесторів та забезпечення політичної стабільності в країні.

УДК 338.255

О. Дужак, Н. Юрик

(Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя)

ТАЙМ-МЕНЕДЖМЕНТ, ЯК ОСНОВА ОПТИМАЛЬНОГО ВИКОРИСТАННЯ ЧАСУ

Однією з важливих проблем менеджменту сучасної організації є пошук шляхів захисту менеджерів різних рівнів управління від стресових та психологічно травмуючих обставин. Невипадково одним із актуальних завдань модернізації управлінських систем у країнах світової спільноти постає потреба досягнення не тільки високої результативності управлінського процесу, але й забезпечення фізичного, психічного і духовного здоров'я менеджерів. Необхідною умовою і методологічним принципом цієї технології є урахування індивідуальних психологічних особливостей людини в управлінні її роботою та формування у неї умінь грамотно розпоряджатися часом як ресурсом. Тому сучасній людині важливо вміти організувати себе, правильно планувати та витратити власний час.

Один із шляхів підвищення ефективності використання власного робочого часу є тайм-менеджмент. Метою такого менеджменту є вміння людини оптимально розподіляти час на пріоритетні справи.

Тайм-менеджмент — в перекладі з англійської означає «управління часом». Часом, зрозуміло, керувати не можна, і реальне завдання тайм-менеджменту ("ТМ") — впорядкувати використання часу дня і тижня, щоб встигати робити всі важливі справи. ТМ — це облік і оперативне планування часу.

У широкому розумінні тайм-менеджмент — це механізм управління часом компанії. У такому випадку основна увага приділяється організації роботи в цілому, а використання робочого часу кожним співробітником — це наслідок правильно побудованої корпоративної системи. Такий підхід ефективний у тому випадку, коли від працівника вимагається швидко і чітко виконання поставлених завдань.

Тайм-менеджмент у вузькому сенсі — це організація особистого часу кожної людини. Він актуальний в тих випадках, коли у працівників існує якась свобода вибору, проявляється творча ініціатива. Коли людина змушена самотійно приймати рішення, повинна організувати процес роботи з клієнтами, їй необхідно володіти технологіями організації особистого часу, підвищення ефективності.

Саме проблеми пов'язані з невмінням використовувати час як ресурс, є причиною незадовільної роботи багатьох менеджерів, особливо початківців, які прагнуть виконати усі завдання самотійно, встигнути на усі наради, прийняти усіх відвідувачів. Така поведінка, зазвичай, веде до того, що багато справ залишаються невиконаними, багато питань — не вирішеними, а продуктивність їхньої управлінської праці — низькою.

В принципі, кожен клерк зобов'язаний знати основні способи управління часом і встигати зробити доручений обсяг роботи в свій робочий час. При цьому в деяких компаніях робота в офісі після закінчення робочого дня навіть карається адміністративними штрафами — значить, ти не зумів досить ефективно впоратися із завданнями під час відведеного тобі відрізка часу. На жаль, в інших фірмах переробки вітаються і навіть вважаються чимось необхідним у роботі працьовитого співробітника.

Отже, коли менеджер навчиться боротися з втратами часу і управляти власним часом, життя його стане набагато цікавішим, більш насиченим приємними подіями і справами, а робота при цьому зовсім не страждатиме, адже всі посадові обов'язки будуть виконуватись вчасно і на належному рівні.

УДК 378.1:331

А. І. Кріль, Ю. Я. Вовк

(Тернопільський національний технічний університеті мені Івана Пулюя)

ІНДИВІДУАЛЬНІ ЯКОСТІ ПРАЦІВНИКІВ ТА ЇХ ЕФЕКТИВНІСТЬ РОБОТИ У КОЛЕКТИВІ

Найвищою цінністю будь-якого суспільства є людина, її життя та здоров'я, а тому охорона праці покладена в забезпечення безпечних умов праці. На безпеку праці значною мірою впливають індивідуальні якості працівника (психологічні, соціальні, виробничі), які не достатньо розглядаються, діагностуються та приймаються до уваги.

Серед психологічних якостей слід виділити такі: недостатня здатність до розподілу і концентрації уваги та мислення, низькі якості щодо обережності і спостережливості, кмітливості та розсудливості, недостатня установка до трудової діяльності, низький рівень самоконтролю і комунікативного контролю, гордовитість, самовпевненість, неповага до інших, рівень конфліктності, здатності до агресивної поведінки тощо.

Основними соціальними якостями працівника, які необхідно враховувати при створенні безпечних умов праці, є: ставлення до роботи; контакти з товаришами, керівництвом та іншими людьми; соціально-політичні, соціально-економічні та побутові фактори, що впливають на ефективність праці, рівень спілкування, рівень освіти і культури, стан здоров'я, рівень задоволеності своєю працею.

Також для нормального рівня роботи потрібно забезпечити оптимальний психологічний клімат у колективі. Він можна розглядати як результат групової сумісності, що характеризується психологічними показниками об'єднаності групи людей, яка забезпечує узгодженість і безконфліктність спілкування. Проте у кожному колективі завжди знаходиться особа чи група людей, інтереси, мотиви та поведінка яких не збігаються з іншими, це може призвести до конфлікту. Конфлікти в колективі знижують не тільки ефективність трудового процесу, але й призводять до нервово-емоційного напруження, розвитку стресових ситуацій та деформації працівника, яка проявляється у нехтуванні правилами техніки безпеки та вимогами охорони праці, що призводить до небезпечних та нещасних випадків.

Комфортний психологічний клімат у колективі відіграє важливу роль і в створенні безпечних умов праці. В колективах повинна забезпечуватися максимальна сумлінність виконання обов'язків, налагодження доброзичливих міжособистісних відносин, напрацювання правильного колективного ставлення до вимог охорони праці.

Найбільш важливими виробничими якостями працівника, які впливають на безпеку праці, є стаж та досвід роботи. Безпечні дії працівника, створення небезпечних ситуацій можуть бути обумовлені недостатністю знань, роботою не за спеціальністю, зміною характеру або умов праці добре знаної професії.

Для зменшення дії цих факторів, зокрема, і психологічних чинників небезпеки в процесі праці необхідно враховувати індивідуальні якості працюючого, оскільки, помилки на виробництві, а також нещасні випадки є наслідком зіткнення якостей людини з особливостями конкретної професійної діяльності. З метою поліпшення безпеки і захисту здоров'я працівників під час роботи необхідно проводити професійний психологічний (психодіагностика), психофізіологічний та фізіологічний (повний медичний огляд) відбір для широкого кола професій. А також створити відповідну систему для діагностики, корекції та профілактики індивідуальних якостей особистості, щоб запобігати конфліктам, професійній деформації та професійному вигоранню.

УДК 338.665

П. Лендирук, Н. Юрик

(Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя)

ДЕЛЕГУВАННЯ ЯК НАПРЯМОК КОРПОРАТИВНОЇ КУЛЬТУРИ УПРАВЛІННЯ В МІЖНАРОДНОМУ БІЗНЕСІ

Міжнародний бізнес будується на репутації та професійних навичках. Усі міжнародні компанії світу висувають усе більш жорсткі вимоги до своїх керівників. Так, зокрема, вони повинні стати більш умілими щодо забезпечення ефективного функціонування організації в непередбачуваному та постійно змінюваному майбутньому. Якість менеджменту стає найважливішим чинником конкурентоспроможності й розвитку міжнародних компаній на сучасному етапі.

Спроби істотно підвищити ефективність виробництва на багатьох підприємствах часто не призводять до успіху. Одна з головних причин цього — відчуженість працівників від участі в управлінні виробництвом. Вона стала слідством того, що, на підприємствах збереглася і навіть посилила свої позиції авторитарність управління. Сьогодні в практиці управління стала актуальною переорієнтація кадрової політики на формування стійкої корпоративної культури, цінностей усередині фірми і правил поведінки, яка приймається як основа соціального партнерства між адміністрацією підприємства і персоналом.

Участь працівників в управлінні може здійснюватися в двох напрямках. Перше торкається оптимізації організації праці на підприємстві і полягає в тому, що працівники переймають на себе велику відповідальність. Другий напрям полягає в участі працівників в ухваленні управлінських рішень, визначенні і аналізі існуючих проблем, розробці стратегії компанії, внесенні інноваційних пропозицій.

Можна виділити ряд позитивних для підприємства ефектів, які виникають при залученні персоналу до управління організацією: делегування повноважень покладає відповідальність на працівника і дозволяє йому відчувати істинне задоволення роботою, відчутти свою значущість; залучення працівників до ухвалення рішень дозволить приймати кращі рішення, оскільки лінійні працівники можуть мати ту інформацію, яка недоступна керівникові; багато експертів вважають, що участь працівників в управлінні, а також делегування повноважень здатне істотно збільшити продуктивність праці.

Отже, механізм управління з делегуванням повноважень сприяє реалізації творчих здібностей спеціалістів та управлінців, дає їм свободу вибору у прийнятті рішень, але не звільняє від відповідальності. Водночас делегування повноважень і відповідальності може мати непередбачувані або негативні наслідки. Тому необхідно добре знати людину, якій керівник делегує повноваження, не допустити шантажу або зловживань владою. Необхідно бути дуже обережним при делегуванні, пам'ятати про відповідальність, оскільки за неправильні дії підлеглих відповідальність несе керівник. Повноваження слід детально обговорити з членом команди, вияснити доцільність та деталізувати умови делегування. Результати делегування слід оцінювати на основі співставлення реального з бажаним. Варто обов'язково передбачувати ризики від делегування. Врахування цих моментів не гарантує уникнення можливих помилок, але прискорить досягнення успіху.

Ефективне делегування увійшло в число практичних завдань, чинників економічного зростання, яке повинне забезпечити сприятливе середовище, в якому реалізується трудовий потенціал, розвиваються особисті здібності, отримують задоволення від роботи і громадське визнання своїх досягнень.

УДК 330.341

Л. Малюта

(Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя)

РЕСУРСОЕФЕКТИВНІСТЬ ТА ЕКОІННОВАЦІЇ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

В умовах посилення глобалізаційних процесів особливо актуалізуються питання ресурсоефективності та впровадження екоінновацій, які стають основою сталого розвитку вітчизняних підприємств та національної економіки загалом. Механізм соціо-еколого-економічного симбіозу для забезпечення інноваційного розвитку відіграє домінуючу роль в контексті вирішення питань ресурсозбереження та ресурсоефективності. Слід відмітити, що саме екоінновації як продукт, процес або організаційні зміни, сприяють зміцненню економічних, екологічних і соціальних основ сталого розвитку, вони є його будівельними блоками.

Аналізуючи зарубіжний досвід дослідження даного питання, слід відмітити, що протягом останніх 40 років у Європі було прийнято ряд законів про захист довкілля, які дозволили зробити повітря та воду чистішими, а також встановити санкції для тих, хто їх порушує та своєю діяльністю забруднює навколишнє середовище. Крім того, значна кількість нових технологій, що були розроблені останнім часом, дозволяють збільшити енергоефективність приватних будинків і транспорту, генерувати відновлювальну енергію, замінити шкідливі матеріали безпечними та забезпечити переробку матеріалів. Варто зазначити, що екологічні нормативні положення створили чималий світовий ринок для екологічних продуктів та процесів, провідні країни світу виділяють на цю сферу суттєві фінансові ресурси. Європейська політика у сфері екоінновацій супроводжується низкою заходів в рамках програми СІР (підтримка енергоефективності та екоінновацій) Європейської Комісії, на сьогоднішній день вона домінує в усьому світі.

Розглядаючи питання ресурсоефективності, слід відмітити, що не варто його ототожнювати із енергоефективністю. Енергія – це надзвичайно важливий, але не єдиний ресурс. Ми також повинні враховувати такі матеріальні ресурси, як метали, мінерали, продукти харчування, та натуральні ресурси, включаючи чисте повітря, землю і воду. Мета досягнення ресурсоефективності полягає не лише у сприянні зростанню прибуткової ніші екоінноваційних компаній. Абсолютно очевидно, що ресурсоефективність вимагає наявності екоінновацій. Ці дві сфери нерозривно пов'язані між собою.

Як відомо, український уряд проголосив енергозбереження та впровадження екологічно чистих технологій пріоритетними напрямками. Україна має значний потенціал досягти успіхів у зазначеній сфері. Велика науково-дослідна інфраструктура, земельні, мінеральні та людські ресурси, а також міжнародне розташування можуть зробити нашу державу рівноправним гравцем на енергетичній арені, якщо вона вчасно скористається ситуацією. Іншою причиною зосередити увагу на екоінноваціях є високий рівень забруднення довкілля, у тому числі в результаті Чорнобильської катастрофи та викиду промислових відходів в регіонах, де переважає чорна металургія, хімічна та вугільна промисловість. Це створює нагальну потребу впроваджувати технології, що допоможуть вирішити конкретні проблеми охорони навколишнього середовища в країні. Оздоровлення навколишнього природного середовища, боротьба із забрудненням та викидами вуглекислого газу стане не тільки важливим стратегічним завданням для уряду і суспільства, а й важливим позитивним сигналом для поліпшення міжнародного іміджу та репутації України в глобальному масштабі.

УДК 336.761

Л. Малюта, Т. Дживак

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

ПРАВОВІ ТА СОЦІАЛЬНО – ЕКОНОМІЧНІ ПЕРЕДУМОВИ ВИНИКНЕННЯ РЕЙДЕРСТВА НА РИНКУ ЦІННИХ ПАПЕРІВ

В основі будь-якої кризи,
конфлікту лежить криза взаємовідносин,
яка створює умови і провокує рейдерство.
Воістину сказано: де двоє б'ються – третій користає.

(Богдан Андрушків)

В Україні система обліку прав власності на цінні папери складається з двох функціонально відокремлених компонентів: обліку прав власності, який здійснюють реєстратори, та депозитарного обліку прав власності на цінні папери.

Відповідно до Законів України “Про акціонерні товариства” та про внесення змін до Закону України “Про цінні папери та фондовий ринок” щодо порядку дій емітента та інвесторів, починаючи з 30 жовтня 2010 р. єдиною можливою формою існування акцій товариств має бути без документарна форма. Але товариства не поспішають здійснювати дематеріалізацію своїх акцій, оскільки переведення обліку прав власності на акції до їх власника вимагає багато часу та коштів. Тому реєстр іменних цінних паперів часто так і залишається в реєстратора.

Інститут реєстраторів є загрозою для вільної конкуренції та прозорості на ринку цінних паперів через систематичні суттєві порушення чинного законодавства у даній сфері. Саме реєстратори навмисне затягують або відмовляють у реєстрації та перереєстрації прав власності, обмежують доступ до інформації власникам цінних паперів, зокрема про проведення загальних зборів акціонерів, здійснюють ведення подвійних реєстрів акціонерів одного емітента, не дотримуються вимог щодо кваліфікації персоналу тощо.

Передача реєстру акціонерів реєстраторові, ліцензованому фахівцю, який перебуває під особливим контролем Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку, теж не гарантує недоторканність реєстру, але деякою мірою запобігає розкраданню акцій шляхом підроблення записів у реєстрі.

У сучасному законодавстві стосовно забезпечення випуску та обігу цінних паперів не врегульовано питання захисту інтересів інвесторів та емітентів, в першу чергу, обліку права власності. Це гальмує розвиток фондового ринку в Україні.

Важливо зауважити, що нині обіг цінних паперів здійснюється відповідно до великої кількості законодавчих і підзаконних актів, що регулюють майнові відносини. Таким чином, існує багато проблем, пов'язаних із відсутністю централізованої системи обліку цінних паперів. Це створює умови для корпоративних конфліктів, зокрема щодо діяльності реєстраторів, пов'язаної з маніпуляціями з подвійними реєстрами.

Створення чітко зрозумілої і прозорої системи законодавчого регулювання гарантуватиме інвестору, що в Україні його права власності захищені.

Отже, необхідно розробити і впровадити заходи з побудови такої системи обліку прав власності на цінні папери, яка б забезпечувала дотримання права власності в Україні. Також для вирішення проблем обліку прав власності на цінні папери потрібна спеціально розроблена законодавча база.

УДК 336.761

Л. Малюта, Н. Макар

(Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя)

ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА ПІДПРИЄМСТВА І ПІДПРИЄМНИЦТВА

Перехід до глобальної ринкової економіки – це рух підприємництва в середовище високої конкуренції, де воно може стикнутися з різного роду ризиками та зазнати впливу різносторонніх деструктивних факторів. За таких умов досягнення стабільності функціонування суб'єктів господарювання та існування їх на ринку є актуальним та важливим завданням. Для його реалізації великого значення набуває забезпечення економічної безпеки суб'єктів підприємницької та інших видів діяльності.

Безпека підприємства є однією із складових частин економічної безпеки держави. Остання складається з багатьох напрямів організаційно-управлінської діяльності, в тому числі зі створення сприятливого клімату для розвитку підприємництва, і на цій основі забезпечення різноманітних потреб суспільства, різних верств населення та окремого громадянина.

Забезпечення економічної безпеки підприємства – це процес реалізації функціональних складових економічної безпеки з метою запобігання можливим збиткам і досягнення максимального рівня економічної безпеки нині і в майбутньому.

Оскільки чинників, що становлять загрозу для окремого підприємства, достатньо багато, доцільно всю роботу із забезпечення безпеки координувати з єдиного виконавчо-розпорядницького органу, який називають «службою (відділом) безпеки». Ця служба «тримає руку на пульсі» практично всіх ланок фірми і вживає ефективні заходи протидії дестабілізуючим чинникам, використовуючи для цього, у разі необхідності, не тільки власні сили, але й сили усієї фірми, а в окремих випадках – і сили зовнішніх організацій.

Система безпеки підприємства складається з таких двох підсистем: першої – забезпечення конфіденційності і захисту об'єктів інтелектуальної власності, що формують інформаційну безпеку; другої – забезпечення фізичної безпеки майна і персоналу фірми.

Варто зазначити, що економічну безпеку підприємства можна розглядати також як сукупність якісних і кількісних показників, найважливішим серед яких вважається рівень економічної безпеки, який визначається станом використання корпоративних ресурсів за критеріями рівня економічної безпеки підприємства. Цей показник залежить від спроможності керівництва підприємства і спеціалістів (менеджерів) ефективно попереджати можливі загрози і ліквідувати шкідливі наслідки окремих негативних складових зовнішнього і внутрішнього середовища.

Отже, зрозуміло, що метою економічної безпеки будь-якого підприємства має бути забезпечення стійкого та максимально ефективного функціонування підприємства сьогодні та забезпечення високого потенціалу його розвитку в майбутньому, захист від зовнішніх і внутрішніх загроз тощо.

Саме тому, економічна безпека повинна ґрунтуватися на цілях успішного функціонування і розвитку підприємства за всіма сферами його діяльності і впливу. Для забезпечення економічної безпеки підприємництва і підприємства зокрема від впливу різного роду суб'єктивних і об'єктивних факторів, керівництву необхідно приймати рішення з такою швидкістю, з якою виникають і негативні зміни, вміти їх передбачити і попередити.

УДК 330.341

Л. Малюта, Т. Павлусик

(Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя)

СТРАТЕГІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНИМ РОЗВИТКОМ ПІДПРИЄМСТВА

Недосконалість ринкової інфраструктури, застаріла галузева структура виробництва, дефіцит фінансових ресурсів та недосконала законодавча база свідчать про наявність проблем стратегічного управління в Україні і виступають головними чинниками гальмування інноваційного розвитку вітчизняних підприємств. Один з основних недоліків в розвитку інноваційної сфери підприємств полягає у відсутності ефективної методики управління вказаними процесами, яка відповідала б національним особливостям і забезпечувала ефективний розвиток інноваційного потенціалу підприємства. Ефективно діюча система стратегічного управління інноваційною діяльністю потрібна не лише для суб'єктів господарської діяльності, які тільки створюються, але й, для вже існуючих.

Як відомо, стратегічне управління – це багатоплановий, формально-поведінковий управлінський процес, який допомагає формулювати та виконувати ефективні стратегії, що сприяють балансуванню відносин між організацією, включаючи її окремі частини, та зовнішнім середовищем, а також досягненню встановлених цілей.

Серед основних факторів, які обумовлюють застосування стратегічного управління можна виділити наступні: мінливість та складність зовнішнього середовища підприємства; усвідомлення недостатньої ефективності оперативного управління; нові методи вирішення стратегічних проблем провідними західними фірмами.

Система управління інноваційним розвитком підприємства передбачає стратегічне планування інноваційним розвитком, ефективне функціонування відділів інноваційного розвитку підприємства та залучення висококваліфікованих управлінських фахівців з питань інноваційного менеджменту. Управління інноваційним розвитком вітчизняних підприємств повинно враховувати методи раціонального розподілу обмежених ресурсів, ефективну реалізацію інноваційної стратегії підприємства.

Сучасним підприємствам, що функціонують у складному соціально-економічному середовищі, слід постійно створювати і впроваджувати різноманітні інновації для забезпечення ефективної діяльності у ринковій економіці. Необхідність інноваційної діяльності зумовлена загальною закономірністю розвитку та прогресу індивідуального й суспільного відтворення. Вихід з економічної кризи будь-якого підприємства неможливий без здійснення інноваційно-інвестиційної діяльності, спрямованої на оновлення виробництва на принципово новій, конкурентній основі.

Стратегічне управління інноваційною діяльністю дозволяє побачити майбутній бажаний стан підприємства та розробити конкретні заходи для проходження шляху від теперішнього до майбутнього.

Отже, основним завданням стратегічного управління інноваційним розвитком підприємства є досягнення головної стратегічної цілі (підвищення інноваційної активності), шляхом оптимального використання внутрішніх змінних (інноваційного потенціалу) з урахуванням впливу факторів зовнішнього середовища підприємства й приведення інноваційного потенціалу підприємства у відповідність до вимог зовнішнього середовища, що постійно змінюється з метою забезпечення конкурентоспроможності і стабільності функціонування підприємства у майбутньому.

УДК 330.341

Л. Малюта, Г. Станько

(Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя)

ТРАНСАКЦІЙНІ ВИТРАТИ В СИСТЕМІ МЕНЕДЖМЕНТУ ЯКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Кожна передача товарів, послуг, майнових прав, яка здійснюється між фізичними і юридичними особами, представляє собою трансакцію. Якщо обмінні операції щодо продукції, робіт чи послуг відбуваються у рамках одного підприємства, наприклад, між двома його господарськими підрозділами, то мають місце внутрішні трансакції. В якості зовнішніх трансакцій можуть виступати обмінні процеси на ринку закупівель або збуту, наприклад угоди з субпостачальниками або потенційними клієнтами.

Розглядаючи поняття «трансакційні витрати», слід відмітити, що в економічній теорії воно існує вже досить давно і вперше було введено представниками інституційної школи. Поступово дослідження, що проводилися в сфері трансакційних витрат, вивели дане поняття на новий теоретичний і практичний рівень, показали їх вагомий вплив як на формування витрат окремої господарської одиниці, так і національної економіки загалом.

Процес становлення ринкових відносин, приватизаційні процеси, проблеми забезпечення якості та конкурентоспроможності вітчизняної продукції, захисту прав власності роблять питання, пов'язані з трансакційними витратами, вкрай важливими та актуальними для української економіки. Адже, при переході економічних систем на вищий рівень розвитку, прискоренні науково-технологічного прогресу, спеціалізації та глобалізації економічного простору активніше проявляється тенденція до зростання трансакційних витрат, рівень яких у світовій практиці нерідко сягає половини вартості кінцевої продукції.

Під трансакційними витратами розуміються специфічні витрати по налагодженню і здійсненню подібних обмінних угод на ринку чи в середині підприємства. Розміри таких витрат залежать від виду придбаної продукції, робіт, послуг та обраної форми координації, пов'язаної із забезпеченням їх якості.

Як відомо, оцінка якості продукції чи послуг орієнтована не тільки на ступінь відповідності якісних характеристик ключового продукту вимогам, які висувають клієнти. Ця оцінка включає практично всі трансакції, які мають місце у підприємства-постачальника в процесі господарських відносин – від попередніх переговорів до обслуговування продукції та утилізації відходів. З цієї точки зору якість слід розглядати як наскрізну функцію, яка охоплює не тільки «ціннісний ланцюжок» самого підприємства, але і всю «ціннісну систему» її забезпечення, що включає основні її ланки – від субпостачальників до кінцевих споживачів продукту.

Тому в системі менеджменту, особливо актуально в області закупівель і збуту, треба чітко визначати трансакційні витрати, пов'язані з якістю. Мова йде про витрати, які виникають у процесі інформаційного та комунікаційного забезпечення якості в ході обміну продукцією (послугами), включаючи налагодження контактів, попередні переговори, укладення договору, контроль за його виконанням, адаптацію до певного продукту та завершення його виробництва. Однак в рамках організації внутрішньофірмового управління якістю необхідний не тільки аналіз трансакційних витрат, але і ряд інших заходів, серед яких слід виділити навчання потенційних субпостачальників або адаптація ступеня вертикальної інтеграції в системі створення благ, щоб постійно орієнтувати організаційну структуру і виробничий процес підприємств-партнерів на реалізацію вимог до якості.

УДК 330.341.1

Л. Мельник, Л. Драпала

(Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя)

ПЕРЕШКОДИ ТА НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ БУДІВЕЛЬНОГО КОМПЛЕКСУ

Проблема активізації інноваційної діяльності підприємств є ключовою з погляду забезпечення як позитивної динаміки розвитку національної економіки, так і її технологічної модернізації. Особливо важливим є вирішення цієї проблеми для галузей, що формують мультиплікаційний ефект національного масштабу, у т.ч. для будівництва. Натомість на даний час у будівництві спостерігається один із найнижчих рівнів інноваційної активності серед галузей національного господарства. Ситуація загострюється циклічним спадом будівельного виробництва, що триває внаслідок фінансово-економічної кризи 2008-2009 років. Тому існує нагальна необхідність термінових системних заходів як з боку держави, так і з боку господарюючих суб'єктів будівельної галузі, спрямованих на всебічний розвиток інноваційного потенціалу будівельних підприємств, стимулювання їх інноваційно-інвестиційної діяльності і забезпечення науково-технічної підтримки прискорення інноваційного процесу в даній галузі. У свою чергу, такі заходи потребують теоретичного обґрунтування і науково-практичної підтримки з боку економічної і управлінської науки, вирішення питань методологічного і методичного забезпечення розроблень інноваційних стратегій, інноваційної політики, систем стратегічного управління інноваційно-інвестиційною діяльністю тощо.

На сьогоднішній день темпи інноваційного розвитку підприємств будівельного комплексу України є дуже повільними і причинами цього виступають:

- слабкий розвиток інноваційно-інвестиційної інфраструктури;
- низький рівень інноваційної свідомості персоналу підприємств будівельного комплексу;
- обмеженість, малодоступність інформації щодо досвіду здійснення інноваційних проектів, вітчизняних та зарубіжних наукових розробок;
- слабкий рівень розвитку дослідницької бази на будівельному виробництві;
- висока вартість нововведень та невизначеність строків інноваційного процесу;
- високий економічний ризик;
- неврегульованість правової бази;
- стримання інноваційних проектів адміністративними перешкодами та нормативами;
- низька якість будівельних матеріалів;
- неспівпадання інновацій із сформованою роками парадигмою містобудівного середовища.

Більшість будівельних підприємств є малими або середніми і слабо диверсифікованими (зорієтованими переважно на підрядну діяльність). Тому їх інноваційна політика має бути пов'язана в першу чергу з процесом модернізації інфраструктури. Це означає, що все більша і більша кількість будівельних проектів являтимуть собою не нове будівництво, а модернізацію, реконструкцію, технічне переозброєння, розширення існуючих об'єктів. Наслідком буде поглиблення індивідуалізації проектних рішень і зміна структури будівельно-монтажних робіт, а саме, зростання питомої ваги доданої вартості в структурі вартості будівельно-монтажних робіт.

УДК 330.131

Г. Нагорняк, Ю. Вовк, Х. Вальчишин

(Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя)

СТАН, ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ВІТЧИЗНЯНОГО РИНКУ КОНДИТЕРСЬКИХ ВИРОБІВ

Український ринок кондитерських виробів – один із найбільш розвинутих у вітчизняній харчовій промисловості. Кондитерське виробництво завжди було високорентабельним та належало до десятки основних бюджетоутворювальних галузей. Цей бізнес є одним із найбільш прибуткових завдяки хорошій сировинній базі, високій обіговості коштів та відносно невеликій вартості основних фондів, і не дивно, що до кондитерських підприємств України виявляють підвищену зацікавленість як іноземні, так і вітчизняні інвестори. На сьогодні нараховується 29 досить крупних спеціалізованих підприємств і чимало дрібних цехів. Українські кондитерські фабрики розширюють свою діяльність на ринку за рахунок: залучення коштів закордонного та внутрішнього інвестора, власної успішної господарської та фінансової діяльності. Кондитерський ринок в Україні характеризується низкою особливостей, зокрема: матеріалоемністю – більша частина витрат спрямована на придбання сировини; коливання цін на сировину (цукор, борошно, какао-боби) протягом року; сезонність виробництва – восени та взимку попит на кондитерські вироби збільшується, а, отже, зростають і обсяги виробництва. Підприємства кондитерської промисловості України, з погляду забезпеченості сировиною, перебувають у зручному становищі завдяки тому, що більша її частина виготовляється в країні.

Підприємства кондитерської галузі своїми зусиллями, а також за умов ефективної державної політики можуть забезпечити зростання ВВП, зокрема за рахунок експорту продукції. Для забезпечення оновлення технічної бази підприємств потрібно знижувати податки на імпортоване обладнання, якщо країна не має аналогічних зразків. Треба посилити зовнішньоекономічну діяльність у країнах світу для отримання замовлень на продукцію, навіть ставити завдання побудови дочірніх підприємств у країнах-імпортерах із випуску готової продукції, а також вирощування сировини для себе. Серед стратегічних планів кондитерів слід виділити: модернізацію виробництва для виготовлення якісної продукції, установку високотехнологічного обладнання, яке дає змогу розширювати асортимент; інноваційні кроки в сфері асортименту й маркетингової політики; активізацію рекламної діяльності; удосконалення системи розподільної логістики; розширення каналів збуту й відносин із роздрібними торговельними мережами; зближення виробника зі споживачем (промо-заходи, участь у цінових акціях, розміщення свого торгового обладнання в залах магазинів); а також переорієнтація з виробництва продукції преміум-класу (дорогих шоколадних цукерок в коробках) на збільшення обсягів вагових шоколадних цукерок, оскільки цей сегмент практично не зазнав впливу фінансової кризи й досі залишається бажаним.

Кондитерський ринок України має позитивну динаміку розвитку. Даний ринок у найближчі роки чекатиме спеціалізація, а виробництво й надалі концентруватиметься в найбільших холдингах. Пріоритетними напрямками розвитку для кондитерської галузі є зниження калорійності і підвищення харчової цінності продуктів, досягти яких можна шляхом збагачення виробів вітамінами, мінеральними речовинами, повноцінними білками, поліненасиченими жирними кислотами і харчовими волокнами натурального походження. Ці процеси мають бути надзвичайно гігієнічно безпечні.

УДК 334.02.:65.012

І. Нагорняк

(Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя)

СТАН ТА ПРОБЛЕМИ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВ ГАЛУЗІ МАШИНОБУДУВАННЯ В УКРАЇНІ

Економічна безпека підприємства є однією з найважливіших умов нормального функціонування і розвитку сфери підприємництва в економіці будь-якої країни, є основою його стабільного розвитку, рушійною силою для досягнення поставлених цілей, а також тих цілей, що намічені у перспективі. Економічна безпека машинобудівних підприємств – це одна з базових складових національної безпеки. Саме цим обумовлюється досить ретельна увага політиків, практиків та вчених до розроблення теоретичних основ, а також методик розрахунку та аналізу економічної безпеки. машинобудування є основою економіки будь-якої країни і відіграє вирішальну роль у створенні матеріально-технічної бази господарства. У сучасних умовах йому належить винятково важлива роль у прискоренні науково-технічного прогресу. Випускаючи засоби виробництва для різних галузей народного господарства, машинобудування забезпечує комплексну механізацію та автоматизацію виробництва. Результатом забезпечення економічної безпеки підприємства є стабільність його функціонування, прибутковість, особиста безпека персоналу. Підприємства машинобудівного комплексу територіально зосереджені в усіх областях. На сьогоднішній день багатогалузевий машинобудівний комплекс – потужний сектор промисловості України. Даний комплекс охоплює понад 20 спеціалізованих галузей,

Комплекс проблем, пов'язаних з економічною безпекою підприємств галузі машинобудування, підсилюється такими економічними явищами, як дефіцит державного бюджету, інфляція, падіння рівня виробництва, наявність безробіття та різке падіння рівня життя населення. Негативні економічні явища набувають ще більшого масштабу у зв'язку з відсутністю науково обґрунтованої стратегії національного розвитку, яка базується на економічно безпечних орієнтирах. Разом з тим, проблема економічної безпеки підприємства ніколи не існувала відокремлено. Вона є похідною від специфіки економічного зростання на кожній стадії розвитку суспільства.

Вступ України до СОТ і світова фінансова криза підкинули машинобудівникам серйозні проблеми: якщо до вступу до СОТ промисловці були готові і зробили все можливе, щоб мінімізувати свої втрати, то подібних масштабів світової кризи мало хто очікував. Підприємства галузі машинобудування змушені постійно пристосовуватися до недосконалості законодавчої бази, браку кваліфікованих працівників, зношеності виробничого обладнання, дефіциту обігових коштів, жорсткої грошової і податкової політики держави, неплатоспроможності партнерів тощо.

З метою досягнення найбільш високого рівня економічної безпеки машинобудівне підприємство повинно проводити роботу щодо забезпечення максимальної безпеки основних функціональних складових своєї роботи, найважливішою з яких є фінансова складова. Стабільність і невразливість інформаційної, фінансової, технологічної, інших підсистем підприємства є запорукою надійної його захищеності. Будь-які загрози економічній безпеці можуть бути відвернені та ліквідовані, якщо усі наявні ресурси будуть спрямовані виключно на забезпечення економічної безпеки. Економічна безпека підприємства повинна забезпечувати не тільки стійке фінансове положення підприємства галузі, але й притік кваліфікованих кадрів, науково-технічний та соціальний розвиток тощо.

УДК 330.341.1

Г. Нагорняк, О. Качунь, А. Сич

(Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя)

МЕРЕЖЕВА МОДЕЛЬ ІННОВАЦІЙНОГО ПРОЦЕСУ ЯК ЧИННИК ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ В УКРАЇНІ

В основі кожної національної інноваційної системи лежить структура та моделі інноваційних процесів. Україна перебуває на стадії трансформаційного розвитку ринкової економіки, що позначається на ставленні до інноваційних процесів, що викликано об'єктивно існуючою ситуацією та визнанням того факту, що застосування сучасної "інтегрованої" моделі потребує розвиненої ринкової інфраструктури, достатніх фінансових ресурсів, стабільної фінансової системи, наявності вже сформованих ринків нововведень тощо. Провідні, промислово розвинені країни розробляють і здійснюють інноваційні програми у пріоритетних наукових і технологічних напрямках, які здатні забезпечити високі норми прибутку. Для вирішення питання активізації інноваційних процесів потрібно створити економіко-правове середовище, яке б стимулювало до впровадження науково-технічних розроблень та інновацій, включало механізм активного державного регулювання.

В Україні поступово складаються умови та спостерігаються тенденції до інтеграції учасників інноваційного процесу через встановлення правовідносин зі спільної діяльності. Прикладом може бути створення технологічних парків та інших інноваційних структур. Спільна інноваційна діяльність підприємств, наукових установ, вищих навчальних закладів, підприємств та держави зможе забезпечити конкурентоспроможність вітчизняної економіки на світовому ринку. Для реалізації спільних дій в інноваційній сфері використовується мережева модель інноваційного процесу, яка дозволяє охопити весь спектр взаємодій всіх учасників інноваційної діяльності. Формування інноваційних мереж – це процес підбору та поєднання відповідних інноваційних суб'єктів в єдину мережу. Процес формування інноваційних мереж вимагає розроблення, крім базових загальних економічних принципів, ще і принципи інноваційного змісту, до яких відносять наступні: добровільність учасників у своїх діях; єдність; визначення сфери діяльності учасників, їх значення та місце в майбутній мережі; орієнтація інноваційної мережі на професійних учасників процесу трансферу технологій; контроль якості вхідної інформації; забезпечення взаємодії національних інноваційних мереж різного рівня зі світовими, глобальними мережами трансферу технологій у якості національних сегментів.

В Україні сфера об'єктів інфраструктури інноваційного процесу не демонструє високих темпів розвитку. Технопарки України практично єдині на сьогодні ефективно діючі механізми, які забезпечують зв'язок науки з виробництвом і надають комплекс інфраструктурних послуг за рахунок спеціального режиму виконання інноваційних проектів. З восьми зареєстрованих в Україні технопарків реально працюють чотири, а дають віддачу лише два: технопарк "Інститут електрозварювання імені Є.О. Патона" (м. Київ) і технопарк "Інститут монокристалів" (м. Харків). Решта практично або починають роботу, або ведуть досить обмежену інноваційну діяльність. Цільовою групою Харківського технологічного бізнес-інкубатора є високоосвічені підприємці-початківці, що мають науково-технологічну підготовку та намагаються використати власні знання у галузі високих технологій та інтелектуальних комунікаційних технологій. Недоліком існуючої моделі інноваційного процесу є нерівномірність розподілу існуючих інноваційних об'єктів за регіонами України.

УДК 339.13.021

А.Оксентюк, Є. Врублевський

(Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя)

МЕБЛЕВА ПРОМИСЛОВІСТЬ ЯК ПЕРСПЕКТИВНИЙ СЕКТОР РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Меблева промисловість, яка виробляє товари народного споживання, займає особливе місце серед деревопереробних галузей промисловості України. Потреба в меблях, залежно від умов життя і економічного стану населення, зменшується або збільшується, але не зникає ніколи. Продукція галузі залишається затребуваною, виробництво меблів найбільш близьке до конкурентоспроможного рівня в порівнянні з іншими товарами народного споживання тривалого користування. В Україні вона стабільно розвивається, працює здорова конкуренція, співвідношення вітчизняних та імпортованих виробників приблизно рівне (у різних сегментах ринку по-різному, а загалом врівноважене). Даний сегмент є цікавим ще й тому, що носить двоякий характер, оскільки, з одного боку – меблі дійсно є товаром незамінним, але з іншого – йому властива довготривалість у використанні. Тому, умови ринку меблевих виробів дещо відрізняються від звичних для товарів першої необхідності ринкових умов. Адже меблі є товаром незамінним лише за повної його відсутності, у випадку ж коли він є у наявності в конкретного споживача, лише можливості покупця вирішуватимуть, купити він нові меблі чи ні.

На сьогоднішній день розподіл на ринку меблевих товарів практично завершився, спостерігається найбільш висока насиченість пропозиції в столиці і значно нижча в регіонах розподіл ринку на сегменти у відповідності з основними товарними групами, кожний з сегментів ринку орієнтується на пропозицію повного асортименту. Загальні тенденції моди по всіх сегментах ринку меблів, скоріше за все, залишаться стабільними, буде рости попит на меблі з натуральних матеріалів та “теплих” тонів. Можливе посилення конкурентної боротьби в сегменті якісних офісних меблів вітчизняного виробництва. На нашу думку, важливою перепорою підвищення продажу побутових меблів залишиться неможливість ефективного використання системи продажу в кредит. Українські виробники намагаються задовольнити потреби сучасних споживачів, але все ще є чому вчитися у наших іноземних конкурентів. Головним чином, це стосується дизайну, бо основною проблемою збуту є те, що переважна частка меблевих потужностей належить “старим” підприємствам, що ще не встигли перебудуватися на доволі прискіпливого, останнім часом, українського споживача.

Провідні українські виробники здатні випускати елітарні меблі, що по якості не поступаються дорогим європейським, важливо перш за все “ім’я”. Сьогодні продавці відмічають зменшення продажу меблів середньої цінової групи. Та частина населення, яка змогла покращити своє матеріальне становище і житлові умови в бурхливій 90-ті, меблі вже купила. Купувати нові їм ще рано. Для багатьох споживачів купувати меблі за 700-1500 у. о. є розкіш. Вони віддають перевагу дешевим меблям. Слід відмітити, що зростає продаж дорогих меблів – забезпечені громадяни хочуть йти в ногу з модою.

На найближчу перспективу прогнозується подальше зростання виробництва, зменшення частки імпорту, розширення асортименту. Істотних змін у цьому сегменті не чекають, орієнтації споживачів не зміняться – масовий споживач купуватиме здебільшого недорогі меблі. Спостерігатиметься поступова відмова від громіздких монолітних стінок, які займають багато місця. Частіше будуть купувати меблеві секції, з яких можна сформувати стінку будь-якого розміру або вбудовані шафи.

УДК 338.242:124

А. Оксентюк, Б. Оксентюк

(Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя)

АНТИКРИЗОВЕ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ: СУТЬ, ПРИНЦИПИ, МЕТОДИ, ЕФЕКТИВНІСТЬ

Економічна системи України відноситься до транзитивних економік, характерними рисами якої є кризовість та інституційна нерівновага. В такій ситуації зростає значення ефективного антикризового управління (АУ).

У вітчизняній та зарубіжній літературі не існує єдиного підходу до розуміння суті АУ. На основі їх аналізу можна визначити, що суть АУ полягає в об'єктивному виявленні причин кризи, виду, стадії та закономірності її протікання, можливих сценаріїв розвитку, інструментів виходу з неї та недопущенні наступних кризових явищ.

АУ підприємством повинне здійснюватися з врахуванням системних та специфічних принципів. До системних (найбільш значимі) відносять принципи об'єктивності, комплексності, відповідності, контролю, оптимальності, законності та ефективності. До специфічних (на яких базується механізм АУ) належать принципи опори на антикризову свідомість, антикризової мотивації діяльності, упередженості в розв'язанні проблем, багатоваріантності розробки можливих антикризових процедур, реалістичності в оцінці ситуації. Окрім цього, в організації АУ слід дотримуватись і таких принципів: стратегічності, послідовності, своєчасності, маневреності, гнучкості, оцінки результатів та ін.

Методи, які використовують в АУ поділяють на дві групи (в залежності від результату, який отримує підприємство в разі їх застосування). Перша група – тактичні методи (санація, даунсайзинг, банкрутство), які сприяють покращенню фінансових показників. Друга група – стратегічні методи (ліквідація, створення нових підприємств, регуляризація, модернізація, злиття, диверсифікація, реструктуризація та ін.), які дозволяють змінити суть бізнесу, його якісні характеристики такі як конкурентоспроможність, інноваційність, інвестиційна привабливість тощо.

Проблематика ефективності АУ та підходів до її оцінки достатньо розроблена вітчизняними та зарубіжними вченими, що обумовлює поширення різних підходів до обґрунтування цих понять та формування оціночних показників. Прийняті такі види ефективності АУ:

- в залежності від отриманого результату – економічну;
- залежно від місця отримання ефекту – народногосподарську та локальну. Локальна може бути оцінена на рівні підприємства, його структурного підрозділу, окремого бізнес-процесу, операції тощо;
- залежно від методу розрахунку – абсолютну, яка характеризує загальну або питому ефективність діяльності підприємства;
- залежно від підходу до оцінки – часткову (окрему), чинникову (вплив окремого чинника), повну;
- залежно від об'єкта оцінки – ефективність виробництва, ефективність використання трудових, матеріальних та фінансових ресурсів;
- залежно від ступеня збільшення ефекту: первинну, мультиплікаційну та синергічну.

Слід зауважити, що в якості ефекту (результату наслідків) АУ найкраще розглядати результативні показники діяльності керованої системи в цілому, тобто показники, досягнуті підприємством за період впровадження АУ.

УДК 331.723

Я. Панухник

(Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя)

ЗАЛУЧЕННЯ БІЗНЕСУ ДО РЕАЛІЗАЦІЇ МУНІЦИПАЛЬНИХ ПРОГРАМ ТА ПРОЕКТІВ

В умовах обмеженого фінансового забезпечення, одним із перспективних напрямків удосконалення державного регулювання якості життя населення на регіональному і муніципальному рівнях є побудова системи ефективних взаємовідносин між органами державної влади та бізнесом.

Найбільш ефективною моделлю взаємодії влади і бізнесу є «партнерська», заснована на взаємовигідному обміні ресурсами. У сучасних соціально-економічних умовах вона є найбільш прийнятною, адже працює за принципом «вигідно кожному – вигідно усім», що актуалізує доцільність застосування даної моделі взаємодії влади та бізнесу. У ній всі ролі суб'єктів взаємодії мають бути чітко конкретизовані: суб'єкти, що представляють інтереси бізнесу, домовляються про правила гри і доручають контроль за їх дотриманням органам державної влади та органам місцевого самоврядування як агенту-гаранту. Ця модель фіксує зобов'язання сторін: держава гарантує бізнесу створення сприятливого середовища і виробництва необхідних для його функціонування і розвитку таких суспільних благ, як виробнича, соціальна та інституційна інфраструктура; в свою чергу бізнес бере на себе зобов'язання щодо сплати податків і відтворення економічних ресурсів, які використовуються суспільством. На сучасному етапі в Україні наявні певні складові економічного діалогу, проте він поки що не набув належного рівня та цілісності. На сьогодні найбільш розвинутою формою діалогових відносин економічних суб'єктів є соціальний діалог в рамках соціального партнерства, який здійснюється між Кабінетом Міністрів, Федерацією роботодавців та спільним представницьким органом професійних спілок України. Нажаль, через недосконалість механізму соціального діалогу і відсутність політичної волі його сторін брати на себе широку відповідальність, на сьогодні його застосування не можна вважати достатньо ефективним. Основною причиною обмеження його дієвості є надмірне звуження предмету діалогу, який не виходить за рамки соціально-трудова відносин. В Україні підвищення дієвості соціального діалогу можливе лише, в разі охоплення ним більш широкого кола питань, які стосуються стратегічних орієнтирів розвитку вітчизняного бізнесу.

Одним із дієвих механізмів активізації соціального партнерства може стати механізм соціального замовлення, тобто, комплекс процедур, орієнтованих на розв'язання проблем соціального розвитку, що реалізуються державними органами через залучення на конкурсній основі громадських і приватних організацій та органів самоорганізації населення, що зазвичай використовується з метою підвищення ефективності використання бюджетних коштів для вирішення соціальних проблем, залучення додаткових ресурсів до соціальної сфери, підвищення адресності та масового надання соціальних послуг, адекватного перерозподілу соціальної відповідальності між владою та громадою. Процедура формування і забезпечення виконання соціального замовлення повинна передбачати: розміщення соціального замовлення на умовах договору між державними органами (місцевим самоврядуванням) і недержавними організаціями (приватними компаніями, неприбутковими неурядовими організаціями); відбір організацій для виконання соціального замовлення на конкурсній основі; сприяння виконанню такого замовлення з боку органів влади шляхом надання пільг з оплати оренди в комунальних спорудах, прямого фінансування цих організацій, фінансування заходів по програмах, які реалізуються недержавними організаціями в сфері забезпечення якості життя.

УДК 658.562

В. Паляниця, Ю. Погребнюк

(Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя)

ОСНОВНІ НАПРЯМИ ФОРМУВАННЯ МОЛОКОПЕРЕРОБНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ УКРАЇНИ

Загальна кон'юнктура українського молочного ринку й тенденції розвитку зумовлені існуванням великої кількості субринків, які формуються шляхом зрощування окремих сегментів молочного та суміжних ринків і характеризуються специфічними параметрами споживання та конкуренції. За умови зваженої державної політики, поліпшення інвестиційної привабливості та стабільного розвитку галузі, зростання експортного потенціалу може відбуватися стрімкішими темпами. Дуже важливим для розвитку експортного потенціалу України на світовому ринку сирів є стимулювання виробництва високоякісної сировини, розвиток систем управління якістю та контролю за харчовою безпечністю продукції, впровадження інновацій та сучасних підходів до функціонування вітчизняних агропромислових господарств.

Молочна промисловість у загальному обсязі виробництва продовольчих товарів в Україні займає понад 25% і формує значний за обсягами ринок, що зумовлено важливістю цієї продукції у споживанні. Нині посилення конкуренції на ринку молочної продукції України розглядається як основна тенденція. Внутрішнє виробництво молока та молочних продуктів в Україні зменшується, водночас споживчий ринок молочних продуктів зростає.

Сьогодні в Україні працює близько 300 молокопереробних компаній. Незважаючи на складну ситуацію в сировинному сегменті, Україна продовжує залишатися одним із найбільших виробників молока. У світовій та українській молочної промисловості продовжується процес концентрації виробництва. Спостерігається приріст виробництва кисломолочних продуктів. Останнім часом збільшенню обсягів виробництва кисломолочних напоїв сприяло поширення серед населення здорового способу життя та зростання кількості міст, де продаж молокопродуктів приватними підприємцями значно обмежений.

Важливим етапом у розвитку молочного бізнесу стане посилення конкуренції між лідерами-виробниками за сировину. За сучасних темпів зростання споживання молочної продукції та недостатніх обсягів виробництва молока для виробників проблеми сировини та розвитку сировинної бази стають найактуальнішими. Тому без власних капіталовкладень та залучення іноземних інвестицій в українське молочне тваринництво виробники не зможуть надалі успішно розвиватися.

Торгові відносини з країнами близького зарубіжжя показали основні проблеми українських молоковиробників: обмеження зовнішнього ринку збуту молочних продуктів, орієнтованого переважно на російського споживача та внутрішній ринок країн СНД; пряма залежність виробників молочних продуктів технічної групи від реалізації вершкового масла за кордоном та від ситуації на зовнішньому ринку в цілому; проблеми із забезпеченням високоякісною сировиною та організацією сучасної сировинної бази на основі агропромислових підприємств; невідповідність якості окремих видів молочних продуктів вимогам світового ринку, що є вирішальним фактором збереження ринкових позицій українських виробників в умовах вступу України до СОТ.

УДК 35:659.1

Н. Пелехата, Ю. Вовк

(Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя)

РЕКЛАМА ЯК ЕЛЕМЕНТ КУЛЬТУРИ СУСПІЛЬСТВА

Припустимо, що реклама – це вище досягнення культури. Але абсолютно очевидно, що вона становить найбільшу частину так званої «масової культури», найпопулярнішої і всюдисущої. Звичайно, масова культура – феномен дуже складний, неоднозначний і по-різному інтерпретується. У моєму розумінні масова культура – це культура і мистецтво, адаптовані для сфери дозвілля.

Реклама, як правило, намагається не торкатися важких життєвих проблем, зокрема – трудової діяльності. Вона в основі своїй орієнтується на сферу дозвілля. Більш того, вона сама – елемент дозвілля. У масовому суспільстві «середньостатистична» умовна людина в силу цілого ряду соціальних, економічних та інших причин не може домогтися реалізації своїх очікувань і реалізує їх «ідеально», подумки чи підсвідомо ідентифікуючи себе зі щасливими героями масової культури. Її споживач живе не в реальному, а у вигаданому, легкому і цікавому для нього світі, відмовляючись від важких проблем. І в цьому – причини її надзвичайної популярності.

Хочемо ми цього, чи не хочемо, але реклама не тільки підказує стандарти поведінки в тій чи іншій ситуації, але і значною мірою визначає мораль суспільства і його етичні параметри. Особливо у взаємодії з модою. Мода без реклами була б позбавлена своєї могутньої сили, саме їхній тандем істотно впливає на наші смаки. Та й взагалі реклама виступає як найактивніший пропагандист естетичних цінностей.

Також, можна сказати, що зовнішня реклама прикрашає місто. Приберіть рекламу, і ви відразу відчуєте не тільки різкі зміни у пейзажі міста, але й у власному настрої – місто стане нудним і похмурим. Реклама всюди створює сприятливу психологічну атмосферу, атмосферу свята, заряджає нас оптимізмом. Вона хороша для маскуванню бідної і безликої архітектури.

Всі протестують проти переривання передач рекламою. Але ж іноді рекламний ролик набагато цікавіший, ніж який-небудь нудний серіал. Хороша реклама – це маленький витвір мистецтва. І не випадково в різних країнах проводяться конкурси рекламної продукції. У США головний приз називається «Клію» – за іменем однієї з дев'яти муз. Це свого роду рекламний «Оскар». На щорічному конкурсі представляються 10 тис. рекламних кліпів з різних країн. У Європі відомий конкурс рекламних кліпів «Епіка», в якому активно беруть участь і вітчизняні рекламисти. Всесвітньо відома і величезна колекція телереклами, зібрана французом Бурсіко. Вона містить близько 1 млн. кліпів і називається «Ніч пожирачів реклами». Цю колекцію час від часу показують і у нас. В останні роки і у нас проводяться різні конкурси. І нам справді є що показати «місту і світу».

Звичайно, далеко не всі рекламні ролики представляють собою твір мистецтва. На жаль, ми бачимо на нашому телеекрані значну кількість вульгарної, з поганим смаком, а то й просто шкідливої реклами. Хотілося б, щоб наша реклама збагачувала нашу культуру, а не зводила її рівня «культури» неандертальця.

Отже, сучасні підходи до реклами і сам рекламний менеджмент повинні враховувати культурне середовище суспільства і можуть бути використані у формуванні його.

УДК 338.001.36

Н. Пелехата, І. Стойко

(Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя)

ОЦІНКА РІВНІВ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ТУРИСТИЧНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Конкурентоспроможність туристичної галузі країни – це інтегральна характеристика відповідності туристичних послуг, що надаються, потребам ринку в умовах глобалізації та відкритої економіки. Конкурентоспроможна галузь визначає профіль міжнародної спеціалізації країни.

Актуальність проблеми підсилюється в умовах інтеграції України у світовий економічний простір, виходу на міжнародний ринок і розширення кола потенційних конкурентів. На сучасному етапі істотно зростає необхідність теоретичного обґрунтування, розробки методичних основ та інструментарію оцінки конкурентоспроможності туристичних послуг і туристичних підприємств.

Об'єктом дослідження виступає проблема оцінки конкурентоспроможності підприємств туристичної галузі. Індикаторами оцінки конкурентоспроможності туристичного підприємства є частка підприємства на внутрішньому, регіональному, світовому ринку туристичних послуг, рівень рентабельності, фінансова стійкість, якість туристичних продуктів, імідж, кваліфікація персоналу, ефективність системи управління, наявність постійних клієнтів та надійних партнерів тощо. Поняття конкурентоспроможності туристичного підприємства включає як складову конкурентоспроможність його турпродуктів, що реалізуються на ринку. Як правило, конкурентоспроможним вважається підприємство, яке тривалий час залишається прибутковим в умовах відкритої економіки.

Національний ринок туристичних послуг розвивається в умовах дедалі більш вираженої відкритості економіки, зростання впливів з боку глобалізації. Фактично відбувається швидке становлення цього ринку, формування відносин між його суб'єктами, а також самих цих суб'єктів в умовах формування відкритої економіки і істотного загострення конкуренції на національному ринку туристичних послуг.

Для оцінки рівня конкурентоспроможності діяльності туристичних підприємств в межах внутрішнього регіону найчастіше використовуються такі методи: метод порівняльних переваг; метод рангів; метод балів; метод різниць (відхилення) порівняно з першим конкурентом; метод, заснований на теорії ефективної конкуренції; метод визначення ринкової частки; матричний метод; метод оцінки досягнення ринкової рівноваги тощо.

Зміст та механізми застосування цих методів щодо оцінки конкурентоспроможності туристичних підприємств передбачає одночасне використання різних методів, це обумовлено, по-перше, тим, що кожний метод окремо по-своєму є недосконалим, обмеженим і не характеризує конкурентоспроможність у повному обсязі, а по-друге, для визначення конкурентоспроможності підприємства при використанні більшості методів необхідно мати не завжди доступну інформацію про господарську діяльність підприємств-конкурентів.

Таким чином, галузь туризму України має високий потенціал розвитку та втримання позицій на ринку, не зважаючи на економічну кризу та зменшення загальної кількості підприємств. Вирішальним фактором конкурентоспроможності національних підприємств є їх здатність ефективно використовувати ресурси, а конкурентоспроможність вітчизняних туристичних агентств можна оцінювати за допомогою різних методів.

УДК 334.02

Е. Різник, І. Стойко

(Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя)

ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ З ІНОЗЕМНИМ КАПІТАЛОМ В УКРАЇНІ.

Підприємство з іноземним капіталом – це будь-яка правова форма підприємництва, створена відповідно до законів України, в якій іноземний інвестор володіє протягом року в середньому не менше за 20% оголошеного статутного капіталу або часткою вартості не менше за 100 тис. доларів США для банків і інших кредитно-фінансових установ і 50 тис. доларів для окремих підприємств (організацій).

Як свідчить вітчизняний досвід, державних коштів та коштів вітчизняних підприємців бракує для подальшого швидкого та ефективного економічного розвитку нашої держави, необхідно залучення значних іноземних коштів, тобто іноземних інвестицій, які мають певні переваги перед вітчизняними інвестиціями та державними фінансуванням.

З метою досягнення конкурентних переваг на ринку українськими підприємствами та формування позитивного іміджу серед споживачів та партнерів, іноземним інвестором реалізуються інноваційні проекти і розробки. Вони можуть стосуватися будь-якої функціональної сфери українського підприємства. Це можуть бути технологічні інновації, які передбачають перехід на нові технології виробництва продукції, інноваційні рішення щодо удосконалення виробничих процесів, запровадження систем управління якістю тощо. Також іноземними інвесторами освоюються продуктові інновації – виробництво нової або удосконаленої продукції з метою виходу на нові ринки, збільшення ринкової частки підприємства. Ще одним розповсюдженим типом є управлінські інновації, які впроваджуються іноземним інвестором з метою стимулювання інноваційної діяльності персоналу, розвитку технологічних знань та навичок, здібностей та вмінь працівників підприємства. Інноваційні рішення також можуть стосуватися сфери інформаційно-аналітичного забезпечення підприємства. Зокрема, з метою удосконалення внутрішніх комунікацій підприємства, швидкої обробки інформації, прийняття більш якісних і точних рішень оперативного характеру, іноземними інвесторами часто запроваджуються інноваційні розробки програмного забезпечення, аналітичних програм, систем бізнес-аналізу.

Однак, інноваційна діяльність іноземних інвесторів на вітчизняному промисловому підприємстві має двояке значення. З одного боку, завдяки впровадженню інновацій досягається позитивний економічний ефект для даної організації у вигляді досягнення поставлених цілей. У більшості випадків, інвестори надають перевагу співпраці з іноземними розробниками інноваційних проектів, оскільки мають досвід роботи з ними та вищий ступінь довіри. Прямі іноземні інвестиції є сьогодні тим ресурсом, який, у всякому разі в найближчій перспективі, може найбільш вагомо сприяти підвищенню функціонування українських підприємств, а відтак і розвиткові відповідних територій і міст, політичного соціального захисту громадян.

Отже, з іншого боку, існує недовіра іноземних інвесторів до вітчизняних науково-дослідних інститутів та університетів. Це є негативним фактором для економіки України, оскільки поступово втрачається затребуваність вітчизняних науково-дослідних інститутів, погіршення інноваційної інфраструктури.

УДК: 339.146

П. Дудкін, З. Сіра

(Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя)

ОСОБЛИВОСТІ СТАНОВЛЕННЯ РИНКУ МЕБЛЕВОЇ ПРОДУКЦІЇ В УКРАЇНІ, ПЕРСПЕКТИВИ ЙОГО РОЗВИТКУ

Ринок меблевої продукції України сьогодні переживає стрімкий підйом, починаючи ще з 2000 р. Ситуацію на меблевому ринку можна охарактеризувати як таку, що має позитивні тенденції стабільного зростання продажу за рахунок житлових меблів, а також збільшення частки вітчизняних виробників у загальній структурі ринку. Галузь має високий потенціал, особливо це стосується підприємств, які скористалися можливістю і захистили свою продукцію відповідними сертифікатами та зробили переоснащення виробництва. На теперішній час вітчизняна продукція ще не може в повному обсязі конкурувати із закордонною. Останнім часом ринок меблів України все більше наповнюється меблевими товарами вітчизняних виробників, які поступово витісняють закордонного виробника зі свого ринку. Стрімкий рівень імпорتنих поставок припинився і, можна сказати, врівноважився, щоправда, ще й досі знаходиться на надто високому рівні. Україна імпортує меблі в основному з Польщі, Італії та Німеччини. Зараз ринок меблів міняє свої орієнтири від кількості до якості. Необхідність спеціальних комунікаційних програм пов'язана з тим, що майже всі виробники меблів використовують практично однакові технології виробництва продукції та більшість працює з однаковими постачальниками. Торгівля меблями по каталогах на сьогодні себе не виправдовує.

Незважаючи на стабільність розвитку підприємств з виробництва меблів, оброблення деревини та виробництва виробів з деревини упродовж останніх років, є декілька проблемних питань: сировинне забезпечення підприємств (кількість вітчизняних виробників сьогодні досягла такого рівня, що відчутним є дефіцит сировини); недосконалість механізму проведення аукціонів з продажу деревини; ринок незахищений, оскільки відсутня координація дій щодо захисту продукції та інтересів національних виробників. Інноваційні перетворення зазвичай вимагають значних капіталовкладень, а оскільки переважна частина українських підприємств характеризується збитковістю та неплатоспроможністю, то відповідно не в змозі їх фінансувати за рахунок власних коштів. Кредитні ресурси для вітчизняних суб'єктів господарської діяльності також досить дорогі та недоступні. За оцінками експертів, частка незареєстрованих виробників меблів складає близько 33% від загального обсягу виробництва меблів в Україні. Малі та середні підприємства, що мають у своєму розпорядженні необхідне обладнання, надають послуги незареєстрованим виробникам для підвищення завантаженості свого устаткування, тим самим, сприяючи розвитку тіньової конкуренції.

Впровадження нових технологічних процесів на підприємствах, як відомо, призводить до підвищення рентабельності продукції і виробництва загалом. Найбільш сприятливою формою фінансування розвитку підприємств є залучення інвестицій. Іноземні інвестори неохоче вкладають свої капітали в українські підприємства з оброблення деревини, виробництва виробів з деревини і ще менше зацікавлені іноземні інвестори у виробництві меблів. Ця сфера діяльності в Україні не є для них пріоритетною. За участю іноземного капіталу в Україні налагоджено лісопилне та стругальне виробництва, виробництво лушеного шпону, клеєної фанери, ламінованих і деревостружкових плит та панелей, виробництво різних видів теслярських та столярних виробів.

УДК 330.5

І. Стойко, Т. Дживак

(Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя)

РОЛЬ МАЛИХ ТА СЕРЕДНІХ ПІДПРИЄМСТВ В ІННОВАЦІЯХ

У сучасній ринковій економіці саме підприємствам належить ключова роль у вирішенні основних економічних проблем – налагодження економічно стабільного виробництва товарів та послуг, що потрібні суспільству. Уряди допомагають створювати сприятливі умови для інновацій шляхом відповідального управління економікою, ефективною регуляторною політикою та сприянням вільному переміщенню інвестицій, людей та ідей. Механізми фінансової підтримки, такі як пряме фінансування, податкові стимули, субсидії та позики, є основними інструментами, які використовуються для стимулювання промислових досліджень та розробок.

Малі підприємства вважаються потенційно більш інноваційними через відсутність сталої бюрократії, більш конкурентні ринки та більш ефективне стимулювання. В той же час, як малі, так і великі підприємства здійснюють значні інновації і є критично важливими для успіху сучасної економіки. Інноваційні підприємці проявляють себе в усіх видах і формах діяльності. Згідно зі статистичними даними, великі компанії демонструють в середньому більш високий рівень інноваційності; дійсно, питома вага компаній, які впроваджували інновації, серед великих підприємств у Європі становить 70,1%, у той час як аналогічний показник для середніх підприємств дорівнює 52,3%. Українські підприємства як соціально-економічний феномен розвивалися у складних умовах перехідної економіки, стикаючись з неминучими обмеженнями, накладеними недосконалим законодавством та іншими ринковими інститутами. Міжнародною фінансовою корпорацією визначені такі проблемні сфери в українському бізнес середовищі, що створюють перешкоди для розвитку малих і середніх підприємств (МСП): фінансування; оподаткування; перевірки; дозвільна система; реєстрація; ліцензування; стандарти та сертифікації; експорт.

Державна інноваційна політика України не зосереджена на розвитку МСП, що не відповідає загальним світовим та європейським тенденціям. Державна інноваційна політика України не створює умов для діяльності підприємств, як головних інноваторів у національній інноваційній системі. Малі, середні та великі підприємства не мають мотивації для перетворення результатів досліджень та розробок у нові товари і послуги, та для проведення власних досліджень і розробок. До того ж існує низький рівень інноваційної співпраці між підприємствами та науково-дослідними установами. Відтак, необхідно інтегрувати інноваційну політику з політикою розвитку МСП. Державні та регіональні програми могли б включати, наприклад, розділ по інноваціям на МСП із заходами підтримки та стимулами для розвитку інновацій. Ще однією слабкістю ситуації в Україні є суперечливість законодавства стосовно інновацій, особливо у випадках, коли державна фінансова підтримка блокується законом про державний бюджет.

МСП важливі для успіху української економіки та роблять внесок у зайнятість та обсяг реалізованої продукції та послуг. Для того щоб розвиток інновацій залишався одним із пріоритетних напрямків для українських підприємств як у високотехнологічному, так і у низько технологічному секторах необхідно реалізовувати регіональні програми малого підприємництва, формувати ефективну бізнес інфраструктуру і конкурентне середовище.

УДК 338.1

І. Стойко, М. Колісніченко

(Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя)

РОЛЬ МЕНЕДЖЕРА В ІННОВАЦІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Менеджмент сьогодні, це перш за все – управління на основі постійних нововведень. Найважливішою складовою частиною менеджменту є інновації – процес постійного оновлення у всіх сферах підприємництва. Інновації включають в себе не тільки технічні та технологічні розробки, але й усі зміни, що сприяють поліпшенню діяльності фірми (нові товари, нові послуги, нові сприятливі умови для клієнтів, включаючи ціни тощо). Менеджер – це людина, що професійно займається управлінською діяльністю, яка щоденно керує функціями фірми, в певній сфері інноваційного процесу.

У наш час в процесі активного розвитку науково-технічного прогресу все більшого значення набирає і роль менеджерів-інноваторів, від яких за великим рахунком, залежить майбутнє підприємства. Це твердження багато разів підтверджувалось прикладами діяльності менеджерів-новаторів, а саме: А. Моріта, Лі Якокка, Б. Гейтса та багатьма іншими.

Виділяють два види діяльності, що становлять зміст праці менеджера:

- рішення;
- комунікації.

Бажання кожного керівника в управлінні інноваціями проявляється в управлінських рішеннях, а ті у свою чергу є головною формою здійснення інноваційних ідей. Вони охоплюють всі етапи життєвого циклу інноваційного підприємства. Менеджер повинен дотримуватись строгої послідовності дій і обґрунтувань для того, щоб досягти поставлених цілей.

Не менш важливу роль в інноваційному менеджменті відіграють комунікації, які полягають у підготовці, отриманні, переробці і передачі інформації для успішного просування інновацій. У зв'язку з тим, що інновації майже завжди пов'язані з новою інформацією, комунікаційна функція управління має одне із головних значень і є специфічним елементом інноваційного менеджменту.

Інноваційні менеджери відносяться до дослідницького типу, тобто в їх діяльності повинна проявлятися креативність. Вони повинні знаходити творчий підхід до вирішення поставлених завдань, а також вміти концентрувати свою увагу у визначений час на окреслених проблемах, правильно оцінити комерційний потенціал розробок та технологій інноваційного проекту. Одним словом володіти потрібними навиками для здійснення ефективної управлінської діяльності.

Отже, інноваційний менеджер – це людина, яка відіграє важливу роль в інноваційній діяльності підприємства, оскільки саме від його рішень залежить розвиток організації, її ефективність, і, що саме головне, посилення своїх конкурентних позицій. Усе це потребує від інноваційних менеджерів певних спеціальних знань, а також практичних навиків для реалізації інноваційних процесів.

Список використаної літератури:

1. Василенко В.О., Шматько В.Г. Інноваційний менеджмент: Навчальний посібник / За ред. В.О.Василенко. – К.: ЦУЛ, Фенікс, 2003. – 440 с.
2. Навчально-методичний посібник «Інноваційний менеджмент». / Стойко І.І., Дудкін П.Д. / – Тернопіль: ТНТУ імені Івана Пулюя, 2010. – 150 с.

УДК 339.13

І. Струтинська

(Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя)

РОЗВИТОК ЛОГІСТИЧНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ – ЧИННИК ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ УКРАЇНСЬКИХ РЕГІОНІВ

На нинішньому етапі якісних трансформацій економічних реформ в Україні забезпечення сталого економічного зростання в усіх регіонах на основі найефективнішого і комплексного використання їхнього потенціалу є одним з головних важелів зміцнення позитивних тенденцій у соціально-економічному розвитку держави і пріоритетним завданням державної регіональної політики.

В умовах обмеженості бюджетних та інших фінансових ресурсів в країні саме внутрішній потенціал територій слід вважати головним ресурсом їхнього розвитку. Таким чином, забезпечення ефективного використання і подальшого нарощування внутрішнього потенціалу регіонів має стати одним з головних пріоритетів діяльності місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування і територіальних громад.

Очевидно, що низький розвиток інфраструктурних елементів суттєво сповільнює подальше економічне зростання в регіоні. Високий рівень розвитку інфраструктури як важлива передумова ефективності капіталовкладень, і, відповідно, додатковий чинник зацікавленості потенційних інвесторів є серйозною базою подальшої стабілізації економіки і зростання обсягів виробництва та його якості.

Процвітання економіки регіону сприяє розвитку ефективної логістики. Але цей процес взаємний, і, відповідно, ефективна логістика може істотно сприяти розвитку регіону. Вона забезпечує більш високу зайнятість населення, стимулює економічне зростання. Аргументація тут така: більш низькі витрати на логістику скорочують витрати на доставку продукції й тим самим заохочують продаж, стимулюють торгівлю, сприяють відкриттю нових ринків, допомагають ліквідувати місцеві монополії, підсилюють конкуренцію й у цілому заохочують ведення бізнесу.

На сучасному етапі конкурентоспроможність регіонів забезпечується переважно впровадженням нових логістичних підходів. Перехід до інноваційно-логістичної моделі розвитку регіональної економіки дозволить стабілізувати та забезпечити сталий розвиток економіки держави.

Інноваційно-логістична спроможність сьогодні є детермінантою формування конкурентоспроможності регіонів у майбутньому, адже саме логістична інфраструктура дозволить створити стратегічні переваги в найбільш конкурентних сферах.

Початком формування транспортно-логістичної інфраструктури, безумовно, можна рахувати проектні розробки за замовленням регіональної влади, міністерства транспорту України в рамках програм розвитку транспортного комплексу регіону.

Зацікавленість адміністрацій регіонів зрозуміла, адже здійснюватиметься сертифіковані постачання якісного товару на споживчі ринки областей, забезпечуватиметься податковий, адміністративний і санітарний контроль, створюватимуться додаткові робочі місця в регіоні.

Саме тому тільки ефективна логістична інфраструктура зможе забезпечити істотне підвищення конкурентоспроможності українських регіонів, змінити сировинний вектор їхнього розвитку, сформований на етапі забезпечення макроекономічної стабілізації.

УДК 338.24

Ю. Тирчик, І. Гевко

(Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя)

ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ПРОДУКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ МАШИНОБУДУВНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Упродовж всього розвитку економіки основними економічними одиницями виступають фірми, підприємства.

Продуктивність – це комплексна характеристика діяльності організації, яка включає всі зусилля, що вкладаються підприємством у виробництво. Продуктивність підприємства означає баланс між всіма факторами виробництва, який дає максимальне виробництво продукції при мінімальних затратах.

Головними напрямками підвищення продуктивності праці є інтенсифікація виробництва, технічне переоснащення підприємства, введення більш сучасної техніки, підвищення якості продукції, покращення організації виробництва та праці за рахунок покращення матеріально-технічного постачання, а також підвищення культури виробництва і посилення ролі “людського фактора”.

В умовах постійного розвитку ринкових відносин в економіці та постійної конкурентної боротьби, як на міжнародних так і на вітчизняних ринках, постає питання постійного пошуку шляхів підвищення продуктивності діяльності різних підприємств за рахунок впровадження інноваційних та маркетингових принципів і технологій. Інноваційний чинник стає вирішальною умовою подальшого розвитку сучасних економічних систем. Стабільне та ефективне соціально-економічне зростання в будь-якій країні може бути досягнуте лише на інноваційній основі за допомогою використання сучасних науково-інноваційних розробок.

Проблемами розвитку машинобудівних підприємств-інноваторів виступають: економічна незбалансованість структури виробництва; соціальна втрата кваліфікованого персоналу; технологічна недостатні темпи оновлення номенклатури продукції та розширення асортименту; виробничо-високий рівень зношеності основних виробничих запасів; екологічна недостатність технологій. Проблеми розвитку підприємств машинобудівної галузі чинять загрозу економічній безпеці держави, що підтверджує необхідність забезпечувати економічну безпеку підприємства, як важливого чинника розвитку держави.

Вчені запропонували різні методи забезпечення економічної безпеки підприємств, які певною мірою можуть бути адаптовані до підприємств-інноваторів машинобудівної галузі: Войнаренко М. – метод на основі оцінки відхилень порогових показників; Ілляшенко С.М. – метод на основі оцінки окремих складових; Ігнатенко А.В. – метод на основі інвестиційного регулювання інноваційної діяльності; Живко З.Б. – метод на основі мотивації персоналу та ін.

До позитивних зрушень в розвитку галузі можна віднести приріст промислової продукції, покращення структури виробництва.

Для покращення стану економічної безпеки потрібно проводити ряд заходів із забезпечення належного рівня економічної безпеки на підприємствах-інноваторах машинобудівної галузі. Забезпечення такої безпеки підприємства відбувається при взаємодії управлінських, економічних, організаційних, правових і мотиваційних способів гармонізації інтересів підприємства з інтересами суб'єктів зовнішнього та внутрішнього середовищ, що дозволить підприємству максимізувати прибуток, величина якого достатня для забезпечення належного рівня економічної безпеки.

УДК 338.1

Л. Мельник, Н. Чикита

(Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя)

ПРІОРИТЕТИ РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Сучасна ситуація в українській економіці склалася під впливом світової економічної кризи, яка потребує прийняття своєчасних та радикальних рішень. Основою швидкого виходу із скрутної економічної кризи може стати перехід від застарілої технологічної бази до новітніх інноваційних технологій, заснованих на різноманітних передових ідеях. Досвід більшості країн світу доводить, що активна інноваційна діяльність визначає темпи економічного розвитку, структуру сучасного виробництва, життєвий рівень в країні та головне – визначає напрямок подальшого економічного розвитку країни.

Стримування інноваційної діяльності промислових підприємств України пояснюється, насамперед, обмеженістю джерел її фінансування, що пов'язано з фінансово-економічною нестабільністю в державі та кризовим станом більшості підприємств, які змушені реалізовувати інноваційні процеси за рахунок власних коштів. Відсутність власних коштів у підприємств для фінансування інновацій доповнюється іншими чинниками – високими кредитними ставками та неспроможністю отримання довготермінових кредитів, теперішнім масовим банкрутством банків. Недостатньо використовуються в Україні непрямі заходи стимулювання впровадження інновацій. Величезною перешкодою на шляху розвитку інноваційної діяльності в Україні є безпосередньо законодавча база. Вагомим недоліком законодавства України є нескоординованість законодавчих актів між собою та їх невідповідність економічній ситуації в країні.

У розвинутих країнах інноваційна діяльність є одним з найважливіших засобів збагачення країни. Кількість інноваційно-активних промислових підприємств у цих країнах досягає 70-80%, в Україні цей показник у 2007 році становив 14.2%, а у 2012 зріс до 17.4%. Найбільше інноваційно-активних підприємств розташовано у м. Києві, Харківській, Запорізькій, Миколаївській та Львівській обл. За інформацією Міністерства економічного розвитку, на технологічні інновації підприємства витратили 11.5 млрд. грн. Близько 70% коштів було вкладено у придбання машин, обладнання та програмного забезпечення, 8.4% – на внутрішні і 2% – на зовнішні науково-дослідні розробки, ще 0.4% – на придбання інших зовнішніх знань.

Основними пріоритетами розвитку інноваційного потенціалу вітчизняних підприємств на рівні держави на майбутнє мають стати:

- створення ринку інноваційної продукції;
- держзамовлення на інноваційну продукцію;
- створення мережі малих інноваційних впроваджувальних підприємств;
- цілеспрямована підготовка кадрів, менеджерів інноваційної діяльності;
- використання в першу чергу наукових розробок вітчизняних науковців;
- активне співробітництво органів влади з підприємництвом;
- створення умов для розвитку різноманітних форм підприємництва.

Отже, необхідно зазначити, що запровадження інноваційних технологій на підприємствах всіх регіонів України на сьогоднішній день відіграє надзвичайно важливе значення в економічному розвитку. Проте необхідно враховувати низку проблем, що стримують їх інноваційний розвиток. Україна знаходиться на шляху розвитку в інноваційному напрямку.

УДК 338.4

Н. Шведа

(Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя)

РОЛЬ ВИЩОГО КЕРІВНИЦТВА ПРИ ЗАПРОВАДЖЕННІ БЕНЧМАРКІНГУ В ДІЯЛЬНІСТЬ ОРГАНІЗАЦІЇ

Кожна сучасна організація хоче бути успішною на ринку. Проте прагнення і дійсність дуже часто різняться, через що успіх – це лише бажаний стан для багатьох організацій. Відомо, що успішна організація є завжди конкурентоспроможною, а конкурентоспроможність не є постійною величиною. Вона має тенденції до змін: як і до зниження, так і до підвищення. Наука розробила багато методів, технік і технологій, що сприяють підвищенню конкурентоспроможності, але найсучаснішим і найпрогресивнішим є бенчмаркінг.

Бенчмаркінг – це інноваційна технологія управління, яка на основі критичної оцінки власного внутрішнього і зовнішнього середовища та досліджень практики ведення бізнесу іншими успішними компаніями, що працюють як на аналогічному ринку досліджуваного підприємства, так і на інших ринках, дозволяє створити безперервну систему удосконалень, що покликана підвищити ефективність бізнесу на основі оригінальних управлінських, організаційних, маркетингових та фінансових дій і рішень.

Взагалі бенчмаркінг в організації починається тоді, коли керівництво зацікавилось самим поняттям, і триватиме довший час, тому що ідеальності немає меж. Проте все-таки свій початок бенчмаркінг бере з бажання керівництва, особливо вищого, вдосконалювати як продукцію, так і всі процеси в організації. Іншими словами, успіх процесу бенчмаркінгу прямо залежить від того значення, яке надає йому керівництво організації. Однак, пасивна зацікавленість дає незначні результати.

Для досягнення успіху у впровадженні бенчмаркінгу керівники вищої ланки повинні:

- бути зацікавленими у розвитку процесу бенчмаркінгу;
- переконувати підлеглих у тому, що бенчмаркінг покращить ефективність роботи організації, а не створить додаткових проблем;
- пропагувати важливість бенчмаркінгу як усередині організації (за допомогою нарад, листів, локальних газет і т.д.), так і поза організацією (шляхом відвідувань конференцій, організацією тренінгів, подання статей, письмових звітів і т.п.);
- визначати пріоритети серед проектів бенчмаркінгу;
- надавати потрібні ресурси;
- включати плани бенчмаркінгу в стратегічні і бізнес-плани;
- стежити за проектами бенчмаркінгу і їхнім прогресом;
- заохочувати за успіхи в проведенні бенчмаркінгу;
- вживати належних коригувальних дій у випадку відставання виконання проектів бенчмаркінгу від графіку виконання;
- щомісяця переглядати стан робіт із проекту бенчмаркінгу;
- домагатися того, щоб бенчмаркінг став частиною плану оцінки рівня менеджерів і службовців;
- брати участь хоча б в одному проекті бенчмаркінгу кожні два роки.

Таким чином, вище керівництво організації при реалізації бенчмаркінгових проектів повинне виконувати різноманітні функції, котрі заохотять підлеглих в майбутньому проводити бенчмаркінг з користю для організації і не дозволять перетворити його на даремне витрачання ресурсів і часу.

УДК 336.7(075.8)

Н. Юрик

(Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя)

ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ ПЕРСОНАЛУ ДО ДІЙ В УМОВАХ КРИЗОВИХ СИТУАЦІЙ

З точки зору людського чинника для ситуації кризи типовим є виникнення як мінімум двох проблем. По-перше, це неузгодженість між професійним інструментарієм, яким володіє персонал організації, і тим, який вимагає нова ситуація. По-друге, це неадекватність норм та правил внутрішнього організаційного життя новим умовам. Таким чином, з точки зору людського чинника розв'язання кризової ситуації потребує зміни типу професійної діяльності, а також культури управління.

Вирішення проблеми готовності персоналу до дій в умовах кризових ситуацій базується на концепції створення психологічного комфорту, тобто досягнення такого стану персоналу, при якому виникає відповідність засобів й умов праці функціональним можливостям працівників. Структура готовності включає мотиваційні, орієнтаційні, операційні, вольові та оціночні елементи.

У формуванні готовності персоналу доцільно відмітити дві взаємопов'язані сторони:

1. Професійна підготовка менеджерів й антикризових груп, яка передбачає удосконалення майстерності членів групи, не тільки в сферах їх безпосередньої спеціалізації. Важливо звертати увагу на відпрацювання навиків спільної роботи всіх членів групи з урахуванням специфіки етапів діагностики кризової ситуації, розробки заходів її подолання, організації роботи щодо виконання антикризових заходів та постійного систематичного контролю за ходом її виконання.

2. Психологічна підготовка груп повинна бути направлена на вирішення специфічних завдань: психологічне інформування щодо специфіки емоційної сторони сприйняття кризових ситуацій та поведінки робітників на різних етапах розвитку даних ситуацій; психологічне консультування щодо окремих аспектів сприйняття та реагування менеджерів в умовах інформаційно-емоційного перенавантаження; вироблення комунікативних навиків спілкування в умовах високого емоційного втягнення та конфліктності сторін.

Антикризова управлінська команда повинна включати до свого складу керівників та спеціалістів, які об'єднанні загальними інтересами й цілями, що пов'язані з оздоровленням та посткризовим розвитком організацій. Спеціалісти команди, яка створюється, повинні володіти мистецтвом вирішення проблем у процесах антикризового управління, мати навички практичних методів ефективного управління в умовах ризику та невизначеності. Необхідно, щоб всередині команди антикризового штабу існував чіткий розподіл функцій. Так, однією з найбільш важливих функцій антикризового штабу (команди) є розробка планів управління кризовими ситуаціями.

Серед форм та методів підготовки антикризових груп рекомендовано використання наступного: організаційне навчання; груповий тренінг; ділові ігри; розгляд конкретних ситуацій; використання комп'ютерних тренажерів.

Таким чином, завдання керівництва організації при створенні готовності персоналу до дій в умовах кризи полягає у пошуку менеджерів та спеціалістів, професійно придатних та готових до командної роботи щодо оздоровлення ситуації, проведення прискореної цільової їх підготовки до роботи, узгодження власних інтересів членів команди з загальними цілями організації та мобілізація членів команди задля досягнення загальних цілей виживання й розвитку організації.

Секція: ЕКОНОМІКА ТА ПІДПРИЄМНИЦТВО

Керівники: **проф. Р.Федорович, доц. Г.Ціх, доц. О. Панухник**

Секретар: **Б. Оксентюк**

УДК 339.138

Н.Гарматій

(Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя)

ЗНИЖЕННЯ РИЗИКУ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА ІНСТРУМЕНТАРИЄМ ХЕДЖУВАННЯ

У діяльності сучасних підприємств основний акцент при веденні операцій схиляється до мінімізації ризику втрат при виконанні зобов'язань. І одним із сучасних інструментів, що застосовується при складанні угод є інструментарій хеджування, тобто фінансові угоди купівлі чи продажу активів у майбутньому за цінами, які фіксуються на момент складання і підписання угод. Для хеджування ризику на ринках використовують такі інструменти: фінансові ф'ючерсні та форвардні контракти, опціони та своп-контракти, а також похідні від них фінансові інструменти: свопціони, опціонні форвардні угоди, опціони на купівлю та продаж ф'ючерсів.

Якщо підприємство планує продати чи придбати активи у майбутньому, то виникає небезпека зміни ціни за цей відрізок часу. Якщо зміна відбувається несприятливо для підприємства, то для зменшення цієї небезпеки укладається додаткова угода з третьою стороною, що є учасником ринку і ніяк не пов'язана з операцією купівлі продажу активів. Така операція дає виграш підприємству у випадку зміни ціни активу у бік зниження, і, зрозуміло, програш, якщо ця зміна ціни у бік зростання. За операцією хеджування фіксується майбутня вартість активу.

Одним із способів зниження ризику при інвестуванні у певний актив-пошук іншого активу, що має від'ємну кореляцію за дохідністю з першим. Якщо інвестор вкладає одиницю інвестиційного ресурсу в перший актив, дохідність якого за визначений час становить m_1 і ця дохідність має випадковий характер, то щоб захистити себе від негативних випадкових змін на ринках чи інших економічних ситуаціях, інвестор повинен знайти другий актив, який має від'ємну кореляцію з першим, і дохідність якого у розрахунку на одну гривню буде становити m_2 , і також носить випадковий характер.[1]. Для збалансування можливих втрат інвестор вкладає в другий актив інвестиційний ресурс обсягом x . Тоді відповідно очікувана дохідність портфеля буде становити:

$$\mu_p = Mm_1 * 1 + Mm_2x = \mu_1 + x\mu_2 \quad (1)$$

Оптимальний обсяг інвестування у другий актив, що забезпечить мінімальний рівень ризику, можна розрахувати, прирівнявши до нуля похідну першого порядку функції стандартного квадратичного відхилення, тоді результатом обчислення буде:

$$x^0 = \frac{cov(m_1, m_2)}{\delta_2} = \frac{\delta_1 p_{12}}{\delta_2} \quad (2)$$

де x^0 і буде коефіцієнт хеджування з мінімальним ризиком. Тобто відповідно даного інструментарію хеджування, при інвестуванні однієї гривні в перший актив, для забезпечення мінімального ризику повинно бути стільки ж інвестовано коштів і у другий актив.

1.Вовк В.М. Інвестування: навч.посібник / В.М.Вовк, І.М.Паславська- Дрогобич: Коло, 2011.-465с.

УДК 330.341

Є.В.Гащин , О.І.Захаревич, Н.П.Захаркевич*

(Тернопільський національний технічний університет імені І.Пулюя)

*(Хмельницький університет управління та права)

ІНВЕСТИЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ, ЯК ЗАПОРУКА ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА

Становлення і розвиток в Україні ринкових відносин суттєво змінюють економічне і правове середовище функціонування підприємств, зміст їхньої інноваційної та фінансової діяльності. В цьому зв'язку гострою проблемою є ефективне вкладення (інвестування) капіталу в інноваційні проекти (основне виробництво, інфраструктуру, соціальні програми, охорону навколишнього природного середовища тощо).

За економічним визначенням інвестиції – це видатки на створення, реконструкцію, технічне переозброєння основного капіталу, а також на пов'язані з цим зміни оборотного капіталу[1].

Джерела формування інвестиційних ресурсів поділяють на 3 групи: власні, залучені і позикові. Власні інвестиційні джерела підприємства є основними і включають:

- чистий прибуток,
- амортизаційні відрахування,
- раніше виконані довгострокові фінансові вкладення, термін сплати яких закінчується в поточному періоді;
- реінвестований прибуток шляхом продажу частини основних фондів;
- страхова сума відшкодування збитків, викликаних втратою майна;
- частка зайвих оборотних активів, що іммобілізуються в інвестиції.

Разом з власними джерелами інвестицій підприємствами використовуються залучені кошти: емісія акцій підприємства; емісія інвестиційних сертифікатів; внесок сторонній вітчизняних та зарубіжних інвесторів у статутний фонд; безкоштовне цільове інвестування, що надається державними органами та комерційними структурами.

Важливими джерелами інвестицій є наступні позикові кошти: довгострокове кредитування (банківський, комерційний кредит); цільовий державний кредит; інвестиційний податковий кредит; інвестиційний лізинг; інвестиційний селенг.

Найбільш ефективними шляхами реалізації інвестиційної стратегії підприємства вважаються: обґрунтування напрямків реалізації інвестиційних проектів; забезпечення високих темпів інноваційного розвитку підприємства; забезпечення максимізації доходів як основного показника від інвестиційної діяльності; забезпечення мінімізації інвестиційних ризиків; забезпечення фінансової стійкості та платоспроможності підприємства.

Серед розглянутих завдань інвестиційної діяльності пріоритетними є не максимізацію доходу, а забезпечення високих темпів економічного розвитку підприємства при достатній фінансовій стійкості [2].

Ефективне інвестування інноваційних проектів – запорука виробництва конкурентоспроможних зразків техніки та впровадження принципово нових технологій, які є патенточистими.

Література:

1. Вакаріна С.И. Инвестиции в Украине.К.:”Конкорд”, 2006 р.
2. [Електронний ресурс] –доступний з:
<<http://www.favorites.net.ua/refukr/referat.php?id=1498>>

УДК 336.276

Р. Гринчуцький

(Національний університет водного господарства та природоохорони)

ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВНИМ БОРГОМ В УКРАЇНІ

Державний борг є важливим макроекономічним важелем регулювання економіки країни. Отримання позик дозволяє вирішувати важливі економічні питання та фінансувати перспективні національні проекти. Водночас негативна сторона накопичення державного боргу – зниження фінансової стійкості та загроза економічній безпеці держави, а також збільшення навантаження на державний бюджет майбутніх років.

У структурі державного боргу за всі роки незалежності України зовнішній борг переважає над внутрішнім і лише в 2013 році їх співвідношення стає більш наближеним. Станом на 01.10.2013 року зовнішній борг становить 290,471 млрд. грн. (52,7%), а внутрішній – 261,529 млрд. грн. (47,2%) державного боргу.

Обсяг державного боргу з січня 2012 по вересень 2013 року зріс з 473 млрд. грн. до 552 млрд. (16,7%). В основному ріст був забезпечений суттєвим збільшенням внутрішніх запозичень, які з початку 2012 року до жовтня 2013 зросли з 173,71 млрд. грн. до 261,53 млрд. (63,4%), в той час, як зовнішні запозичення зменшились з 299,29 млрд. грн. до 290,47 млрд. (3,0 %). [1]

Зростання обсягу державних запозичень свідчить про негативну тенденцію розвитку боргової безпеки країни. Зміни в структурі державного боргу є позитивними, оскільки внутрішні запозичення є менш небезпечними ніж зовнішні, адже вони не спонукають до вивезення матеріальних цінностей з країни, а до перерозподілу доходів в середині країни, але вони стимулюють інфляцію та знижують інвестиційну активність.

Вагомою складовою зростання внутрішнього боргу є заборгованість уряду в секторі господарських відносин з реальним (виробничим) сектором економіки.

Постійне зростанням боргових зобов'язань України гостро ставить питання удосконалення механізму управління державним боргом. Для управління державним боргом доцільно застосувати ринкові механізми.

По перше, значних змін потребує механізм регулювання боргової політики на інституціональному рівні. У світовій практиці останнім часом широке застосування набула практика делегування повноважень по регулюванню державним боргом незалежним органам – агентству з управління державним боргом, що підзвітне міністерству фінансів. Така модель управління використовується в більшості країн Європейського Союзу. Перехід до такої моделі в Україні спричинить певні загрози, зокрема створить додатковий інститут влади та посилить навантаження на бюджет.

По друге, існує потреба в удосконаленні нормативно-правової бази, яка б враховувала передові досягнення боргової теорії та практики здійснення боргової політики. В Україні відсутній Закон «Про державний борг», тому управління боргом здійснюється фрагментарно в окремих нормативно-правових актах.

По третє, необхідно досконало вивчити та обґрунтувати граничний рівень державного боргу до номінального рівня ВВП. Відповідно до законодавства, за Бюджетним кодексом України це відношення не повинно перевищувати 60%, але на думку провідних науковців гранично допустимий рівень боргу повинен складати 35% від ВВП.

1. Аналітичні матеріали щодо державного боргу // www.minfin.gov.ua.

УДК 339.13. УДК 347.2/3

Ю.Довгань

ШТРИХ-КОД ТОВАРУ ЯК ЕЛЕМЕНТ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАХИСТУ ПРАВ СПОЖИВАЧІВ

Однією з найактуальніших проблем сучасного українського суспільства є забезпечення прав і свобод людини та громадянина. Окремим напрямком практики захисту є адміністративно-правове регулювання захисту прав і свобод громадянина України як споживача ринку продовольчих і непродовольчих товарів. Як немає у природі ідеально однакових живих організмів, так і немає в суспільстві людей з однаковим потребами. Але бізнес в цьому різноманітті споживачьких потреб знаходить типові явища споживання товарів та послуг, щоб ефективно функціонувати. І насамперед це зоровий контакт споживача з товаром. І для того, щоб щасливий покупець не засмучувався від недоречної покупки в силу, наприклад, низької якості товару чи непрестижної марки виробника, в 1977 році 12 європейських країн-учасниць спільного ринку створили Європейську асоціацію товарної нумерації (ЄАН). Асоціація розробила стандарти штрихових кодів для нумерації товарів обов'язкові в країнах, що є членами ЄАН. А на сьогодні штрих-кодове маркування товарної продукції застосовується у всьому світі. Постановою Кабінету Міністрів України від 29 травня 1996 року № 574 «Про впровадження штрихового кодування товарів» з 1 січня 1997 року запроваджено маркування суб'єктами підприємницької діяльності товарів, які виробляються або реалізуються в Україні. І якщо штрих-код, на перший погляд, зорієнтований на захист інтересів виробника відповідного товару, то в сьогоднішній покупець якогось товару при відповідній економічній грамотності має змогу захистити себе від фальсифікатів даного товару. Причому штрих-кодування товарів використовується не тільки як елемент захисту прав споживачів завдяки їх індивідуальній зацікавленості не бути обдуреними в процесі придбання товару. Маркування товару штрих-кодом дає змогу адміністративно-правовій системі країни захищати інтереси покупця як фізичної особи. І вже ця процедура захисту регулюється відповідними законами різночинного права. Слід також зазначити, що маркування штрих-кодом також сприяє і захисту економічної репутації фірми-виробника конкретного товару. Саме штрих-код виступає індикатором порушення чи дотримання встановлених стандартів виробництва конкретного товару і просування його від створення до споживача. Та й коли товар марковано кодом ЄАН, то його конкурентноздатність зростає. І це також захищає інтереси споживача.

На нашу думку, право споживача на отримання якісного товару завдяки маркуванню штрих-кодом обумовлене також правом фізичної особи на інформацію. Це право на отримання достовірної і необхідної інформації: про виробника, технічні властивості товару, безпека товарів. Даний аспект права споживачів на інформацію про товари (роботи, послуги) регулюються законами України «Про захист прав споживачів» (ст. 3,18), «Про інформацію», «Про рекламу», а також Указом Президента України «Про додаткові заходи щодо поліпшення інформаційної діяльності» від 5 жовтня 1998р. Тому штрих-кодове маркування товару є гарантом захисту прав як виробника, так і споживача. Але поза впливом штрих-кодового маркування товару залишається продавець.

УДК 339.138

І. Качур, М. Зяйлик

(Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя)

МАРКЕТИНГ В СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖАХ

В умовах активної інформатизації суспільства, досить швидко розвиваються соціальні мережі, набуваючи все більшої популярності серед різних категорій населення. Це створює основу для активного використання соціальних мереж організаціями в комерційних цілях та формує велику аудиторію, серед якої можна проводити маркетингові заходи та просувати свою продукцію чи послуги.

На сьогоднішній день з розвитком соціальних мереж все більшої популярності набуває такий напрямок, як маркетинг в соціальних мережах. Соціальні сайти користуються величезною популярністю. Людина вже не може уявити собі життя без Інтернету, адже це середовище об'єднує учасників спілкування та формує між ними явні міжособистісні зв'язки. Соціальні мережі мають значний потенціал для маркетологів. Привабливість їх використання в маркетинговому плані компанії полягає насамперед у масовості і дешевизні.

Основним інструментом просування продукту за допомогою соціальних мереж є інтернет-реклама. Найбільш поширеними видами реклами в соціальних мережах виступають :

1. Банерна реклама . Банер є одним з основних форматів інтернет -реклами. Однак , як показують останні дослідження, його ефективність знижується. Можливо, це пов'язано з тим, що люди, спілкуючись у неформальній обстановці, пряму рекламу розцінюють як дратівливий чинник .

2. Контекстна реклама – це текстове повідомлення, що містить рекламну інформацію. За своєю суттю контекстна реклама нічим не відрізняється від оголошень, що розміщуються на сторінках газет.

3. Прихована реклама. Подібний маркетинговий прийом є особливістю соціальних мереж. Характеризується тим, що в такій обстановці будь-яка інформація (надійшла від співрозмовника) розцінюється не як пряма реклама, а як дружня порада.

Серед стратегій просування в соціальних мережах можна виділити:

1. Створення спільноти. Створюється співтовариство однодумців, де будується спілкування навколо якого бренду.

2. Спецпроекти (ігри, тести, конкурси і т. д.): очевидним плюсом спецпроектів є залучення та інформування про свій продукт величезної аудиторії . При цьому можна використовувати широкі можливості по цільовій орієнтації аудиторії. Проте організація подібних спецпроектів не гарантує збільшення споживчих переваг щодо продукту .

3. Діалог з потенційними клієнтами. В її основі лежать вивчення та аналіз профілів користувачів, на підставі яких формується список потенційних клієнтів. Потім з вибраними користувачами заводиться діалог - в хід йдуть самі різні прийоми і інструменти, що дозволяють у клієнта викликати інтерес до компанії.

Ось чому, розміщення реклами в соціальних мережах має великий потенціал для розвитку. Адже, при ефективному використанні цього інструменту маркетингової діяльності, підприємства можуть досягти значних конкурентних переваг у порівнянні з традиційними формами просування продукції. І це дозволить точково впливати на цільову аудиторію, вибирати майданчики, де вона більшою мірою представлена, що є найбільш відповідним способом комунікації з нею, при цьому в найменшій мірі зачіпаючи незацікавлених в цій рекламі людей.

УДК 338

О. Кучабська, О. Владимир

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

ПРОБЛЕМИ КОМЕРЦІАЛІЗАЦІЇ ІННОВАЦІЙНИХ РЕЗУЛЬТАТІВ

Впродовж останнього часу спостерігається значне падіння інноваційної активності суб'єктів господарювання. Низька та ще і постійно спадаюча інноваційна активність підприємств в Україні свідчить про існування комплексу соціально-економічних і юридичних проблем інноваційного розвитку національної економіки, зокрема, проблеми комерціалізації інновацій.

Відсутність сприятливих умов для стимулювання досліджень та розробок у бізнесі, зокрема, податкових стимулів, субсидій та позик, недосконале законодавство, бюрократичні механізми – призводить до послаблення зацікавленості бізнес-сектору у фінансуванні та впровадженні наукових розробок. Це зумовлює низький рівень співпраці між науковим та промисловим секторами. Підприємства різних форм власності практично не впроваджують у виробництво нові технології та розробки.

Проблема комерціалізації результатів наукових досліджень в країні повинна перебувати в полі зору уряду, суспільства, парламенту, приватного бізнесу, оскільки вирішення цієї проблеми визначить конкурентну спроможність товарів і, в кінцевому підсумку, рівень життя населення.

Комерціалізація інновацій – це одна з найважливіших умов підвищення інноваційної активності ринкової економіки, оскільки підприємство, у даному випадку інноваційне, орієнтоване на отримання прибутку, а це обумовлює необхідність: по-перше, надання результатам інноваційної діяльності товарної та капітальної форм; по-друге, системного підходу у цьому процесі, що передбачає залучення багатьох чинників, зокрема, консалтинг.

В результаті інноваційної діяльності підприємств створюється продукція, що відповідає сучасним науковим, технічним, соціальним та економічним вимогам. Таким чином відбувається реалізація нового знання в нових продуктах, послугах, технологіях виробничого процесу. Досягнення науки стають джерелом прибутку, тобто самостійним затребуваним товаром, що має свою ринкову вартість.

Інтелектуальна власність є основою сучасної інноваційної економіки, тому одне з найважливіших завдань держави – створення ринку інтелектуальної власності, як головної умови інноваційного шляху розвитку.

Інтелектуальний капітал є важливим економічним ресурсом і при ефективному управлінні процесами створення, комерціалізації та правової охорони об'єктів інтелектуальної власності може стати реальним чинником економічного розвитку країни.

Ключову роль у стимулюванні комерціалізації інновацій має відігравати держава. Державна політика у напрямку активізації економічних суб'єктів щодо комерціалізації інтелектуальної власності повинна бути спрямована на розробку стимулів для приватних суб'єктів підприємництва, стимулювання комерціалізації інтелектуальної власності, що в результаті приведе до збільшення податкової бази і надходження коштів до державного бюджету. Світова практика показує, що серед таких стимулів на першому місці є використання податкових пільг, які сприяють прискоренню оновлення виробничого устаткування, технологічних процесів, розробці та виведенні на ринок нових видів продукції.

Отже, прискорення процесів комерціалізації результатів досліджень та інноваційної діяльності підприємств вимагає швидкого перегляду економічних і правових відносин у сфері інтелектуальної власності з метою її більш ефективної реалізації.

УДК 330.1

Т. Королук

(Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя)

ДОСЛІДЖЕННЯ ХАРАКТЕРИСТИК ГОСПОДАРСЬКОГО РИЗИКУ

Для цілей управління господарським ризиком представляє собою сукупність певних характеристик, а саме: ситуація ризику, рівень господарського ризику, фактори ризику, антиризикові заходи тощо. Важливим для розуміння сутності поняття «ризик» є поняття ситуації ризику. Аналіз конкретної ситуації в цілому є вихідним пунктом прийняття того чи іншого рішення. Ситуацію прийняття рішення можна визначити як сукупність чи поєднання різних обставин або умов, в яких підприємство здійснює свою діяльність. В поняття ситуації при цьому включається не тільки стан, який склався, до моменту прийняття чи реалізації рішення, але й причини, які призвели до виникнення даних умов чи обставин. Елементи невизначеності притаманні практично усім господарським ситуаціям, розвиток яких може відбуватися різними шляхами, не тільки внаслідок прийняття господарських рішень, але і внаслідок прояву невизначених факторів. При цьому господарюючий суб'єкт перетворює невизначеність в категорію господарського ризику, яка піддається аналізу, і в подальшому має справу з його операційними характеристиками. Ризик існує як на стадії прийняття рішення, так і на стадії його реалізації. При цьому слід пам'ятати, що ці стадії практично можуть бути достатньо тривалими у часі. В обох випадках господарський ризик постає в якості моделі зняття економічним суб'єктом невизначеності, способом практичного вирішення протиріччя в розвитку факторів господарського ризику та керуючих впливів. Господарський ризик постає як умова, що надає можливість при його аналізі кількісно та/чи якісно оцінити ступінь досягнення поставленої мети, отримання певного бажаного економічного результату.

Кількісна чи якісна міра господарського ризику як міра впевненості в досягненні поставленого результату господарського рішення, що приймається чи реалізується, знаходить своє вираження в терміні «рівень господарського ризику». Рівень господарського ризику є агрегованою теоретичною оцінкою «небезпеки», тобто можливістю не досягти мети, заради якої приймається рішення. Рівень господарського ризику, таким чином, є операційною характеристикою поняття «господарський ризик». Суть його може бути виражена наступним чином: у випадку, якщо прийняте конкретне рішення, рівень господарського ризику характеризує можливий спектр небажаних подій та обумовлених ними майнових і нематеріальних втрат, а також ступінь реальності настання даних небажаних подій. Рівень ризику як теоретичне поняття, в свою чергу, кількісно може бути вимірний з допомогою системи показників рівня ризику. Однак лише кількісний підхід до оцінки рівня господарського ризику має обмежену сферу застосування і може ефективно використовуватися лише в тих ситуаціях та завданнях, для яких якісні характеристики не мають принципового значення.

Фактори господарського ризику – це ймовірні події, які у випадку їх настання збільшують шанси та величину небажаного відхилення від мети господарської діяльності. До них відносяться невідомі і/чи непрогнозовані події, які потенційно можуть реалізуватися в невідомий момент часу, ставши причиною небажаного розвитку господарської діяльності підприємства. Антиризикові заходи в умовах господарської діяльності підприємства представляють собою сукупність господарських рішень, спрямованих на зниження рівня ризику чи утримання його в прийнятних межах для певного підприємства.

УДК 338.1

П. Лендирук, О. Владимир

(Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя)

РОЛЬ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА У РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

Сучасні тенденції розвитку світового господарства, зокрема, процесу глобалізації, зумовлюють необхідність вдосконалення форм ведення бізнесу та формування нових принципів конкуренції. Роль підприємництва у розвитку національної економіки стає високо актуальним об'єктом дослідження науковців, а також представників органів державної влади, головна задача яких – розробити адаптаційну стратегію поведінки вітчизняних суб'єктів господарювання в сучасному глобалізованому економічному просторі.

Мале підприємництво – це обов'язковий елемент ринку, важливий фактор розвитку та ефективного функціонування економіки. Роль малого підприємництва у житті суспільства полягає в тому, що воно є одним із провідних секторів ринкової економіки, забезпечує структурну перебудову економіки, формує новий соціальний прошарок підприємців-власників.

Функціонування будь-якої економічної системи припускає співіснування господарських структур різних типів, що відрізняються формами власності та організацією господарства. Ринкові трансформації потребують створення нових господарських сегментів, активізації приватного підприємництва, розширення сектору малих підприємств. Позитив від покращення умов малого бізнесу загальновідомий: зменшення безробіття, розвиток конкуренції, економічне зростання країни.

Взаємозв'язок держави і малого бізнесу здійснюється на взаємовигідній основі та має довгостроковий характер. Насамперед, держава повинна реагувати на недостатньо сприятливу ситуацію для розвитку малого бізнесу, на невдосконалену правову систему. Одним із способів такої адаптації є процес розробки та впровадження інновацій з метою забезпечення потреб економіки у нововведеннях як економічних благ, необхідних для її розвитку.

Слід зазначити, що динамічний розвиток малого бізнесу значно сприяє загальноекономічному зростанню. Однак його активність стримується фінансовими та правовими бар'єрами. Основним джерелом інвестицій залишаються власні фінансові ресурси суб'єктів малого бізнесу та сімейні позики. Банківські кредити використовуються обмежено через високі процентні ставки та відсутність гарантій для банків (у вигляді застав або високоліквідних активів).

Значним аспектом формування ефективного середовища для функціонування малого підприємництва є законодавча база. Саме законодавча база надає можливість підприємцям створювати додану вартість та надавати послуги. Підтвердженням цьому є значна кількість різноманітних комерційних та державних програм для підтримки малого бізнесу в країнах Європейського Союзу.

Саме малі підприємства забезпечують розвиток економічної системи країни та наближають її до споживачів. Підприємництво здатне вирішувати такі економічні завдання, як: створення в країні конкурентного середовища, залучення приватного капіталу і зовнішніх інвестицій, удосконалення наявних технологій виробництва. Водночас вони виконують найважливішу роль у державі – створюють робочі місця в країні, забезпечують зростання соціальних стандартів, здійснюють виробництво товарів, виконання робіт і надання послуг для населення за доступними цінами, а також забезпечують наповнення бюджетів різних рівнів.

УДК 657.6

О. Луців

(Тернопільський державний медичний університет імені І.Я.Горбачевського)

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ ЯК СКЛАДОВОЇ СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ МАРКЕТИНГОВОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА

Для стратегічного управління маркетинговою діяльністю підприємства дуже важливим є грамотно впроваджена система результативного внутрішнього аудиту.

Під внутрішнім аудитом слід розуміти незалежну оцінку діяльності підприємства з визначення його конкурентоспроможності, платоспроможності тощо. Міжнародний інститут внутрішніх аудиторів дає таке тлумачення: «Внутрішній аудит - це незалежна діяльність з перевірки і оцінки роботи організації в її інтересах» [1]. Мочерний С.В., Ларіна Я.С., Устинко О.А., Юрій С.І. стверджують, що внутрішній аудит - форма внутрішнього контролю за фінансово-господарською діяльністю підприємства, яку проводять штатні працівники, щоб допомогти її керівникам ефективно виконувати свої функції [2, с.33].

Внутрішній аудит є частиною внутрішнього контролю. Метою якого є забезпечення достатньої впевненості щодо досягнення наступних базових цілей: а) достовірність та правдивість інформації; б) виконання правил, планів, процедур, законів, положень та контрактів; в) забезпечення захисту активів; г) економне та ефективне використання ресурсів; д) досягнення поставлених цілей діяльності та окремих програм [3].

Ринкові зміни в економіці обумовлюють зміни в системі управління діяльністю підприємства. В цих умовах для виживання та розвитку важливо розробити та запровадити систему результативного внутрішнього аудиту, який би здійснював контроль в сфері стратегічного управління маркетинговою діяльністю підприємства.

Стратегічно – грамотна діяльність підприємства не може бути організована та функціонувати без адаптованої системи контролю, який в першу чергу спрямований на перевірку ефективності витрачання ресурсів, рух фінансових потоків, перевірку економічно-грамотної діяльності структурних підрозділів підприємства тощо. Внутрішній аудит в системі стратегічного управління маркетинговою діяльністю підприємства полягає у визначенні досягнення стратегічних маркетингових цілей, спостереженні та оцінці за процесом здійснення стратегічного управління маркетинговою діяльністю, що забезпечує досягнення поставлених завдань та виконання обраних стратегій через встановлення стійкого зворотнього зв'язку між подальшим здійсненням стратегій і досягненням запланованих стратегічних маркетингових рішень. Апробацію результатів внутрішнього аудиту доцільно проводити в процесі удосконалення стратегічного управління маркетинговою діяльністю на підприємстві при здійсненні управлінських функцій: планування, організації чи мотивації.

Використані джерела: 1) Ченаш В.С. Внутрішній аудит як система забезпечення ефективного управління підприємством // Вісник Хмельницького національного університету. – 2009. -№6. Т.2. С.26-28. 2) Економічний енциклопедичний словник у 2 т. Т.1 / С.В.Мочерний, Я.С.Ларіна, О.А.Устенко, С.І.Юрій. – Львів: Світ, 2005. - 616с. 3) Дьяченко Л.Є.Безнесюк Я.М. Впровадження внутрішнього аудиту на підприємствах м'ясопереробної галузі // Облік і фінанси АПК. – 2010. – №2. С. 91-93.

УДК 336.1: 338

О. Мазуренок

(Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя)

ВПЛИВ РИЗИКІВ НА ДІЯЛЬНІСТЬ БАНКІВ УКРАЇНИ

Одне з основних завдань Національного банку України полягає у сприянні ефективності та стабільності роботи фінансового сектора держави, оскільки – це є необхідністю для підтримання ефективного макроекономічного розвитку країни. Ключовими елементами роботи НБУ є аналіз ситуацій у фінансовому секторі, з особливим акцентом на діяльність інших банків. Аналіз ґрунтується на ризиках, яким піддається фінансовий сектор. Банківські ризики можна розділити на п'ять основних категорій: кредитний ризик, ринковий ризик, ризик ліквідності, операційний ризик і інші ризики. В загальному кредитний ризик являє собою ризик збитків. Цей ризик, пов'язаний з особливістю позичок та гарантій, як правило, однією із втрат є втрати по позиках. В останні роки методи розрахунку кредитного ризику були покращені з метою розширення діяльності кредитного ризик-менеджменту.

Ринковий ризик являє собою ризик того, що коливання ринкових цін (процентних ставок, обмінних курсів або цін на акції) обов'язково приведе, хоч і до не значної, але втрати коштів. Існують різні методи для розрахунку ринкового ризику, такі як вартість ризику, що дає можливість вказати максимальний збиток який протягом фіксованого проміжку часу може виникнути із заданою вірогідністю, на основі історичного досвіду.

Ризик ліквідності являє собою ризик того, що банк не зможе виконати свої зобов'язання через брак ліквідності. Ризик ліквідності є наслідком невідповідності між строками погашення активів і зобов'язань. Проблеми з ліквідністю в одній фінансовій установі може швидко поширитися на решту банківського сектора або через платіжні системи або через зниження довіри у всьому секторі.

Операційний ризик являє собою ризик втрат через неправильне та невдале внутрішнє управління, людські чи системні помилки, або у зв'язку із зовнішніми подіями, які тим чи іншим чином вплинули на діяльність.

Існують інші ризики, які впливають на доходи банку, наприклад, правовий, стратегічний, політичний ризики. Правовий ризик – це ризик того, що контракти з іноземними контрагентами, можуть не мати ніякої юридичної сили. Стратегічний ризик являє собою ризик виникнення збитків у результаті невдалої бізнес-стратегії банку. Стратегічний ризик є більш загальним ризиком, ніж інші категорії ризику, і в той же час стратегічні рішення будуть впливати на всі інші категорії ризику. Стратегічний ризик слід розглядати в поєднанні з чинниками, що впливають на структурний розвиток у фінансовому секторі, такі як посилення конкуренції, що призводить до тиску на рентабельність. Політичний ризик пов'язаний з невизначеністю, у майбутньому регулюванні, що може вплинути на загальну ситуацію у фінансовому секторі держави, наприклад, зміни у податковому законодавстві.

Для того, щоб уникнути, або хоча би зменшити вплив ризиків на діяльність банків України НБУ необхідно: чітко формувати систему, порядок і форми платежів, зокрема між банками; постійно здійснювати банківське регулювання та нагляд; своєчасно складати платіжний баланс, здійснювати його аналіз та прогнозування; здійснювати суворе ліцензування банківської діяльності та операцій у передбачених законами випадках; здійснювати валютний контроль за банками та іншими фінансовими установами, які отримали ліцензію Національного банку на здійснення валютних операцій.

УДК 338.242.4

N. Marynenko, I. Kramar

(Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя)

PRINCIPLES OF THE GOVERNMENT REGULATION OF MARKET ECONOMY

The government regulation of economy represents the system of methods of legislative, executive and control characters. Major functions of governments in market economies are identified by economists. Governments: 1. Provide the legal and social frameworks (creates laws and provide courts, provides information and services to help economy function better, establishes a monetary system, defines and enforces property rights). Social policy is national government's course of action designed to influence the welfare of its citizens. Its important areas are: the welfare state; social security; unemployment insurance; pensions; healthcare; social housing; social care; social exclusion; education policy; crime and criminal justice; labor regulation. 2. Maintain competition (creates and enforces antitrust laws, regulates natural monopolies). 3. Provide public goods and services (provides goods and services that markets are unable or unwilling to provide). 4. Redistribute income (higher income tax rates for rich than for poor, provides social security and aids to dependent children). 5. Correct for externalities (taxes to reduce negative externalities, such as environmental pollution, subsidies to encourage positive externalities, such as education). 6. Stabilize the economy (uses government budgets and/or the money supply to promote economic growth, control inflation, and reduce unemployment). 7. Support small and mid-sized business. 8. Organize fiscal policy in order to form a budget of the country. The spheres of government interference may be the following: 1. Trade and industry regulations. 2. The regulation of labor. 3. The maintenance of thoroughfares. 4. The maintenance of postal and telegraph systems. 5. The manufacture and distribution of gas, the maintenance of water supply etc. 6. Sanitation, including the regulation of trades for sanitary purposes. 7. Education. 8. Care of the poor and incapable. 9. Environment protection etc. By adjusting spending and tax rates (fiscal policy) or managing the money supply and controlling the use of credit (monetary policy) governments can slow down or speed up the economy's rate of growth by affecting the level of prices and employment. The main forms of the government regulation are: a) planning (long-, mid- and short-term) – an act of formulating a program for a definite course of action; b) programming – setting an order and time for planned events; c) forecasting on national and international levels – a statement foretelling the possible outcome(s) of an event, process, or experiment. It is based on observations, experience, and scientific reasoning. The methods of the government regulation are: 1. Economic regulation is aimed at influencing the behaviour of firms and individuals in the private sector. It includes public expenditures, taxes, government ownership, loans and loan guarantees, tax expenditures, equity interests in private companies etc. The economic regulation is divided into two types: direct (is necessary to be implemented) and indirect (have a recommendation character and is not necessary to be followed). 2. Legislative one has to provide the laws necessary for the functioning of the economic subjects and for the protection of the consumer's rights, interests of the society, struggle with the illegal economy and corruption. 3. Administrative regulations are governmentally developed detailed directions aiming at putting policy into practice. These directions are created by government regulatory agencies through decisions, orders, regulations and rules etc.

УДК 338.001.36

І. Маркович

(Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя)

РЕГІОНАЛІЗАЦІЯ СВІТОВОГО ЕКОНОМІЧНОГО ПРОСТОРУ ЯК ПРОЯВ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ТЕНДЕНЦІЙ

Актуальним завданням сучасних науковців, які розглядають глобалізацію як загальносвітову характеристику, є намагання вийти на певний рівень політико-економічних узагальнень і прогнозів щодо майбутньої спрямованості вектору глобалізаційних процесів. Так, Ян Шолте, узагальнює різні трактування “глобалізації” і зводить їх до п’яти наступних ключових детермінант, які відображають історичний та сутнісний характер перебігу економічних процесів [1, с. 15-17]: глобалізація як інтернаціоналізація, глобалізація як лібералізація, глобалізація як універсалізація, глобалізація як вестернізація або модернізація, глобалізація як детериторізація.

Дослідження, пов’язані із просторовою структурою глобальної економіки, підтверджують неспівпадіння політико-адміністративних кордонів країн із економічними межами локальних ринків. На думку А. Печчеї, “інтеграція в єдиний світовий простір дає змогу більш ефективно регулювати міжнародне життя, а відповідно до цього вона є найбільш ефективним способом співіснування. Проте, такий стан справ не відповідає інтересам великих держав, а також низці егоцентричних держав. Тому необхідно переосмислити ідею національної держави, щоб знайти шляхи для перетворення нинішньої світової системи у світове співтовариство” [2]. Така думка є гостро актуальною сьогодні, адже трансформація міждержавних взаємодій повинна знайти своє відображення у зміні законодавства більшості держав, принципах організації виробництва, механізмах узгодження правових, соціальних та економічних аспектів розвитку членів інтеграційного угруповання.

Залежно від сфер суспільного життя, в яких відбуваються певні форми об’єднання між державами, можна визначити такі основні типи процесів глобальної інтеграції, як: економічна, політична, культурна, інформаційна інтеграція, кожна з яких більшою чи меншою мірою впливає на рівень розвитку держави.

Форми міжнародної інтеграції різняться залежно від початкових станів учасників різного роду об’єднань, критеріїв гомогенності соціально-економічного розвитку та умов протікання міждержавних процесів. Усталеним є підхід, відповідно до якого інтеграційні форми міжнародної взаємодії змінюють одна одну за траєкторією «Зона преференційної торгівлі – Зона (асоціація) вільної торгівлі – Митний союз – Спільний ринок – Економічний союз – Політичний союз»

Проте, існує думка щодо можливого формування ще вищого щабля інтеграційних утворень – Регіональної єдності (союзу), що пов’язано із наявною диспропорційністю розвитку окремих «точок» або «центрів» об’єднання, яка повинна нівелюватися або мінімізуватися саме у формі Регіонального союзу.

Отже, регіоналізація поряд із інтеграційними тенденціями є беззаперечною тенденцією сучасного світового економічного простору.

Література:

1. Scholte J. A. Globalization. A critical introduction / J. A. Scholte.– London: Palgrave, 2000. – 361 p.
2. Печчеи А. Человеческие качества / А. Печчеи. – М.: «Прогресс», 2005. – 348 с.

УДК 339.138

Р. Оксентюк

(Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя)

ІНТЕРНЕТ-ПРОСУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ПРОДУКТІВ ТА ЇХ КЛАСИФІКАЦІЯ

У теперішній час, коли рівень конкуренції в Інтернеті є досить високим, а ситуація на ринку просування продукції постійно змінюється, може здатися, що немає сенсу шукати відповідні загальні рішення. Однак зростаюча кількість компаній, зайнятих в Інтернет-маркетингу, свідчить про те, що в цих процесах існує певна стабільність. Справді, в процесі дослідження виявлено деякі правила й певні тенденції розвитку ринку, проаналізувавши які, можна скласти типову програму просування для певного виду продукту або частково автоматизувати процес, ще більш скорочуючи фінансові та часові витрати. Тому, своєчасним постає питання здійснення класифікації різних типів інформаційних продуктів просування, застосування для кожного з них відповідної стратегії Інтернет-маркетингу, визначення необхідних для цього методів та їх використання. Проаналізувати кожен тип інформаційного продукту окремо, котрі необхідно враховувати при формуванні стратегії просування продукту в мережі Інтернет.

Говорячи про класифікацію типів продуктів, що просуваються, можна сказати, що можливостей з просування продукту в Інтернеті безліч, а перелік об'єктів просування в Інтернеті є практично нескінченним. Це може бути авторучка, кавомолка, літак, фірма, корпорація, сервіс із ремонту холодильників тощо, на різних клієнтурних ринках, а саме на споживчому ринку, на ринку виробників, на ринку посередників, на ринку державних установ, на міжнародному ринку або просування конкретного індивідуума на ринку праці. Однак, при формуванні стратегії просування інформаційного продукту підприємства в Інтернеті пропонується виділити основні об'єкти просування, розділити їх на групи, і для кожної з них окремо скласти типову схему просування.

Вивчення, аналіз та дослідження сфери Інтернет-маркетингу дозволяє виділити наступні групи основних об'єктів просування:

- продукт (окремий тип виробів підприємства);
- фірма або підприємство (мається на увазі просування підприємства в мережі Інтернет за його назвою для покращення його іміджу та знайомства споживачів);
- тематичний інформаційний ресурс (просування веб-сайту підприємства);
- Інтернет-магазин (просування розширеного варіанту веб-сайту підприємства, що функціонує в умовах електронної комерції та містить ряд додаткових функцій для реалізації процесу купівлі-продажу за допомогою Інтернет-мережі);
- Інтернет-проект відповідного спрямування, основним завданням якого є одержання значних обсягів трафіку на веб-сайт проекту.

Усі зазначені вище об'єкти мають свої особливості, як у змістовній, так і в бюджетній частині, що приводить до відмінностей у виборі стратегії просування, доборі методів Інтернет-маркетингу й, відповідно, до відносної ефективності їх використання різними підприємствами.

В сучасних умовах господарювання наявність веб-сайту для підприємств можна вважати необхідною умовою успішної діяльності та просування своєї продукції на ринку. Інтернет-сайт стає засобом оцінювання ефективності ринкової діяльності підприємства. Для споживача, який обирає виконавця свого замовлення, відсутність веб-сайту – різко негативна характеристика такого підприємства.

УДК 332.711

О. Панухник

(Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя)

ЗЕМЛЯ ЯК ЕКОНОМІЧНА ОСНОВА РОЗВИТКУ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ

Мета реформування адміністративно-територіального устрою полягає у визначенні раціональної просторової бази організації публічної влади задля досягнення доступності і якості надання соціально-адміністративних послуг, ефективного користування публічними ресурсами, сталого територіального розвитку, спроможності адекватної реакції на соціально-економічні виклики і реалізацію державної регіональної політики.

Реалізація реформи дасть можливість: упорядкувати адміністративно-територіальні одиниці, здійснити їх уніфікацію, систематизацію, забезпечити їх порівняльність; підвищити ефективність використання бюджетних коштів, зумовити зростання доходної частини місцевих бюджетів; покращити якість та просторово-часову доступність соціальних послуг для населення; зупинити деградацію сільської поселенської мережі, зменшити соціокультурну різницю між містом та селом; вирішити низку інфраструктурних проблем, таких як транспортне сполучення, вивезення та утилізація сміття, водопостачання, утримання та ремонт доріг; створити просторову основу регіонального розвитку, покращити просторове планування розвитку територій; покращити передумови для пошуків залучення інвестицій; покращити управління земельними ресурсами, знизити корупційну вразливість операцій із землею; удосконалити систему управління територіями. Реформа адміністративно-територіального устрою відкриває перспективи проведення низки інших реформ: бюджетної, податкової, судоустрою, державного управління, освіти, введення страхової медицини.

В сучасних умовах особливо важливим є організація ефективного управління земельними ресурсами промислово-міських агломерацій. Нові вимоги до використання земельних ресурсів об'єктивно обумовлені умовами ринкового господарювання, новим законодавством про землю, загостренням проблем екологічного плану і зумовлюють актуальність дослідження стосовно обґрунтування організації управління землекористуванням промислово-міських агломерацій в ринкових умовах. Ключовою проблемою нинішнього розвитку місцевого самоврядування є обов'язкове запровадження принципу його повсюдності. Вся територія України всуціль розділена між областями, районами, містами обласного значення і там немає білих плям. Якщо взяти карту будь-якого адміністративного району, тієї адміністративно-територіальної одиниці, яка найближча до людей, то більшість землі не належить до відома місцевого самоврядування, цей ресурс фактично нічий, хоча ним і розпоряджаються районні адміністрації. Тому сутністю і серцевиною територіальної реформи, запропонованих змін до Конституції є те, що вся земля, до останньої сотки українського чорнозему має бути віддана у юрисдикцію територіальної самоврядної спільноти. Отримавши землю, громади отримають матеріальну основу своєї діяльності, буде реальним принцип субсидіарності, тобто земля за межами населених пунктів повинна бути передана місцевим громадам. Такий крок суттєво вдосконалив правові норми, які дозволяють суттєво підвищити доходи місцевого самоврядування від використання земель шляхом забезпечення більшої прозорості і ефективності їх використання як головного багатства країни.

Щоб накопичити грошові ресурси для розвитку місцевого самоврядування та реформування адміністративно-територіального устрою потрібно використати процес розмежування земель державної та комунальної власності.

УДК 331.109

І. Сівчук

(Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя)

ПОСЕРЕДНЕЦТВО ЯК МЕТОД ВИРІШЕННЯ ЕКОНОМІЧНИХ КОНФЛІКТІВ

У нашому суспільстві посередника часто оцінюють негативно. Проте його роль суб'єкта, який формує, налагоджує і забезпечує канали, фінансових, інформаційних та інших зв'язків, надзвичайно велика. Завдяки такому виду діяльності відновлюється цілісність інтересів у колективі й задовольняються інтереси кожного з учасників конфліктного процесу.

Національна служба посередництва і примирення займається безпосередньо забезпеченням нормативно-правових процедур (актів, положень, інструкцій, методичних рекомендацій) з питань здійснення примирних дій. У Законі України «Про порядок вирішення колективних трудових спорів (конфліктів)» (стаття 15, розділ II) зафіксовано, що Національна служба посередництва і примирення здійснює свою діяльність із метою поліпшення трудових відносин та запобігання виникненню колективних трудових спорів (конфліктів), проводить прогнозування і сприяє своєчасному їх вирішенню, є посередником при вирішенні спорів.

Характерним для роботи національної служби посередництва і примирення є співпраця з центральними та місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, об'єднаннями роботодавців, профспілок, адміністраціями й громадськими організаціями підприємств та установ. Для попередження конфліктних ситуацій та сприяння вирішенню колективних трудових спорів використовують ряд запобіжних заходів, такі, як постійний моніторинг соціально-трудова відносин між суб'єктами, розглядаються причини виникнення суперечностей та конфліктів серед персоналу підприємств, організацій, установ. Аналіз стану соціально-трудова ситуації в країні, у вигляді, скеровують до Секретаріату Президента України, Кабінету Міністрів, Ради Національної безпеки та всім зацікавленим організаціям і установам. Домінуючими факторами виникнення економічних конфліктів на підприємствах, в організаціях та фірмах є:

- заборгованість із виплати заробітної плати;
- масові порушення законодавства в частині оплати та охорони праці (недотримання термінів і обсягів виплати поточної зарплати; невивплата індексації грошових доходів та компенсації втрати частини зарплати через порушення термінів її виплати; порушення законодавчо встановленого мінімального рівня зарплати; невідповідність тарифних ставок, посадових окладів рівневі, встановленому законодавчими, нормативно-правовими актами, галузевими угодами; невивплата доплат, надбавок за шкідливі й особливо шкідливими умовами працями);
- порушення соціально-економічних гарантій і прав найманих працівників, найперше з питань оплати;
- низький рівень заробітної плати в окремих галузях економіки.

УДК 531.374

С. Семенюк

(Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя)

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЙ У ВИЩІЙ ШКОЛІ В 21 СТОЛІТТІ

З переходом від індустріального суспільства до інформаційного суспільства (а саме так називають 21 століття) з'являються не тільки нові професії, але і формуються нові вимоги до фахівців. Основні виробничі ресурси 21 століття – інформація та знання. Для того, щоб створювати нові товари та послуги, необхідні висококваліфіковані спеціалісти в сфері обробки та аналізу інформації. Саме такі фахівці стануть рушійною силою економічного зростання в майбутньому.

До основних навичок студентів 21 століття можна віднести:

1) відповідальність та адаптованість (мати почуття відповідальності та вміння пристосовуватись до швидкозмінних умов навколишнього середовища, а також здатність наслідувати високі стандарти і встановлювати цілі для себе та інших);

2) комунікативні навички (ефективність використання різних форм спілкування: усного, письмового, мультимедійного за різних обставин);

3) творчість та інтелектуальна допитливість (вміння створювати ідеї та перетворювати їх в життя, формувати інноваційне мислення, бути відкритим до нових перспектив);

4) критичне та системне мислення (вміти комплексно підходити до вирішення питань, формувати вміле та відповідальне мислення);

5) інформаційні навички та медіа грамотність (вміння здобувати, аналізувати, опрацьовувати, створювати інформацію у її різноманітних видах, формах та різних медіа представленнях);

6) міжособистісна і групова взаємодія (вміння працювати в командах, розуміти інших, поважати їх думку, вміння слухати);

7) само спрямування в навчанні (формування потреби в отриманні нових знань, знаходження потрібних для самонавчання ресурсів, здатність ставити навчальні завдання, бути готовим навчатися впродовж всього життя).

Формування навичок у студентів за допомогою інформаційних технологій:

1) підхід до роботи - творчий, вимогливий, рішучий, діяльний;

2) спосіб роботи – обговорення і співпраця,

3) робочі інструменти – комп'ютерні технології, знання інформаційних технологій;

4) підхід до життя – активна громадянська позиція, особиста соціальна відповідальність.

В цьому контексті варто виділити такі напрями інновацій у вищій освіті:

1. Інноваційні технології в тій галузі знань, в якій студенти отримують освіту. Тут варто передати студенту основи цієї галузі знань, які були накопичені людством протягом певного періоду часу: для ІТ-технологій – це десятиліття, для точних наук – століття, для гуманітарних – тисячоліття.

2. Використання інноваційних технологій в процесі навчання, що передбачає взаємодію науки і практики. Основне завдання для вищого навчального закладу, де впроваджуються інновації, - це розробка програми інноваційної діяльності, яка включатиме послідовність етапів в процесі управління інноваціями в освітніх закладах.

3. Розробка студентами та викладачами проектів для різних галузей економіки, проведення досліджень прикладного і фундаментального характеру.

УДК 648

О.Твердохліб, О.Владимир

(Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя)

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ КЛІНІНГОВИХ КОМПАНІЙ У ТЕРНОПОЛІ

Клінінг (від англ. clean – чистота, чистий) – це спеціалізована послуга з професійного прибирання приміщень і підтримання чистоти.

Потреби у чистоті є постійними, в процесі життєдіяльності постійно щось забруднюється та накопичується сміття. Людина постійно потребує чистоти та гігієни, як в домашньому побуті, так і на роботі. Саме такі потреби можуть задовольнити клінінгові компанії.

Усі організації (банківські установи, торгово-розважальні центри чи невеликі фірми) стикаються із проблемою чистоти у своєму офісі, і тут постає питання: наймати ще одного працівника у штат фірми чи скористуватись послугами спеціалізованої організації. В Україні тенденція користування послугами клінінгової компанії є новою, тому що всі організації звикли мати у своєму штаті посаду прибиральника, в той час як міжнародні компанії взагалі не практикують використання штатних співробітників для прибирання приміщень, так як укладають угоди з спеціалізованими компаніями. Професійна клінінгова компанія бере на себе повну відповідальність за прибирання будь-якої складності, в той час коли власники зможуть зосередитися на основному виді їхньої діяльності.

Експлуатація та утримання в належному вигляді нерухомості пов'язано з багатьма труднощами: у приміщеннях часто використовують недешеві оздоблювальні матеріали, які вимагають постійного ретельного догляду. Тільки в такому випадку вони служитимуть довго і будуть виправданими з фінансової точки зору. Клінінгові компанії допомагають продовжити термін їх служби. Професійні знання співробітників дозволяють для певних матеріалів підібрати відповідні безпечні миючі засоби.

В даний час клінінгові компанії можна поділити на дві групи: великі фірми, які надають широкий спектр послуг та мають велику клієнтську базу, та дрібні компанії, які спеціалізуються лише на певних видах послуг, у яких невелика клієнтська база. На ринку України лідерами є такі фірми, як: «Клінінг-Про», «Ден», PRIMAX, «Impel GRIFFIN Україна», «Чистий світ», «Шаден», «Клін Тех». Ці організації розташовані у таких містах, як: Київ, Харків, Донецьк, Дніпропетровськ, Одеса, Львів. У Тернополі фірм із такою спеціалізацією поки що немає. Серед потенційних клієнтів у нашому регіоні можна виділити банківські структури, торгово-розважальні та бізнес центри «Подільняни», «Атріум», «Добробуд», «Плазма», «Родина», «Марципан», мережу супермаркетів «Сільпо», «Фуршет», «Новус» та ін..

У перелік послуг таких компаній входить: щоденне прибирання (видалення пилу зі всіх поверхонь, видалення пилу з підлоги пилососом, вологе прибирання, винесення сміття), генеральне прибирання (миття стін, дверей, стель, вікон, дзеркал і скляних поверхонь, батарей, глибоке вологе чищення спеціальною машиною килимового покриття) та спеціальні послуги (промисловий альпінізм, прибирання після будівництва, прибирання прилеглої території, прибирання снігу та ін.)

Перераховані клінінг послуги свідчать про зручність і потрібність таких фірм, а також перспективність розвитку подібного виду підприємницької діяльності. Постійне зростання кількості комерційних площ, ТРЦ та бізнес-центрів у місті Тернополі означає, що і попит на даний вид послуг також зростатиме. Тому можна сміло сказати, що майбутнє за клінінговими компаніями, а не за штатними прибиральниками.

УДК 338.48; 796

І. Шемлей, О. Владимир

(Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя)

АНАЛІЗ І ПЕРСПЕКТИВА РОЗВИТКУ КРИТОГО СКЕЙТ-ПАРКУ ТА СКАЛОДРОМУ У ТЕРНОПОЛІ

Сьогоднішній ритм життя є настільки динамічним, що вимагає від людей високої стресостійкості та активності, щоб досягнути успіху і ніколи не залишатися позаду інших. Тому все актуальнішими стають заняття екстремальними видами спорту, які допомагають зняти напруженість та наповняють організм адреналіном, який є своєрідним гормоном радості.

На нашу думку, відкриття критого екстремального парку розваг у місті Тернополі, у якому б містився скейт-парк та скалодром, є цілком доцільним, адже даний вид розваг розрахований як для молодих людей віком до 35 років, так і старших, а також для професійних спортсменів. Оскільки Тернопіль вважається студентською столицею, вважаємо, що даний розважальний комплекс знайде свого відвідувача. Аналогічних проектів, які б поєднували у собі і скейт-парк і скалодром немає в Україні. Великою перевагою також є те, що парк буде знаходитися в закритому приміщенні і це дозволить йому функціонувати цілорічно. Також даний вид бізнесу не потребує спеціальних ліцензій чи дозволів.

Провівши аналіз ринку даних послуг в Україні можна зробити висновок, що професійні скалодроми, зроблені за європейськими стандартами, є лише у Києві, Львові, Чернівцях, Харкові та Дніпропетровську. А скейт-парки у: Києві, Кривому Розі, Одесі, Львові, Харкові, Донецьку, Чернівцях, Вінниці, Дніпропетровську, Славутичі та Борисполі. Проте критий парк є лише у Львові.

Організація даного проекту вимагає ретельного вибору приміщення: його висота повинна становити не менше 7-12 метрів, мати системи кондиціонування та вентиляції, також в ньому повинні бути мотузки, мати, екіпірування й страхувальні пристрої. Необхідно продумати і ескізний проект розміщення стінки для скелелазіння та трамплінів. Для цього ватро залучати професійних спортсменів. Варто відзначити, що на сьогоднішній день на вітчизняному ринку присутні фірми, які пропонують будівництво скеледромів «під ключ», середня вартість їх послуг коливається в межах 500-800 доларів за м², залежно від складності та матеріалу виготовлення. На жаль, на вітчизняному ринку немає фірм, які б займалися виготовленням та встановленням скейт-парків. Найбільш прийнятними є ціни на дані послуги у російських організацій. Вартість шести професійних трамплінів, які складають повноцінну базу для тренувань, становить 20 тис. доларів.

Важливим питанням у цьому виді бізнесу є розумна цінова політика. На сьогоднішній день у світі в середньому один курс занять з усім спорядженням, що складається з 12 занять, коштує близько 120 доларів. При чому, близько 30-40% всього доходу приносить школа скелелазіння та скейтінгу, джерелами решти доходу є саме лазіння чи катання і надання додаткових послуг, що включають, наприклад, дитячі та корпоративні свята і заходи.

У світовій практиці такі проекти користуються великою популярністю у населення, а також вони є перспективними для інвестування. Капітальні вкладення становлять 100-120 тис. доларів, а період окупності таких проектів (залежно від ретельності підготовки і грамотного підходу до організації бізнесу, політики його розвитку, реклами та просування) становить 1-3 роки.

УДК 336

І. Химич

(Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя)

ОЦІНКА КРЕДИТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Поняття кредитоспроможності являє собою наявність у потенційного позичальника передумов для отримання кредиту та здатність повернути його в повному обсязі й у визначений, кредитною угодою, термін. Кредитоспроможність позичальника визначається показниками, що характеризують його акуратність при розрахунках за раніше отриманими кредитами, його поточне фінансове становище, спроможність у разі необхідності мобілізувати кошти з різних джерел, забезпечити оперативну трансформацію активів у грошові кошти тощо.

Перш, ніж планувати залучення капіталу шляхом одержання банківської позички, фінансові служби підприємства повинні оцінити можливості отримання кредиту. Для цього доцільно провести аналіз відповідності параметрів діяльності підприємства критеріям кредитоспроможності, які вимагаються тим чи іншим банком. Адже, кожен банк розробляє власні критерії та методики оцінки кредитоспроможності позичальника.

Здебільшого виокремлюють кількісні та якісні критерії кредитоспроможності. Кількісні критерії пов'язані з оцінкою поточного та перспективного фінансового стану позичальника, а якісні виявляються на основі оцінки менеджменту підприємства та його ситуації на ринку факторів виробництва та збуту продукції. Взаємозв'язок між якісними та кількісними параметрами кредитоспроможності підприємства представлено на рис. 1.

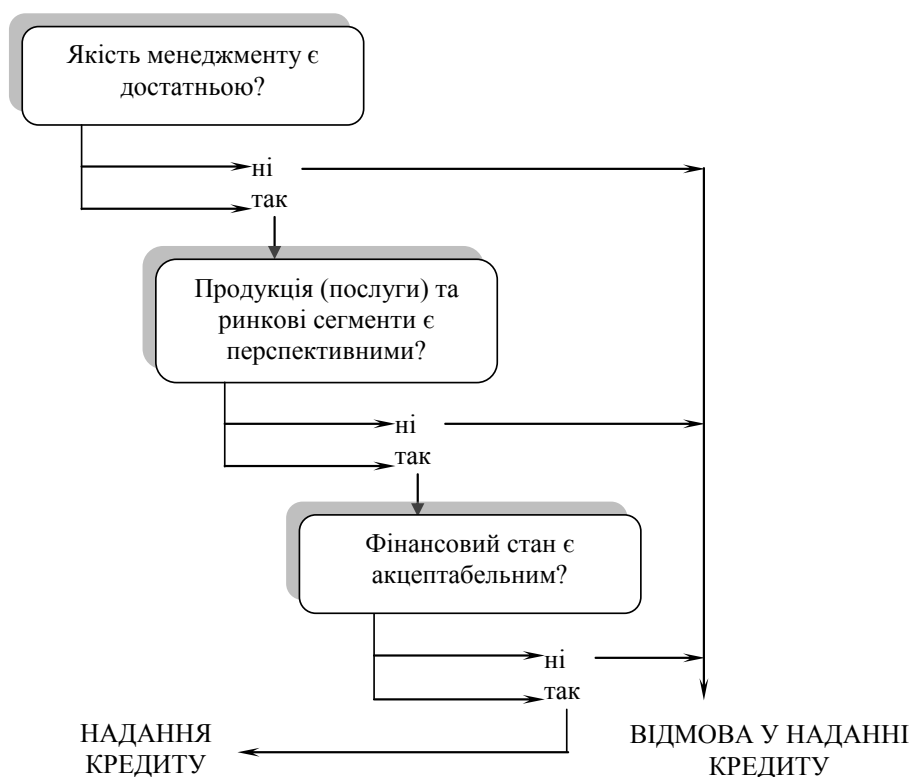


Рисунок 1. Взаємозв'язок елементів оцінки кредитоспроможності підприємства

Отже, кількісні та якісні чинники складають єдине ціле при оцінці потенційної здатності позичальника погасити заборгованість за кредитом.

Секція: ГУМАНІТАРНІ НАУКИ

Керівники: проф. В.Лобас, проф. А.Довгань, проф. В.Ніконенко, проф. Н.Буняк, доц. В.Кухарська, проф. Я.Стоцький, проф. М. Рудакевич.
Секретар: Н. Габрусєва

УДК 351/354(075 8)

Б. Андрушків, І. Стойко, О. Погайдак

ОСОБЛИВОСТІ ОБСЛУГОВУВАННЯ НАУКОВИХ ЗВ'ЯЗКІВ З УКРАЇНСЬКОЮ ДІАСПОРОЮ (СОЦІОГУМАНІТАРНІ АСПЕКТИ)

Розгляд і вирішення означеної тематики утверджує українську науку в кращих світових взірцях. Справді, у світовій науці українство представлено досить широко:

Нині надзвичайно цікавою є тема представлення української науки діаспорою. Необхідно відзначити, що ця ніша далеко не розкрита. Хоч практично всі провідні ВУЗи Тернополя носять імена всесвітньо відомих учених, що власне представляли Україну своєю творчою працею за кордоном. Серед них: Іван Пулюй, Іван Горбачовський, Богдан Гаврилишин, Ігор Сікорський, Михайло Кондратюк багато ін..

У США розподіл українців за соціальними та професійними характеристиками в основному відповідає загальноамериканським пропорціям. В цій ситуації доречно повернутись до прізвищ відомих американських українців і в першу чергу наших земляків. Серед земляків слід згадати першого голову компанії «Інтелсат» – Йосипа Харика, винахідника світлодіодів Ніка Голиняка. Серед сучасних успішних українців Америки – федерального суддю Богдана Футєя, банкіра Юліана Куляса, академіка Леоніда Рудницького, Олександра Воскобойника з Penn state University (університет штату Пенсільванія), який започаткував систему наукових обмінів; Юрія Чопівського, який оплачував утримання будинку для українського посольства в Америці упродовж півтора року, бо у перші роки незалежності держава не мала на це коштів. Серед активних діячів у міжнародній сфері відомими є Надя Дюк та Марта Коломиєць. В Україні відомі американські бізнесмени Марта Федорів, Марійка Гельбік, ін.

Тим часом у науковому розумінні тема українства у світовій науці розкрита недостатньо, що і обумовлює доцільність досліджень особистості Михайла Яримовича як ученого нашого земляка. Предки якого захоронені в Тернополі. Його дід працював дорадником єдиного за столітню історію міського голови Тернополя місцевого походження Лучаківського.

За повідомленням світової ВІКІПЕДІЇ, Яримович Михайло – інженер винахідник у галузі аеро-космічних дослідів у США, дійсний член НТШ почесний член Товариства українських інженерів у Америці. Брав участь у конструюванні космічного корабля для висадки на місяці, відомого під назвою «Аполлон» (основний системотехнік цього проекту), з 1962 року працював у Крайовій адміністрації аеронавтики і космічних дослідів. 1970-1973 рр. – директор дорадчої групи для аерокосмічних дослідів при НАТО в Парижі; з 1973 року – головний науковий консультант при штабі повітряних збройних сил США у Вашингтоні, з 1975 року асистент-адміністратор при федеральному агентстві з питань освоєння джерел енергії.

Навчався Михайло Яримович у Нью-Йоркському університеті (вивчав аеронавтичну інженерію) та в Колумбійському університеті. з 1962 року до 1977 року працював на Уряд США помічником адміністратора з експлуатаційних операцій Адміністрації з наукових досліджень в енергетиці, керівником дослідницьких підрозділів військово-повітряних сил США, директором групи консультантів НАТО з аерокосмічних досліджень і розвитку (Париж), заступником секретаря з наукових досліджень і розвитку, директором орбітальної лабораторії ВПС США з дослідження Космосу. Посідав відповідальні пости в Національному комітеті США з аеронавтики і дослідження космічного простору, в Програмі центру управління космічними польотами, у т.ч. висадкою «Аполлона» на Місяць, «Шатл».

Необхідно згадати його дитинство та не легку життєву дорогу. Разом із батьками хлопець переїхав до США, де здобув вищу освіту. У 1955 році він отримав диплом бакалавра за спеціальністю «Інженер аеронавтики» у Нью-Йоркському університеті, у

1956 році – магістерський диплом інженера-механіка у колумбійському університеті і у 1960 році – докторський ступінь.

М. Яримович був одним з тих, хто здійснював проект польоту на Місяць, за проектом розробленим Ю. Кондратюком.

З 1965 року М. Яримович працював у Департаменті оборони, де як технічний директор керував реалізацією проекту Орбітальної космічної лабораторії з екіпажем на борту. Пізніше – відповідав за всі оборонні проекти Повітряних сил США, включно з системою навігації GPS.

У 1970 році уряд США доручив М. Яримовичу виконувати трирічну науково-дипломатичну службу директора Дорадчої групи аерокосмічних дослідів та розвитку при НАТО у Франції (це єдина установа, що на прохання уряду Франції залишилася в Парижі після перенесення головної квартири НАТО до Брюсселю).

У 1973 році Президент Г.Форд доручив М. Яримовичу відповідати за новостворену Агенцію дослідів і розвитку енергетики (ERDA), яка була покликана пристосувати Атомну енергетичну комісію для цивільних потреб і служб (сьогодні ця агенція відома під назвою Департамент енергетики).

У 1977 року інженер М. Яримович стає віце-президентом аерокосмічного підрозділу потужної промислової корпорації Rockwell, яка у 90-х роках влилася в Boeing.

За президентства Р. Рейгана М. Яримович був одним із активних учасників реалізації проекту SDI (Ініціатива стратегічної оборони або «зоряні війни»).

Він – лауреат міжнародної відзнаки НАТО «Медаль Кармана» (2001) Цю почесну міжнародну нагороду вчений отримав за неоціненний вклад у космічні програми людства, такі як Аполлон та Космічний Шатл, за його важливу роль у створенні Системи глобального позиціонування, за розвиток космічних літальних апаратів.

Активний учасник громадського українського життя США: 1982 року – президент Американського інституту астронавтики. Від 1984 – член Міжнародної Академії астронавтики, яка об'єднує понад 1000 найвидатніших науковців усіх ділянок космонавтики світу. А з 1996 року М. Яримович – президент цієї Академії.

Один із найвизначніших проектів інженера – це Система глобального позиціонування (GPS), яка дозволяє будь-кому точно визначати свої координати у будь-якому місці Землі. Якось її дуже романтично назвали Сузір'ям, створеним людиною.

Нині, завдячуючи цій людині, мандруючи по Україні подорожуючі не мусять вже розпитувати про дорогу, так як це робили численні покоління наших предків, які свій досвід вклали у приказку, що язик до Києва доведе. Нині ми можемо користуватися супутниковою системою «джі-пі-ес», яка розроблена з його безпосередньою участю. Ми гордимось, що її творець наш земляк – українець, родово коріння якого походить з Тернополя!

Маленький крок для однієї людини, великий крок для всього людства, сказав американський астронавт Ніл Армстронг, ступаючи на поверхню Місяця. І до обох цих кроків доклав свої зусилля Михайло Яримович.

Після проголошення незалежності України М. Яримович плідно співпрацює зі своєю історичною батьківщиною.

Без сумніву його послужний список далеко не повний. Справжні його наукові роботи, результати досліджень ще не скоро будуть відкриті для широкої громадськості бо ховаються під грифом «таємно».

Як відомо, М. Яримович на даний час є іноземним членом НАН України (наукова секція – технічна механіка, США, обраний 25 листопада 1992 року). Як почесний член Наукового товариства імені Шевченка та Української вільної академії наук брав саму активну участь у відродженні та становленні згаданих товариств України.

Таким чином неординарна особистість Михайла Яримовича, громадянина США, державного і громадського діяча є персоною, біографія якої безумовно заслуговує на глибоке вивчення істориками – науковцями та відзначення за активну участь у процесах становлення державності України, її духовності, соціально-культурного розвитку, благодійності державними нагородами. У 2014 році на державному рівні доцільне заснування премій його імені, як видатних земляків що внесли вагомий вклад у розвиток світової науки і техніки.

УДК 796.37.037

О. Босюк, О. Федчишин

(Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя)

ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ДИНАМІКИ РОСТУ ПОКАЗНИКІВ ФІЗИЧНОГО РОЗВИТКУ СТУДЕНТІВ, ЯКІ ЗАЙМАЮТЬСЯ ПЛАВАННЯМ

В сучасних умовах наступу гіподинамії постає питання вибору найефективнішого виду спорту, який найкраще впливає на оздоровлення організму людини і забезпечує найвищий рівень життєдіяльності.

Актуальність цього дослідження полягає в тому, що саме в пізнанні фізичних показників людини лежить шлях до розробки нових та вдосконалення існуючих практичних рекомендацій, щодо якості проведення занять.

Для вивчення впливу занять плаванням на організм людини, ми дослідили фізичні показники студентів (чоловіки віком 18-23 роки), які відвідували заняття з плавання та фізкультури.

З цією метою ми обстежили дві окремі групи по 27 чоловік. Перша – займалась тільки фізкультурою, друга – плаванням (табл. 1, 2).

На початковому етапі в першій і другій групах було досліджено рівень фізичної підготовки по трьох показниках: підтягування, гнучкість, сила лівої і правої кистей, та виведені їх середні показники.

Таблиця 1

Показники фізичної підготовки студентів які займалися фізкультурою (n=27)

Види випробувань Назви показників	ПІДТЯГУВАННЯ заг. к-сть раз	ГНУЧКІСТЬ см	СИЛА кг
Початковий загальний показник	226	120	1012
Кінцевий загальний показник	240	136	1211
Показник приросту	14	16	199
Показник приросту %	5,8	11,7	16,4

Таблиця 2

Показники фізичної підготовки студентів які займалися плаванням (n=27)

Види випробувань Назви показників	ПІДТЯГУВАННЯ заг. к-сть раз	ГНУЧКІСТЬ см	СИЛА кг
Початковий загальний показник	231	120	1010
Кінцевий загальний показник	262	149	1343
Показник приросту	31	29	333
Показник приросту %	11,8	19,4	24,7

Висновок. Дослідження встановило, що застосування занять з плавання в тижневому циклі дозволяє досягти більш високого рівня фізичного стану студентів, ніж за загальноприйнятою методикою.

УДК 613.16-06:612

Н. Вальчак, І. Салук

(Тернопільський національний технічний університет ім. Івана Пулюя)

ПЛАВАННЯ ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ СТІЙКОСТІ ОРГАНІЗМУ ЛЮДИНИ ДО НЕСПРИЯТЛИВИХ ВПЛИВІВ ПОГОДИ

Загально відомо, що людина є частинкою навколишнього світу, глибоко залежною від перебігу зовнішніх процесів. Тільки гармонія внутрішніх процесів організму з ритмами зовнішнього середовища, природи може бути твердою основою стабільності життєдіяльності людського організму, базисом його доброго здоров'я і самопочуття.

Вивчали показники фізичної працездатності організму в 65-ти студентів, які займаються плаванням у навчальному спортивно-оздоровчому центрі "Політехнік", за погодних умов (медико-метеорологічних ситуаціях) I та III типів.

Застосований нами степ-тест PWC₁₇₀ показав, що у всіх досліджуваних групах плавців, в умовах метеоситуації III типу відносні показники фізичної працездатності організму суттєво менші, ніж відповідні при метеоумовах I типу.

У плавців групи оздоровчого плавання (ГОП) відносні показники фізичної працездатності в умовах метеоситуації III типу достовірно менші на 8,8 % ($P < 0,05$), ніж аналогічні при метеоумовах I типу.

Подібні, хоча і менш виражені, зміни фізичної працездатності ми спостерігали і у плавців-розрядників. Встановлено, що відносні показники фізичної працездатності за погодних умов III типу, у порівнянні з I, вірогідно менші відповідно: у плавців 3-го розряду на 7,2 % та 2-го – на 6,8 %.

Зниження атмосферного тиску і відповідно вмісту кисню у повітрі, що є характерним для погоди III типу, призводить до зменшення насичення киснем артеріальної крові. Таким чином, при невідповідності між збагаченням киснем крові і потребами органів і тканин у ньому, розвивається помірна гіпоксія, внаслідок якої порушується енергетичний обмін та створюється недостатня кількість АТФ. Крім цього, зміни погоди зумовлюють мобілізацію додаткових механізмів, які компенсують недостатність базових процесів. Вмикання цих механізмів супроводжується переходом на інертний режим функціонування органів і систем, що призводить до значних витрат функціональних резервів.

При зіставленні результатів проведених нами досліджень встановлено, що при несприятливій погоді, в осіб з високою інтенсивністю занять плаванням, показники фізичної працездатності зазнали меншого негативного впливу погоди, ніж у плавців з низькою інтенсивністю занять. Це пояснюється тим, що систематичні фізичні тренування сприяють розвитку адаптації до періодичної гіпоксії. У результаті цього в організмі формується стійкість до гіпоксії шляхом формування структурного сліду. Суть останнього полягає у збільшенні потужності функціонування системи захвату і транспорту кисню, в збільшенні стійкості до стресових пошкоджень, розвитку антигіпертензивного ефекту.

Висновок. Результати проведених нами тестувань переконують в тому, що регулярні фізичні навантаження у водному середовищі є ефективним засобом підвищення стійкості організму людини до несприятливих впливів погоди.

УДК 621. 326

А. Галіздра

(Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя)

ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ ЗАСОБАМИ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

Здоров'я – це перша й найважливіша потреба людини, яка визначає його здатність до праці та забезпечує гармонійний розвиток особистості. Здоровий спосіб життя – це раціонально організований, активний, трудовий, загартовуючий та в той же час захищаючий від впливу навколишнього середовища спосіб життя, який дозволяє до глибокої старості зберігати моральне, психічне й фізичне здоров'я. Згідно з визначенням Всесвітньої організації охорони здоров'я „здоров'я – це стан фізичного, духовного та соціального благополуччя, а не тільки відсутність хвороб та фізичних дефектів”. Формування здорового способу життя залежить тільки від нас самих, наших переваг, переконувальності та світогляду, є головним важелем первинної профілактики в укріпленні здоров'я населення через зміну стилю та укладу життя, його оздоровлення з використанням гігієнічних знань для подолання шкідливих звичок, гіподинамії та несприятливих сторін життя, пов'язаних з різноманітними ситуаціями.

Таким чином, під здоровим способом життя слід розуміти типові форми та способи повсякденної життєдіяльності людини, які укріплюють та удосконалюють резервні можливості організму, забезпечуючи тим самим успішне виконання своїх соціальних й професійних функцій, незалежно від політичних, економічних та соціально-психологічних ситуацій.

Оптимальний руховий режим – це найважливіша умова здорового способу життя. Його основу складають систематичні заняття фізичними вправами та спортом, які ефективно вирішують задачі укріплення здоров'я й розвитку фізичних здібностей молоді, збереження здоров'я та рухових навичок, підсилення профілактики несприятливих вікових змін. При цьому фізична культура і спорт виступають як важливіші засоби виховання.

Основними якостями, що характеризують фізичний розвиток людини, є сила, швидкість, спритність, гнучкість та витривалість. Удосконалення кожної з цих якостей сприяє також і укріпленню здоров'я, але не в однаковій мірі.

Для ефективного оздоровлення й профілактики хвороб необхідно тренувати й удосконалювати в першу чергу саму цінну якість – витривалість у сполученні з загартовуванням та іншими компонентами здорового способу життя, що забезпечить організму, який розвивається, надійний щит проти багатьох хвороб.

Для працівників розумової праці систематичне заняття фізкультурою та спортом набуває виключного значення. Відомо, що навіть у здорової та нестарої людини, якщо вона не тренувана, веде „сидячий” спосіб життя та не займається фізичною культурою, під час навіть невеликих навантажень частішає дихання, з'являється серцебиття.

Настав час, коли вищі навчальні заклади поряд з навчанням та вихованням зобов'язанні ставити в пріоритетному порядку задачу збереження здоров'я молоді людини. Необхідний значний перегляд відношення до здоров'я молоді. Прищеплення культури здорового способу життя повинно стати обов'язковим та безпосереднім результатом освіти.

УДК 477 «XIX»

Грузін В.Я., Криськов А.А.

(Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя)

ДВОРЯНСЬКИЙ ЗЕМЕЛЬНИЙ БАНК

Після реформи 19 лютого 1861 р. проблема заборгованості дворянства була вирішена за рахунок звільнених селян шляхом проведення викупної операції. Отримані від селян кошти спрямовувалися на погашення кредитної заборгованості дворянства. Так, якщо у 1859 р. 61,1% поміщиків українських губерній Російської імперії мали борги по кредитах, то у 1879 р. їх було лише 18,1%. Однак нездатність основної маси дворян-поміщиків організувати на великих конкурентноспроможне сільськогосподарське виробництво, що особливо стало відчутним в умовах аграрної кризи кінця XIX ст., зумовило різке зростання їх боргів.

У 1885 р. Олександр III підписав закон про створення Дворянського земельного банку, який мав забезпечити дворян пільговим іпотечним кредитом. Спочатку тривалість позики обмежувався до 48 років і 8 місяців, а сума кредиту не могла перевищувати 60% вартості маєтку. Відсотки складали 6,25 крб. на кожні 100 крб. кредиту. Боржникам, які затримували платежі, загрожував примусовий продаж маєтку. Через кілька років відсоткову ставку по кредитах змешили на 0,5%, а термін позики подовжили до 51 року і 9 місяців.

12 червня 1890 р. була затверджена нова редакція статуту банку. Відтепер встановлювалося 9 термінів кредитування: мінімальний – 11 років, а максимальний – 66 років і 6 місяців. Поміщики-дворяни отримали право на відстрочку боргів на 10 років, а пеню з недоїмок було анульовано. Однак різноманітні пільги і відтермінування виплат, що тривали до 1908 р., не розв'язували проблеми заборгованості і наступного банкрутства дворян-землевласників. Вона лише відкладалася і затягувалася, затримуючи технічний прогрес і підвищення ефективності сільськогосподарського виробництва на капіталістичних засадах. Наслідком цілеспрямованої (всупереч економічній доцільності) діяльності Ради банку, керованої міністром фінансів, була вкрай низька ефективність функціонування цієї напівблагодійної установи. Без систематичної підтримки з державного бюджету вона давно б зазнала краху.

Врешті-решт на початок XX ст. внаслідок російсько-японської війни та революції 1905-1907 рр. ресурси держбюджету вичерпалися. Всі справи Дворянського земельного банку були передані процвітаючому Селянському земельному банку. Урядові кола переконалися у необхідності відмови від станового характеру іпотечного кредиту, про що свідчить обговорення у 1910-1913 рр. програми створення, замість дворянського і селянського, єдиного Державного сільськогосподарського банку. Однак початок Першої світової війни і наступні події не дали можливості реалізувати цю прогресивну, з економічної точки зору, ідею.

УДК 94(477)

С. Джафарова

(Тернопільський національний економічний університет)

НАЦІОТВОРЧА ФУНКЦІЯ ГАЛИЦЬКОЇ ІНТЕЛІГЕНЦІЇ В РЕТРОСПЕКТИВІ ІВАНА ФРАНКА

XIX століття в історії Європи знаменувалось радикальними змінами, що уособлювали позиціонування ідеї народу, національного самовизначення, тобто націоналізм у розумінні національного самоусвідомлення та романтизм у сфері духовності. Українське національне відродження мало свої особливості й джерела, витоки якого більшість науковців пов'язує із появою «Енеїди» І. Котляревського, вперше написаною «живою» літературною мовою.

У більшості міст Галичини переважало польськомовне населення, навчання у Львівському університеті велось на польській мові, виходила з друку польська преса. В свою чергу, в процесі формування національних поглядів інтелігенції, відповідно, відчувались польські впливи. Українське ж селянство було бідними та малоосвіченими. До революційних подій «Весни народів» 1848–1849 рр. про інтелігенцію, як про суспільну верству говорити не приходилось. Пасивність галичан була зумовлена низьким культурним рівнем. Через нестачу українських навчальних закладів та власних друкованих органів спостерігалась майже повна відсутність освіченого прошарку серед галичан.

У національному житті головною ставала боротьба за виживання та збереження визначальних чинників самоусвідомлення нації: мови, літератури, історії, географії, етнографії, шкільництва, тощо. Саме тому під гостру критику І. Франка попадали основні претенденти галицької інтелігенції - «москофіли» і «народовці». Трагедією галицького москвофільства, головним його недоліком дослідник вважає внутрішнє роздвоєння особистості. З'ясовуючи сутність москвофільських настроїв, І. Франко акцентує увагу на подвійності їхніх проявів – «дволичності» і «двудушності».

Основними завданнями інтелігенції І. Франко вважає: сприяти народній просвіті, формувати почуття національної свідомості. «Праця інтелігенції галицьких, а почасти вже і буковинських русинів над народом, над масою народною, що віками перейшла безчисленні проби огню і заліза, а не подалася, спасла нам нашу руську народність, нашу руську віру, схоронила в собі ціло руський характер», – зазначає І. Франко, підкреслюючи націотворчу функцію інтелігенції. Він закликає до порозуміння інтелігенції та народних мас. Інтелігенція повинна зрозуміти, чого вона хоче від простого люду, а ті, в свою чергу, не знаючи і не розуміючи різниць між партіями, очікують лише простих істин. «Такої книжки, щоби були наші права, щоби народ так не дерли», – слушно апелює галицький селянин, не вникаючи у подробиці політичних справ.

І. Франко сподівався, що інтелігенція має відіграти керівну роль у вирішенні національно-визвольних завдань. На його погляд, вона могла репрезентувати українську народність не тільки в австрійському парламенті, а й у Європі, повинна стати будителем народних мас. Прикладом для народу інтелігенція повинна бути не тільки в моральних настановах, але й у власних справах, своєю працею вона має створити підґрунтя для подальшого національно-культурного відродження і вести за собою народні маси.

Отже, з інтелігенцією І. Франко нерозривно пов'язує розвиток суспільства, а відтак і розвиток культури, науки, історії літератури.

УДК 1(091) (096)

А.Довгань

(Тернопільський національний технічний університет ім. І. Пулюя)

ПРАКСЕОЛОГІЧНІ НОТАТКИ Т.КОТАРБІНСЬКОГО ЩОДО ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ РІЗНИХ ВИДІВ ЛЮДСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Т.Котарбінський прагнув визначити ефективні шляхи збільшення позитивних технічних якостей дії людини, серед яких основними є ефективність, надійність, точність і економічність. Він виділив наступні способи організації продуктивної діяльності: активізацію, автоматизацію, інструменталізацію, антиципацію, потенціалізацію, кунтацію, інтеграцію, препарування (підготовку), і манентизацію, програмізацію, раціоналізацію, координацію, концентрацію, колективізацію, спеціалізацію, централізацію. Серед всіх цих способів Т.Котарбінський основними виділив активізацію та автоматизацію.

Активізація полягає в тому, щоб поводитися діяльніше уникаючи автоматизму пасивності. Тобто не гальмувати довільних імпульсів, будь-то напруга м'язів або напруга уваги. Польський вчений наголошує на важливості саме довільного імпульсу, що пов'язаний із зусиллям. Імпульси, на його думку, повинні продукуватися у достатній кількості і мати відповідну межі діяльності інтенсивність і силу. В даному випадку Т.Котарбінський звертає увагу на значимість ініціативи і підкреслює, що людина діє ініціативно творчо і самостійно тоді, коли результат або продукт її діяльності набуває для неї якої-небудь особистої суб'єктивної цінності. Отже, завдання праксеології, підкреслює вчений, полягає в тому, щоб виявити і продукувати творчість в ході систематичної репродуктивної роботи.

Під автоматизацією Т.Котарбінський розуміє найбільш економну передачу діяльнісних імпульсів. Вона наявна тоді, коли індивід обмежує власне втручання в хід подій, які значною мірою починають відбуватися самі по собі. І якщо активізація вимагає застосування необхідного зусилля, то автоматизація тільки того зусилля, яке потрібне в даний момент. Активізація не завжди доречна, оскільки людина (чи група) не завжди діє в критичних ситуаціях. Вчений розуміє, що цінність критичних ситуацій полягає в їх здатності примушувати людей виробляти вищі форми, нові технічні засоби життєдіяльності, тому, на його думку, різні способи активізації та автоматизації потрібно застосовувати враховуючи конкретні життєдіяльні ситуації. Т.Котарбінський для підтвердження своєї думки приводить приклад, коли сучасні раціоналізатори фізичної праці піклуються про оптимальне розмежування матеріалу відносно робітника, наприклад, цегли щодо каменяра, щоб мінімізувати його зусилля. Про необхідність мінімізації зусиль говорить і той факт, що у випадках, коли реорганізація (покращення) діяльності вимагає дуже великих зусиль, часто не змінюють на краще організаційні форми праці. Іншими словами, люди часто віддають перевагу тому, що гірше, якщо воно не вимагає застосування гіперзусиль, аніж кращому, якщо воно (краще) досягається ціною дуже великого напруження психоемоційних, фізичних, чи соціальних сил.

Окрім того, пише вчений, економія зусиль можлива за умови раціонального використання ресурсів природи, наприклад, коли ліс сплавлять річкою. Також таке прагнення до мінімізації зусиль призводить до домінування консервативно-традиційних і профілактичних форм дії. Слід також приймати до уваги, що автоматизація поведінки в одних відносинах стає умовою активізації організаційної діяльності людини в інших.

УДК 378

М. Дутка

(Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя)

НІМЕЦЬКА МОВА ЯК ДРУГА ІНОЗЕМНА: ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ

Вислів „Рідна мова плюс дві іноземні” стало в наші дні правилом для громадян багатомовної об’єднаної Європи. Вивчення іноземних мов – першочергова потреба українців, які впевнено крокують шляхом інтеграції в європейське співтовариство та беруть активну участь у Болонському процесі. Сьогодні німецька мова посідає друге місце після англійської в ієрархії вивчення іноземних мов в Україні, тому актуальним є вивчення німецької мови як другої іноземної (а часто і навпаки).

Проблема вивчення іноземних мов в умовах штучного білінгвізму та мультилінгвізму завжди була в полі зору лінгвістів. У наукових дослідженнях вчені звертають увагу на явища лінгвістичної інтерференції в процесі взаємодії мовних систем. Як зазначає У. Вайнрайх, потрібно розрізняти інтерференцію в мовленні та інтерференцію в мові. Якщо інтерференція в мові відображає зміни в системі даної мови, які виникли в результаті контакту, то інтерференція в мовленні – це порушення системи і норм однієї з мов у індивідуальній мовленнєвій діяльності одного чи групи індивідів. Під час навчання іноземних мов викладач має справу з проявом інтерференції перш за все в мовленні студентів. При цьому дуже часто вплив першої іноземної мови, якою вже студент володіє, на другу, що тільки вивчається, є сильнішим, ніж вплив рідної мови, й має і позитивний, і негативний характер.

Виходячи зі свого практичного досвіду викладання німецької мови як другої іноземної, хочу зауважити, що відмінності, а деколи й подібності, очевидні тільки на перший погляд, значною мірою зумовлюють труднощі й помилки під час вивчення двох іноземних мов. Цей фактор змушує звернути більшу увагу на порівняльний аналіз лексико-граматичних особливостей англійської та німецької мов, щоб передбачити помилки студентів. Розуміння універсального та індивідуального в кожній мові робить процес навчання свідомішим й цікавішим. Із збільшенням обсягу засвоєного мовного матеріалу, вдосконаленням мовленнєвих навичок і вмінь (аудіювання, говоріння, читання і письма) відбувається постійне зменшення впливу англійської мови на німецьку. З часом студенти починають усвідомлювати внутрішні закони побудови системи німецької мови, формується так зване „відчуття мови“.

Обидві мови належать до германської групи мов. У розвитку і структурі цієї групи мов помітні взаємні зв’язки, спільні закономірності й тенденції та водночас ряд відмінностей. Схожість лексичного запасу і граматичних явищ в обох мовах пояснюється значною мірою історичними умовами розвитку обох країн. Зараз обидві мови існують і змінюються, зазнаючи впливу одна одної, поглинаючи нові запозичення. Ці запозичення набули поширення в усіх галузях життя німців. У процесі навчання німецької мови як другої іноземної потрібно враховувати ці випадки запозичень, які певним чином здійснюють позитивний вплив на засвоєння лексики.

Поряд зі спільними закономірностями в морфології та синтаксисі обох мов є низка схожих і відмінних граматичних явищ. Адже, незважаючи на спільне історичне походження, обидві мови розвивалися по-різному.

Таким чином, зіставлення лексико-граматичних особливостей англійської та німецької мов дає змогу прогнозувати та попереджувати негативну інтерференцію під час навчання однієї з них як другої іноземної та розробити заходи щодо подолання помилок у мовленні студентів, пов’язаних з цим явищем.

УДК: 261.7(477)

В. Дяків

(Заліщицька державна гімназія м. Заліщики, Тернопільська обл.)

ФОРМУВАННЯ НОВИХ МОРАЛЬНО-ЕТИЧНИХ ПІДХОДІВ УКРАЇНСЬКОЇ ГРЕКО-КАТОЛИЦЬКОЇ ЦЕРКВИ ДІАСПОРИ

Сучасні глобальні процеси вимагають від різноманітних інституцій перегляду їх постулатів. Суспільство початку третього тисячоліття не може залишатися в межах ідеологічних парадигм ХХ століття. Нові тенденції заставляють прийняти виклики і спромогтися знайти ті механізми, які б дозволили залишитися активними перетворювачами та творцями нового у різних сферах соціуму. Українська греко-католицька церква з часу існування через власну межовість між католицькою та православною церквами постійно змушена знаходити такі суспільні ніші, не завжди тільки духовні та теологічні, реалізуючи завдання яких, додавало б їй авторитету і не дозволяло б розчинитися церковній інституції у суперечливих процесах.

Українська діаспора постійно визначала інші пріоритети у призначенні та діяльності Української греко-католицької церкви. Крім морального служіння українцям діаспори, вона змушена ставати на захист національної, культурної ідентичності. У цьому випадку її інституції відігравали не лише важливу духовну роль для громад діаспори, але й носили важливу соціалізаційну складову, яка дозволяла інтегрувати українців у чужорідне суспільство і утвердити правові засади вирішення різноманітних проблем у різних сферах життя. Таким чином, майже півтора сотні років діяльність УГКЦ у діаспорі мала найперше соціальну складову і цим наближала її ідеологічних засад католицької церкви. Але ХХІ століття з його індивідуалізацією та особистісним прийняттям рішення щодо власної релігійної ідентичності поставило перед церквами проблему пошуку впливових важелів для збереження власних ідеологем і кількості вірян. Не винятком стала й УГКЦ. Перебуваючи в інших, аніж ще 50 років назад, соціально-політичних умовах, вона змушена рахуватися з такими тенденціями. Тому важливим кроком, який засвідчує розуміння важливості пошуку нових ідей і способів їх реалізації у системі духовної модернізації і врахуванні здатності суспільства їх осмислити, стає нова євангелізація. Вона спрямована на рух до індивідуального розуміння важливості кожної особи власного духовного начало у контексті боротьби з глобалізацією. Це є ще одним підтвердженням прагнення УГКЦ зберегти національну ідентичність нової хвилі еміграції через її залучення до національного культурного процесу. Адже четверта хвиля еміграції, яка формувалася в умовах трансформації, має відмінний підхід як до розуміння духовних постулатів УГКЦ, так і до виконання її релігійних практик. Складність полягає у суперечностях між консерватизмом церковної організації і динамікою розвитку світоглядних уявлень сучасного українця діаспори. Постійне прагнення Української греко-католицької церкви демократизувати формальні, традиційні процеси, знайти ті основні засади, які дадуть змогу і забезпечити виконання догматів, і будуть сприйняті новими вірянами – це те, що дозволить по-новому підходити до реалізації духовного начала людини у лоні УГКЦ.

А тому подальша розробка нової євангелізації, переведення її у практичну площину з визначенням не тільки ідеологічних, але й практично-методичних засад реалізації дозволить стати УГКЦ на новий щабель розвитку.

УДК 796.37.037

І. Казмірчук, Я. Надозірний

(Тернопільський державний технічний університет імені Івана Пулюя)

ОСОБЛИВОСТІ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ В УКРАЇНСЬКИХ ВНЗ

Однією з характерних особливостей сучасного суспільства є розширення міжнародного співробітництва країн у галузях культури, науки, освіти тощо.

Вченими встановлено, що якісний стан населення щодо фізичного, психічного й морального здоров'я, інтелектуального потенціалу, духовності й соціального розвитку в значній мірі обумовлені саме цивілізаційними особливостями й соціально-економічними характеристиками окремих країн застосування культурно-історичного підходу до змісту дисципліни. "Фізичне виховання" є дуже актуальним і перспективним на сучасному етапі розбудови системи національної освіти. За останній час в Україні навчається велика кількість студентів, що є вихідцями зі Сходу, зокрема з арабських країн. Найбільша кількість іноземних студентів навчається у вишах медичного, технічного і економічного профілів.

Оскільки надання освітніх послуг постійно поширюється, то зростають вимоги до їхньої якості. Освітянам добре відомо, що якість навчання в першу чергу, залежить від індивідуальних особливостей тих, хто навчається. Тому актуальність вивчення рівня й особливостей довузівської підготовки студентів – іноземців є незаперечною.

Аналіз літератури показав, що східний напрямок педагогічних досліджень, зокрема у сфері фізичного виховання, освітянами майже не вивчається. На нашу думку, це не є виправдано, оскільки в останні роки досить значна кількість українських юнаків приймає участь у різноманітних військових акціях на території країн Сходу. Вони отримують базову фізичну підготовку саме у студентські роки. Тому викладачі повинні самі знати і повідомляти про основні труднощі і ускладнення, що можуть виникати із здоров'ям людини у країнах Сходу, у тих, хто має слабкий рівень фізичного стану. Складнощі пов'язані, у першу чергу, з перебуванням у зовсім іншому культурному середовищі, кліматичних умовах. Це також обумовлює ретельне вивчення особливостей фізичного стану юнаків – вихідців з арабських країн.

В літературі зустрічаються окремі відомості про стан фізичного виховання у країнах арабського Сходу. Обов'язкові уроки фізичної культури на усіх ступенях шкільної освіти існують у деяких школах Лівії. Система освіти у арабських країнах запозичена від колишніх метрополій – Франції, Великої Британії. У деяких країнах використовуються американська та німецька система освіти. Тому й система оцінювання успішності навчання абітурієнтів, що вступають у івузи України, є різною.

Дана дисципліна є у розкладі навчальних занять відвідування майже скрізь не є обов'язковим. Фізичне виховання молоді в основному організовано за принципом самоврядування

Одже, переважній більшості студентів, що є вихідцями з арабських країн і навчаються у вузах України, притаманне позитивне ставлення до фізкультурно-спортивної діяльності, що реалізується завдяки особистій активності.

Наведені дані доцільно враховувати викладачам фізичного виховання вишів, що працюють з іноземними студентами, особливо для організацій позанавчальної роботи. При розробці робочої програми з фізичного виховання для іноземних студентів викладачам треба вивчити етнокультурні традиції способу життя представників цього регіону. Найбільш доцільним є культурно-історичний підхід до цих питань.

УДК 378.147

Н. Кравець

(Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя)

РОЗВИТОК ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ МАЙБУТНІХ ПСИХОЛОГІВ У ВИРОБНИЧІЙ СФЕРІ

Роботодавці часто зосереджують свою увагу на підготовці висококваліфікованих кадрів у вищих навчальних закладах, акцентуючи увагу на рівні IQ та емоційному інтелекті, оволодінні необхідними для роботи знаннями. Емоційний інтелект є необхідною умовою успішного професійного зростання особистості, яка вміє розбиратися у своїх емоційних переживаннях, управляти своїм емоційним станом, який значно легше розв'язувати складні життєві проблеми, міжособистісні конфлікти, спілкуватися з іншими людьми. У зв'язку з цим особливої актуальності набуває дослідження ролі емоційного інтелекту особистості майбутнього психолога у виробничій сфері. Теоретико-методологічні підходи до проблеми співвідношення інтелектуального й емоційного розглядали у своїх роботах Б.Г. Ананьєв, Л.С. Виготський, С.Л. Рубінштейн, О.М. Леонтьєв, В.М. Мясіщев, О.К. Тихомиров. Емоційний інтелект – це група ментальних здібностей, які беруть участь в усвідомленні та розумінні власних емоцій та емоцій оточуючих. За теорією Р. Бар-Она, емоційний інтелект визначається як сукупність найрізноманітніших здібностей, які забезпечують можливість успішно діяти в будь-яких ситуаціях. Вчений виділив 5 субкомпонентів, які характеризують структуру емоційного інтелекту: 1) саморозуміння (усвідомлення власних емоцій, впевненість у собі, самоповага, самоактуалізація); 2) комунікативний потенціал (емпатія, соціальна відповідальність); 3) власне адаптаційні здібності (вміння вирішувати проблеми, долати труднощі, емоційна лабільність); 4) анти-стресовий потенціал (стійкість до стресів, самоконтроль); 5) загальний настрій (оптимістичність).

Відповідно до праць Салова та Мейера, емоційний інтелект – це сукупність чотирьох навичок, які покладено у методику – MSCEIT, що дозволяє здійснювати вимірювання емоційного інтелекту людини: точність оцінки і вираження емоцій - здатність визначати емоції по фізичному стану і думкам, за зовнішнім виглядом та поведінкою, здатність точно виражати свої емоції потреби, пов'язані з іншим людям; використання емоцій у розумовій діяльності - розуміння того, як можна думати більш ефективно, використовуючи емоції; розуміння емоцій - вміння визначати джерело емоцій, класифікувати емоції, розпізнавати зв'язки між словами і емоціями, інтерпретувати значення емоцій, що стосуються взаємовідносин, розуміти складні почуття, усвідомлювати переходи від однієї емоції до іншої і можливий подальший розвиток емоції; управління емоціями - вміння використовувати інформацію, яку надають емоції, викликати емоції або абстрагуватися від них в залежності від їх інформативності або користі; керувати своїми і чужими емоціями. Люди з високим рівнем емоційного інтелекту, як правило, відчувають здоровий емоційний баланс таких почуттів: мотивація, дружба, зосередження уваги, самоконтроль, задоволеність собою, зосередженість, душевний спокій, свобода, з оточуючими, задоволення, автономність, задоволеність, вдячність тощо. Люди з низьким рівнем емоційного інтелекту часто відчувають: самотність, фрустрацію, почуття провини, спустошеність, репресивність, невірноваженість, зобов'язаність, залежність, злість, почуття жертви, образу, незадоволеність, відчуття неуспіху. Емоційний інтелект є головною складовою у досягненні максимального відчуття щастя та успішної самореалізації. EQ є незамінним чинником, що активізує і підносить розумову вправність.

Таким чином, сформований емоційний інтелект майбутнього психолога сприятиме його професійній самореалізації.

УДК 796.37.06:612.

З. Кульчицький, В. Луців

(Тернопільський національний технічний університет ім. Івана Пулюя)

ВПЛИВ РІЗНИХ ПОГОДНИХ УМОВ НА ФІЗИЧНИЙ СТАН СПОРТСМЕНІВ ГИРОВИКІВ

Відомо, що у спортсменів, межі гомеостазу в стані спокою, при тренуваннях і змаганнях значно ширші, ніж у основної маси сучасного цивілізованого населення. Проте, вихід за гомеостатичні межі за важких стресових умов при відповідальних змаганнях, що проводяться у різних клімато-географічних і погодних умовах, може відбуватися і у них.

Мета роботи полягає у встановленні рівня фізичного стану у гирьовиків 3-го та 2-го спортивних розрядів при погодних умовах I і III типів.

Застосований нами тест PWC_{170} показав, що в гирьовиків 3-го спортивного розряду рівень фізичного стану був у межах відмінних значень як при I, так і при III типах погоди. При цьому, ми виявили зниження його показників при III типі погоди у порівнянні з I, що характеризувалось достовірним зменшенням величини фізичної працездатності PWC_{170} і аеробної продуктивності організму VO_2 (табл.1).

Таблиця 1

Показники фізичної працездатності і аеробної продуктивності гирьовиків 3-го спортивного розряду за різних погодних умов

Показники	Середня величина, $M \pm m$		P
	Метеоумови I типу	Метеоумови III типу	
	n = 17	n = 17	
$PWC_{170\text{абс.}}$, кгм/хв	1408,86±20,09	1339,98 ± 21,38	<0,05
$PWC_{170\text{відн.}}$, кгм/хв/кг	19,85 ± 0,34	18,74±0,32	<0,05
$VO_{2\text{макс.абс.}}$, мл/хв	4171,29 ±44,20	4007,79 ± 47,03	<0,05
$VO_{2\text{макс.відн.}}$, мл/хв/кг	58,75±0,92	56,11 ±0,85	<0,05

Аналізуючи дані, наведені в табл. 1, встановлено, що абсолютний показник фізичної працездатності $PWC_{170\text{абс.}}$ у гирьовиків 3-го розряду при метеоситуації III типу вірогідно менший на 5,6% ($P < 0,05$), ніж відповідний показник при метеорологічній ситуації I типу. Відносний показник $PWC_{170\text{відн.}}$ у гирьовиків 3-го розряду при метеорологічній ситуації III типу достовірно менший на 5,8% ($P < 0,05$) ніж відповідний показник при погодних умовах I типу.

Абсолютний показник величини максимального споживання кисню $VO_{2\text{макс.абс.}}$ у гирьовиків 3-го розряду при метеоситуації III типу менший на 5,4% ($P < 0,05$) ніж аналогічний показник при метеорологічній ситуації I типу. Відносний показник $VO_{2\text{макс.відн.}}$ у них при медико-метеорологічній ситуації III типу достовірно менший на 5,3% ($P < 0,05$) порівнюючи з аналогічним за метеоумов I типу.

Ми виявили, що у гирьовиків 3-го розряду при метеорологічній ситуації III типу, у порівнянні з I типом, відносний показник фізичної працездатності знизився у 87,0 % осіб досліджуваної групи.

Таким чином, погода істотно впливає на рівень фізичного стану спортсменів гирьовиків, незалежно від їхньої кваліфікації. Абсолютні та відносні показники фізичної працездатності і максимального споживання кисню у тестованої групи гирьовиків зменшувались при погіршенні погоди.

УДК 613.16-06:612.821:797.212

Я. Курко

(Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя)

ОСОБЛИВОСТІ АДАПТАЦІЇ ДИХАЛЬНОЇ СИСТЕМИ У ПЛАВЦІВ ПРИ ФІЗИЧНИХ НАВАНТАЖЕННЯХ

Фізіологічні функції та резервні можливості організму людини в значній мірі залежать від умов та способу життя індивіда (Амосов Н.М., 1989). Відомо, що адекватна рухова активність, особливо у водному середовищі, сприяє розвитку фізичного здоров'я, розширює функціональні можливості організму.

Застосовані нами функціональні проби показали, що у всіх досліджуваних групах плавців, незалежно від їх кваліфікації, в умовах метеорологічної ситуації III типу показники дихальних проб суттєво нижчі за відповідні показники при метеоумовах I типу.

У плавців групи оздоровчого плавання (ГОП) при метеоумовах III типу, у порівнянні з I, час затримки дихання (проба Штанге) достовірно зменшився на 10,2 % ($P < 0,05$), час затримки дихання при пробі Генчі зменшився на 9,6 % ($P < 0,05$). За умов погоди III типу зменшення тривалості перебування під водою плавців ГОП при функціональній пробі Штанге відмічалось у 86,3 % обстежених, а при пробі Генчі ця величина зменшувалась у 89,0 % осіб.

Подібні, хоча менш виражені, зміни показників функціональних дихальних проб за різних метеоумов виявлені нами і у тренуваних плавців-розрядників. Так, у плавців 3-го і 2-го спортивного розрядів при метеоумовах III типу, порівнюючи з метеоумовами I, час затримки дихання після вдиху достовірно зменшився відповідно на 7,6 % ($P < 0,05$) і на 6,8 % ($P < 0,05$); час затримки дихання після видиху у плавців 3-го розряду вірогідно зменшився на 7,4 % ($P < 0,05$) та у плавців 2-го спортивного розряду на 7,2 % ($P < 0,05$). При несприятливих погодних умовах зменшення тривалості перебування під водою плавців 3-го розряду при функціональній пробі Штанге виявлено у 80,0 % обстежених, а при пробі Генчі ця величина зменшувалась у 82,0 % осіб. У плавців 2-го спортивного розряду за метеоумов III типу зменшення часу перебування під водою після вдиху виявлено в 75,0 % та після видиху в 82,4 % досліджуваних.

При нормальному ході атмосферних процесів відмінності у парціальному тиску кисню в альвеолярному повітрі відносно невеликі. Проте, вони стають значно більшими при контрастних коливаннях атмосферного тиску. Зниження парціального тиску кисню в альвеолярному повітрі (гіпоксичний ефект атмосфери) призводить до зменшення насичення киснем артеріальної крові, що, в свою чергу, прискорює подразнення дихального центру і, відповідно, призводить до зменшення часу затримки дихання.

Також встановлено, що при зниженні атмосферного тиску газу, які знаходяться в шлунково-кишковому тракту розширюються, і пов'язане з цим високе стояння діафрагми може призвести до зменшення об'єму вдихуваного повітря.

Проведені обстеження узгоджуються з даними інших дослідників, де автори доводять, що несприятливі погодні умови призводять до зниження функціонального стану дихальної системи у молодих здорових осіб.

Висновки. Отже, тип медико-метеорологічної ситуації (погоди) є вагомим чинником навколишнього середовища і великою мірою визначає рівень функції дихальної системи організму як нетренованих, так і тренуваних осіб. Виходячи з цього, вплив погоди на організм плавців слід обов'язково враховувати у корегуванні ступеня навантажень при проведенні занять і тренувань, у профілактиці спортивного травматизму і захворюваності.

УДК 796.37.037

Я. Курко

(Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя)

ОСОБЛИВОСТІ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВЛЕНОСТІ ПЛАВЦІВ

Високий рівень спортивних досягнень свідчить, що всяке подальше просування до завоювання першості в тому чи іншому виді спорту лежить через докладно продуману, науково обґрунтовану систему підготовки спортивного резерву.

Визначали внутрішньогрупові особливості фізичної підготовленості плавців (I–III розрядів), за переважним розвитком компонентів фізичної підготовленості.

Нами передбачалося, що проведені дослідження допоможуть об'єктивно розподілити плавців на відносно самостійні групи, які відрізняються рівнем розвитку фізичних якостей, що в свою чергу допоможе диференціювати тренувальний процес.

Було виявлено три основні типологічні групи плавців:

- із відносно рівномірним розвитком показників фізичної підготовленості;
- зі зниженим рівнем відносної сили основних м'язових груп;
- із підвищеним рівнем відносної сили основних м'язових груп.

Так, спортсмени, що складають групу з відносно рівномірним розвитком показників фізичної підготовленості, у підготовчому і змагальному періодах мають більш високі величини життєвої ємкості легень і швидкісної витривалості, що відповідають високому рівню розвитку.

Плавці зі зниженим рівнем відносної сили основних м'язових груп у підготовчому та змагальному періодах мають знижені показники життєвої ємкості легень і швидкісної витривалості. У перехідному періоді до цього переліку додаються ще і показники загальної, спеціальної та силової витривалості.

Підвищений рівень відносної сили основних м'язових груп у спортсменів третьої типологічної групи, із підвищеним рівнем відносної сили основних м'язових груп практично у всіх періодах річного циклу сполучається з невеликою масою тіла спортсменів (за даними ваго-ростового індексу), трохи зниженими показниками життєвої ємкості легень, але високими величинами загальної та силової витривалості.

Представництво спортсменів у типологічних групах змінюється у різні періоди річного циклу. Крім того, дуже цікавими виявилися результати вивчення представництва плавців із різними типами фізичної підготовленості у групах із неоднаковою віково-кваліфікаційною динамікою спортивної майстерності,

Результати вказують, що велика частина спортсменів (62%), спортивні результати яких відповідають кваліфікаційним вимогам вікової групи або випереджають їх, є представниками першої або третьої типологічної групи, тобто характеризуються рівномірним розвитком показників фізичної підготовленості чи мають підвищений рівень відносної сили ведучих м'язових груп. Інша частина плавців (38%) виконує розрядні нормативи, маючи знижений рівень відносної сили. Однак, така картина характерна переважно для юних спортсменів.

Висновки. Тренувальний процес плавців не завжди забезпечує необхідний рівень розвитку найважливіших показників фізичної підготовленості і, насамперед, силових можливостей спортсменів. Безумовно, слабка силова підготовка — одна з основних причин, що знижує якість підготовки спортивного резерву в плаванні. У зв'язку з цим резонно припустити, що значне поліпшення спортивних результатів можливе лише за умови ліквідації існуючої прогалини в силовій підготовленості спортсменів, за допомогою спеціально організованого тренування на всіх етапах річного циклу і багаторічного спортивного вдосконалення.

УДК: 796. 863.084

В. Луців, В. Третьяк

(Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя)

ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ У СТУДЕНТІВ ТА ЙОГО СКЛАДОВІ

За даними офіційної статистики в Україні приблизно 70% дорослого населення має низький та нижчий за середній рівні фізичного здоров'я. 22,6 % студентів України мають середній рівень фізичного здоров'я, 33,5 % - низький, лише 6,7 % мають рівень фізичного здоров'я вище за середній і 0,8 % - високий.

Проблему формування здорового способу життя досить ретельно висвітлюють у багатьох соціально-філософських, педагогічних, соціологічних, медичних працях.

Особливої актуалізації ця проблематика набула у другій половині ХХ століття. Все у людській діяльності, що стосується збереження і зміцнення здоров'я, все, що сприяє виконанню людиною своїх людських функцій через діяльність з оздоровлення умов життя – праці, відпочинку, побуту – є здоровим способом життя (ЗСЖ).

Складові ЗСЖ містять різноманітні елементи, які охоплюють усі сфери здоров'я – фізичну, психічну, соціальну та духовну. Всі ці складові невід'ємні одна від одної, вони тісно взаємопов'язані і саме разом, у своїй сукупності визначають стан здоров'я людини.

До сфери фізичного здоров'я включають такі чинники, як індивідуальні особливості анатомічної будови тіла, перебігу фізіологічних функцій організму в різних умовах спокою, руху, довкілля, генетичної спадщини, рівня фізичного розвитку органів і систем організму. Безумовно, що важливою складовою ЗСЖ є рухова активність – фізична культура і спорт, використання засобів різноманітних систем оздоровлення, спрямованих на підвищення рівня фізичного розвитку, його підтримку, відновлення сил після фізичних і психічних навантажень.

У сучасних умовах суцільної автоматизації та комп'ютеризації виробництва, коли обсяг фізичного навантаження під час професійної діяльності різко зменшується, ці питання набувають особливої важливості. Проте не менш вагомими складовими ЗСЖ є й інші чинники, такі як харчування (у тому числі споживання якісної питної води, необхідної кількості вітамінів, мікроелементів, протеїнів, жирів, вуглеводів), побут (якість житла, умови для пасивного і активного відпочинку), умови праці.

Необхідно також зауважити, що на формування ЗСЖ впливає сфера психічного здоров'я, яка охоплює індивідуальні особливості психічних процесів і властивостей людини, наприклад збудженість, емоційність, чутливість. Психічне життя індивіда складається з потреб, інтересів, мотивів, стимулів, установок, цілей, уявлень, почуттів тощо. Разом з тим стан здоров'я індивіда обумовлює також духовне здоров'я, яке залежить від духовного світу особистості, зокрема складових духовної культури людства – освіти, науки, мистецтва, релігії, моралі, етики.

Соціальні чинники і складові створюють відчуття соціальної захищеності (або незахищеності), що суттєво позначається на здоров'ї молоді, оскільки вони тісно пов'язані з економічними чинниками, стосунками індивіда із сім'єю, організаціями, з якими створюються соціальні зв'язки, – праця, відпочинок, побут, соціальний захист, охорона здоров'я тощо. На ЗСЖ впливають також вагомість різниці у прибутках різних соціальних прошарків суспільства, рівень матеріального виробництва, технологій.

У реальному житті всі чотири складових – соціальна, духовна, фізична, психічна діють одночасно, тому їхній інтегрований вплив визначає стан здоров'я людини як цілісного складного феномена і формує його спосіб життя.

УДК: 159.938

І. Моначин

(Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя)

СУЧАСНЕ БЕЗРОБІТТЯ ЯК ПСИХОЛОГІЧНИЙ ФЕНОМЕН

Проблема безробіття уже впродовж двадцятирічного періоду залишається драматичною ознакою соціально-економічних перетворень в Україні. Перед нашими очима відбувається еволюція світу праці. І нині ще актуальнішою стає ця проблема, оскільки нові суперечливі тенденції динаміки українського безробіття потребують нового осмислення та врахувань в розробці адекватної політики зайнятості на ринку праці. На даний час всі ті, котрі залишилися без роботи переживають складні трансформації, які часто призводять до соціального виключення. Є багато визначень безробіття, але якщо сказати коротко – то це люди, котрі з різних причин відчувають на собі, що вони виключені із суспільного життя. Вони не можуть виконувати багатьох суспільних ролей – наприклад, ролі працівника, члена місцевої спільноти, тощо. Інший аспект цієї проблеми полягає у тому, що такі люди не можуть користуватися різними соціальними благами, відчувають скрутне матеріальне становище у зв'язку з втратою роботи.

Відтоді, як у нашій країні з'явилася така соціально-економічна категорія як безробітні, втрату роботи розглядають як переломний момент на життєвому шляху людини. Умовно науковці, що займаються означеною проблемою, виділяють такі види безробіття: протікаюче, латентне, стагнативне, фрикційне, структурне, циклічне і добровільне. Протікаюче безробіття – тимчасова незайнятість, яка виникає внаслідок нерівномірності розвитку економіки. Латентне безробіття – прихована незайнятість, як результат неповного використання в процесі праці робочої сили. Стагнативне безробіття – тривала незайнятість, яка характеризується неможливістю працездатних громадян, протягом тривалого часу знайти роботу. Фрикційне безробіття – стосується тих безробітних, які зайняті пошуками й очікуванням роботи в найближчому майбутньому. Це працівники, які добровільно міняють місце роботи, сезонні робітники, ті, хто вперше шукає місце роботи. Фрикційне безробіття є природним, неминучим і нетривалим за часом. Структурне безробіття настає, коли виникають економічні ускладнення в державі. Тоді тривалість фрикційного безробіття зростає і переростає в структурне. Воно супроводжується змінами в побудові попиту споживачів, технологіях виробництва, географічному розподілі робочих місць, потребі в нових навиках і досвіді роботи. Під час такого безробіття вкрай необхідним є перенавчання, перепідготовка чи зміна місця проживання. Циклічне безробіття спричиняється спадом, тобто фазою економічного циклу, та характеризується недостатністю загальних і сукупних затрат. Коли попит на товари зменшується, звісно, безробіття зростатиме. Добровільне безробіття – результат відмови працівників від вступу у виробничі відносини в силу певних обставин.

Безробіття є соціально-психологічним феноменом, що потребує вивчення того, як впливає звільнення на поведінку і діяльність людей. Існують негативні наслідки у поняття «безробіття» у вигляді перетікання нашої робочої сили та інтелекту за межі країни. Багато спеціалістів з вищою освітою, із знанням іноземних мов, працюють за кордоном за копійчані заробітки, які значно перевищують заробітні плати в Україні. Можливо тому, статистична звітність використовує такі абстрактні поняття, як «прихований рівень безробіття», та «офіційний рівень безробіття».

Уникати наслідків безробіття прагнуть майже в усіх державах, особливо у високорозвинених. З цією метою приймаються певні міри надання допомоги безробітним громадянам. Велику роль відіграє тривалість безробіття, наявність перспективи працевлаштування, своєчасність та адекватність допомоги в подоланні психологічних труднощів, в перенавчанні, перекваліфікації тощо. Тому одним з напрямків є психологічна підтримка безробітних, яка полягає у поетапному виконанні психологічних міроприємств, спрямованих на відновлення особистісного і соціального статусу громадянина.

УДК 504.054.620

Надкевич Л.І.

(Тернопільський національний технічний університет ім. І. Пулюя)

АНАЛІЗ ДІЇ АЛКОГОЛЮ НА ОРГАНІЗМ ЛЮДИНИ.

Властивості спиртних напоїв, які призводять до сп'яніння, здавна відомі людині. Алкоголь не є життєво необхідним продуктом для людини, як наприклад вода чи кисень. Вживання алкоголю відбувається найчастіше через те, що суспільство, по-перше, випускає даний продукт і по-друге, відтворює звичаї, форми, звички і забобони, пов'язані з його споживанням.

Темі алкоголю присвячена значна кількість досліджень, в результаті чого існує велика кількість різноманітної і суперечної інформації. Також існують багато "міфів", пов'язаних із споживанням і властивостями алкогольних напоїв, а також боротьбою із сумними наслідками їх споживання.

Можна виділити наступні основні причини споживання алкоголю:

1. Існує хибна думка, що алкоголь "зігріває";
2. Для збудження апетиту, проти втоми" і для "покращення настрою";
3. Існує думка, що алкоголь є висококалорійним продуктом, що швидко забезпечує енергетичні потреби організму, що важливо, наприклад, в умовах походу і т.д.;
4. В медичній практиці використовують бактеріологічні властивості спирту, вживаючи його для дезінфекції (при ін'єкціях і т.д.) і для приготування ліків.

Нажаль, у нас домінує найнесприятливіший, так званий, "північний" тип споживання алкогольних напоїв у вигляді "ударних доз", тобто велика кількість випитого в короткі терміни. Характерно, що найдавнішою мірою рідини, яка застосовувалась на Русі, в тому числі і для алкоголю, було відро.

Алкоголізм - це хвороба, яка протікає на молекулярному рівні. При потраплянні в організм людини спирт перетворюється в ацетальдегід-А, який є дуже токсичним. Ця речовина в невеликій кількості міститься в організмі, оскільки вона необхідна для засвоєння кисню клітинам. При постійному потраплянні ацетальдегіду-А зовні, він перестає вироблятися клітинами, самостійно відбуваються безповоротні зміни на клітинному рівні. Після потрапляння алкоголю в організм людини в печінці виробляється специфічний фермент альколькольдегідрогенезу, який знешкоджує алкоголь, розкладаючи його до води і вуглекислого газу. Схожа функція не властива печінці дітей та підлітків. Тому в цьому віці алкоголь особливо токсичний, і викликає безповоротні зміни у внутрішніх органах.

Алкоголь пригнічує вищу нервову діяльність, згубно впливає на мозок. Також він впливає на кровоносні судини, які відразу розширюються, викликаючи різке збудження нервових центрів і оманливе відчуття тепла.

При сп'янінні спостерігається ряд соматичних, неврологічних та психічних розладів, прояви яких змінюються в залежності від ступеня сп'яніння. В судово-психіатричній практиці прийнято розрізняти просте алкогольне сп'яніння, яке відділяють

від патологічного сп'яніння. Прийнято розрізняти легку, середню і важку ступінь простого алкогольного сп'яніння.

Особливо важкі форми алкогольного отруєння виникають при вживання сурогатів алкоголю. До них відносяться спиртні напої, виготовлення кустарним методом(самогон і т.п.). Статистичні дані свідчать, що рівень смертності від отруєння алкоголем і його сурогатами займає одне з провідних місць. При отруєнні сурогатами розвиваються важкі форми сп'яніння, які супроводжуються порушенням свідомості, різким порушенням дихання і діяльності серцево-судинної системи.

Стан сп'яніння у момент зачаття може вкрай негативно позначитись на здоров'ї майбутньої дитини. У медичній літературі існує спеціальний термін, що позначає комплекс вад у дітей, викликаний пошкоджуючим впливом алкоголю в період внутрішньоутробного розвитку - алкогольний синдром плоду (АСП) або синдром алкогольної фетопатії. Для АСП характерні вродженні аномалії розвитку серця, зовнішніх статевих органів, порушення функції центральної нервової системи, низька маса тіла при народженні, відставання дитини в рості і розвитку. У дітей із синдромом алкогольної залежності характерні риси особи: маленька голова, вузькі очі, специфічна складка століття, тонка верхня губа. Вживання алкоголю може призвести до впливу на плід, причому ушкодження буде тим сильніше, ніж на більш ранньому етапі критичного періоду впливав алкоголь. Вплив алкоголю на плід також призводить до недоношеності, зниження маси тіла народжених дітей, мертвородження.

У той час дослідження показують, що помірно вживання алкогольних напоїв приносить користь. Так, пиво виводить з організму солі алюмінію і містить хмільну гіркоту, яка активізує вироблення шлункового соку. Також воно використовується в косметології. Виноградне пиво містить значну кількість мікроелементів, і використовується в невеликих дозах для стимулювання серцевого м'яза, при анемії(червоне вино), при виснаженні, занепаді сил. Ще древні греки для того, щоб знезаразити воду, додавали в неї вино. Таким чином, алкоголь стає і приносить шкоду при неправильному і безконтрольному його застосуванні. Алкоголізм є соціальною проблемою всього суспільства в цілому, і важливу роль у боротьбі з цим злом відіграє свідоме ставлення до нього кожної людини.

УДК 796.37.037

Я. Надозірний, Н. Вальчак

(Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя)

РОЛЬ ЗАНЯТЬ ФІЗИЧНОЮ КУЛЬТУРОЮ В ПРОФІЛАКТИЦІ ГОСТРИХ РЕСПІРАТОРНИХ ЗАХВОРЮВАНЬ

Актуальність проблеми полягає у значній частині студентів, які хворіють респіраторними захворюваннями. Це говорить про те, що студенти ведуть малорухомий спосіб життя та мало займаються фізкультурою і спортом. Кожен студент впродовж року переносить не менше 4-х гострих респіраторних захворювань або загострень хронічних захворювань носоглотки і респіраторного такту.

Метою роботи є пошук оптимальних засобів профілактики захворюваності гострими респіраторними хворобами.

Виклад основного матеріалу. Гострі респіраторні захворювання характеризуються високою температурою кашлем, нежиттю, головним болем, при астмі у хворого бувають напади задухи, захворювання передається повітряно-крапельним шляхом.

Об'єктом дослідження будуть заняття з фізичної культури сприяють профілактиці гострих респіраторних захворювань.

Профілактика гострих респіраторних захворювань створює організму найкращі умови для боротьби з грипозною інфекцією, найтіснішим чином зачіпаючи інтереси всього населення.

Методика проведення занять на повітрі. Особливістю проведення занять на повітрі в міжсезонний період року полягає в підвищенні рухової активності з метою збереження теплового балансу. Для цього використовуються як фронтальні, так і групові методи організації занять, проводиться спеціальний підбір ігор.

У холодну пору року рекомендуються вправи, що викликають у студентів великий інтерес і емоційний підйом, що сприяють збільшенню рухливості. У вітряні дні для проведення занять слід вибирати місця, найбільш приховані від вітру.

Починати заняття на відкритому повітрі краще при теплій погоді. При поступовому зниженні температури середовища не відбувається зриву механізмів адаптації.

При проведенні занять на повітрі, також як і в приміщенні, важливо звернути увагу, щоб вправи носили неритмічний характер. При заняттях загальна щільність повинна бути 80 - 90%.

Значення фізичних вправ у профілактиці гострих респіраторних захворювань дуже складно переоцінити. При захворюваннях органів дихання, як правило, страждає його механізм. В одних випадках це виражається в поверхневому диханні, коли з кожним вдихом в легені потрапляє мала кількість повітря; в інших порушення фаз дихання - вдиху і видиху (з'являються утруднення дихання переважно на фазі видиху або, коли запальні спайки заважають розгортанню легень, під час вдиху). Чим більше життєва ємкість легень, тим пізніше настає задишка, тим легше організм справляється з роботою.

Фізичні вправи з метою профілактики застосовуються при багатьох захворюваннях органів дихання. У всіх випадках вони поглиблюють ослаблене дихання, покращують живлення легеневої тканини.

УДК 327.075.8

В. Ніконенко

(Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя)

АГРЕСІЯ І МІЖДЕРЖАВНІ ВІДНОСИНИ

Серед актуальних і нерозв'язаних завдань, з якими ввійшло міжнародне співтовариство в третє тисячоліття, особливо важливим є вироблення дієвого механізму недопущення такого ганебного явища у відносинах між державами, яким є агресія. Здавалось би, що ця проблема в умовах глобалізації і високих технологій має всі реальні шанси бути розв'язаною, залишивши про себе слід лише в пам'яті людства, як це сталося із рабством, колоніалізмом, тощо. Проте реальність виявилась іншою – агресивні акції продовжують спалахувати, сіючи смерть і руйнації, породжуючи міжнародну напруженість у різних регіонах земної кулі.

Звичайно, спроби поставити агресивну війну, як засіб політики поза, законом робилися. Але лише в середині ХХ століття у зв'язку з появою ядерної зброї і докорінними змінами, що відбулися в світі після другої світової війни, змусили світову громадськість і політичне керівництво найвпливовіших держав світу визнати згубність використання агресії для розв'язання міжнародних конфліктів. На різних організаційних рівнях (ООН, ОБСЄ і т.д.) у світовій політиці почали формуватись якісно нові принципи міжнародних відносин, в яких передбачається відмова держав від застосування зброї.

Проте, як свідчить вже навіть новітня історія, далеко не всі держави дотримуються згаданих вимог. Особливо це стосується США та НАТО, які, не рахуючись з нормами міжнародного права та громадською думкою, неодноразово здійснювали збройні напади на суверенні держави (Югославію, Ірак, Лівію та ін.). Підставою для таких акцій нерідко виступала необхідність захисту "національних" чи "життєвих" інтересів, зоною оголошується будь-яка територія земної кулі. Часто виправдання своїм агресивним діям знаходять в морально-правовій площині – порушенні прав і свобод людини, переслідуванні опозиції, дисидентів, узурпації влади і встановленні диктаторського режиму у тій чи іншій країні, необхідності демократичної трансформації суспільства тощо.

При всій важливості проблеми гарантування прав людини, не слід використовувати її як привід для втручання у внутрішні справи інших держав та ігнорування їхнього суверенітету. Адже існує фундаментальне положення ООН про те, що будь-яка держава, яка входить до цієї організації, відмовляється від права нападати на інші держави. Інші ж держави, безвідносно до того, який в них режим і які в них існують проблеми з опозицією чи національними меншинами, на них не нападуть. Тобто внутрішні аспекти життя країни, по визначенню, не можуть бути підставою для нападу на неї. Закон, який забороняє агресію, має універсальний характер, захищаючи від нападу і "добрі" і "погані" держави. Тому все, що відбувається всередині країни, це справа лише влади і народу цієї країни.

Дієвим засобом проти агресії може стати створення всеохоплюючої системи міжнародної безпеки, яка б гарантувала невтручання у внутрішні справи інших держав і незастосування збройного насильства. Нормативно-правові та організаційні можливості для цього є вже нині, хоча ще, звичайно, існуючі механізми запобігання агресії спрацьовують на практиці далеко не належним чином. І основною причиною тих чи інших проявів агресії в сфері міжнародних відносин є відсутність належної волі лідерів та політичних еліт, які ігнорують християнський заклик бути миротворцями.

УДК 4+378

М. Паласюк

(Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя)

ДО ПИТАННЯ НАВЧАННЯ НІМЕЦЬОЇ МОВИ В КОНТЕКСТІ БОЛОНСЬКОГО ПРОЦЕСУ

Основне завдання навчання іноземним мовам на сучасному етапі – надати студентам фундаментальні комунікативні знання мови. Такий підхід при викладанні мови спрямований на формування іншомовної комунікативної компетенції, яка слугуватиме гарантом успішного використання іноземної мови у майбутній професійній діяльності. Формування комунікативної компетенції з поглибленням мотивації навчання іноземним мовам сприятиме успішному процесу навчання. Викладачеві слід акцентувати увагу на абсолютній необхідності вільного володіння іноземною мовою як для інтелектуального розвитку, так і для гарантування кар'єрного росту майбутнього фахівця. Сучасні методики викладання іноземної мови вимагають від викладача не тільки навчити студентів змісту предмету “іноземна мова”, а й орієнтуватися у різних видах колективної діяльності.

Як українські, так і зарубіжні методисти та лінгвісти вважають доцільною таку організацію навчального процесу, при якій вивчення німецької мови органічно пов'язане з вирішенням проблем міжнаціональної комунікації. Формування іншомовної комунікативної компетенції, тобто спроможності розуміти і доцільно використовувати висловлювання носіїв мови залежно від конкретної ситуації вимагає нового рівня кваліфікації викладача і опрацювання великого об'єму літератури при підготовці до практичних занять. Слід зазначити важливість формування мовних навичок у їх безпосередньому зв'язку з професійною спрямованістю курсу навчання.

На сучасному етапі комунікативний аспект викладання німецької мови є пріоритетним при підготовці майбутнього спеціаліста. Це стосується як навчання професійно спрямованій мові, так і навчання мові для загального спілкування. Щоб уникнути непорозумінь під час спілкування з природними носіями мови, необхідно знати і дотримуватися норм мовленнєвої поведінки.

На сучасному етапі розвитку різних сфер науки і виробництва для становлення висококваліфікованого фахівця важливим є володіння ним науковою термінологією певної галузі. Саме з метою формування термінологічної бази майбутніх фахівців на заняттях з німецької мови доцільно відводити час для роботи над перекладами текстів наукового стилю відповідного тематичного наповнення (з урахуванням специфіки обраної студентами спеціальності). Виконання таких вправ допоможе студентам сформувати певний запас термінологічної лексики, причому не шляхом калькування готових лексичних форм, а вдумливо, свідомо, використовуючи методи зіставлення, підбору, аналізу мовних явищ німецької та української мов.

Успішне навчання іноземним мовам можливе лише за умови вирішення цілої низки завдань: створення сучасних професійно-орієнтованих вітчизняних підручників, які б містили комунікативні завдання і функціональну граматику, модернізацію навчальних програм, залучення мультимедійного формату викладання іноземної мови. На етапі запровадження ідей Болонського процесу у систему навчання України дуже важливо допомогти студентам привчити себе до регулярної самостійної роботи над матеріалом: навчити їх планувати роботу, правильно користуватися словниками та довідковою літературою. При створенні конкретних навчальних завдань слід враховувати індивідуальні здібності студентів, адже саме розвиток їх творчого потенціалу сприяє успішному засвоєнню нових знань.

УДК 159.9

І. Періг

(Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя)

МОТИВАЦІЙНІ ЧИННИКИ ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ СУЧАСНОЇ МОЛОДІ

Сучасна молода людина презентує достатньо високий загальноосвітній рівень, широкий діапазон професійної і міграційної мобільності. Водночас молодь, котра складає майже 40% всього населення працездатного віку, частіше за інші вікові групи потерпає саме через відсутність роботи. Загалом проблема запобігання безробіттю має не лише економічне, але й психологічне підґрунтя, оскільки у випадку його масового розгортання можливі непередбачені негативні наслідки – підвищення злочинності, наркозалежності, алкоголізму тощо.

Через несвоєчасне влаштування на роботу безробітні молоді люди втрачають свої професійні навички та кваліфікацію, що ще більше ускладнює процес ефективного пошуку роботи. Безробіття впливає на фізичне та психологічне здоров'я людей: вони потерпають від порушення роботи опорно-рухової системи, психосоматичних зрушень. У зв'язку з цим зростає інтерес дослідників до психологічних чинників працевлаштування аплікантів. Зокрема, у дослідження психологічних аспектів працевлаштування особистості суттєвий внесок зробили А. Дашкевич, І. Городецька, Л. Льченко, О. Киричук, О. Корчевна, К. Мілютіна, О. Орлова, Н. Побірченко та ін.

У нинішніх умовах очевидна необхідність зміни загальної стратегії управління трудовими ресурсами. Замість визнаних раніше пріоритетів зниження плинності та підвищення стабільності кадрів, головними є формування високомобільного працівника, запровадження керованої мобільності. На думку академіка НАНУ О. Богуцького, працівник нового типу має бути освіченим, конкурентоспроможним, мобільним на ринку праці, із сильними трудовими мотивами, раціональною поведінкою, почуттям відповідальності. Все більше поширюються такі професії, як менеджер, підприємець, бізнесмен, посередник, брокер, дилер тощо.

Безробіття для особистості – це порушення внутрішньої рівноваги, втрата стабільності, відсутність засобів до існування, емоційно напружена ситуація.

На основі аналізу отриманих емпіричних даних можна стверджувати: основними мотиваційними чинниками працевлаштування у юнацькому віці є матеріальні та соціальні потреби, дещо знижені потреби у самовираженні; основним мотивом працевлаштування є розмір заробітної плати та прагнення до успіху. В ієрархії мотивів аплікантів незначне місце займають „престижність професії і сімейні традиції” та „взаємини з колегами”. Задоволення матеріальних потреб є домінуючим чинником в ієрархії мотивів обох вікових груп. Результати констатувального експерименту засвідчили, що мотивація до успіху у безробітних знижується з тривалістю безробіття.

Серед основних напрямів психологічної роботи для попередження довготривалого безробіття мають бути актуалізація суб'єктності особистості, збільшення мотивації до вияву власної активності у процесі працевлаштування, подолання маргіналізму і сприяння професійному самовизначенню, покращення самоствалення, підвищення самоефективності, зміна фокусу сприйняття із негативу на позитив, із реальних перешкод на можливості свої і ситуаційні, ресоціалізація, зміна інтегральної системи ставлень, інакше кажучи, психологічна робота з трансформації “Я-концепції”, інформаційна психологічна робота (просвітницька, профілактична) щодо виникнення психологічних змін в особистості безробітного при тривалому перебуванні у ситуації безробіття.

УДК 681.3

Плавуцька І.Р., Кухарська В.Б.

(Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя)

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ВИКЛАДАННЯ ПРАКТИЧНОГО КУРСУ ТЕХНІЧНОГО ПЕРЕКЛАДУ

У сфері технічного перекладу все ще залишаються прогалини, як, наприклад, відсутність технічних термінів еквівалентних до англомовних технічних термінів, тощо. Майбутні професійні перекладачі у співпраці із інженерами та техніками покликані заповнити ці прогалини та підняти технічну гілку української мови та український переклад на високий рівень.

Переклад як сфера діяльності швидко розвивається завдяки стрімкому технічному прогресу та участі нашої країни у міжнародному обміні інформаційними продуктами та товарами, що потребують супровідної документації. Це зумовило необхідність створення навчальних баз саме для студентів, майбутніх професіоналів, у сфері технічного перекладу.

Дослідженням та вивченням особливостей технічного перекладу та питанням викладання даного курсу займалися такі вчені як Я.І. Рецкер, А.Н. Крюков, Л.Л. Нелюбін, Г.Є. Мирам, В.В. Виноградов, Л.К. Латишев, В.Н. Комісаров.

Слід зазначити, що професія перекладача нерозривно пов'язана з прийняттям рішень, як мовних, граматичних, стилістичних так і загальнолюдських.

Кожного разу, зустрічаючи проблемне слово, вираз, термін, синтаксичну структуру чи стилістичний засіб, перекладач свідомо чи підсвідомо проводить пошук та вибір оптимального варіанту перекладу проблемного терміну тощо на мову перекладу. Цей процес охоплює низку операцій, які перекладач виконує для того, щоб обрати найкращу з наявних у нього альтернатив. У діях перекладача можна знайти такі етапи як визначення проблеми (визначення проблемного з точки зору перекладу місця у тексті оригіналу); установка цілей (визначення того, яким саме перекладач хоче бачити слово чи речення перекладу, на основі питань стилістики тексту, критеріїв адекватності тексту перекладу); розробка альтернативних рішень (пошук усіх можливих вірогідних варіантів перекладу); вибір альтернативи (вибір найбільш оптимального з варіантів відповідно до визначених критеріїв); реалізація рішення (власне введення варіанту перекладу у контекст); оцінка результатів (перевірка правильності прийнятого рішення, наприклад, на етапі редагування тексту перекладу).

У цьому зв'язку для формування комплексу знань, умінь і навичок, що визначають рівень професійної компетенції майбутніх фахівців велике значення має необхідна підготовка в області підбору текстів та накопичення, аналізу, освоєння і застосування спеціальних програмних комплексів у викладанні перекладознавчих дисциплін.

Отже, для поглиблення знань та розуміння дій перекладача, різних підходів до здійснення перекладу, сфери їх застосування та їх ефективності студентам необхідно ознайомитись із теоріями та моделями перекладу, представленими у працях наведених вище авторів.

УДК 94(477)

О. Потіха

(Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя)

УЧАСТЬ УНДО У ПРОВЕДЕННІ ШКІЛЬНОГО ПЛЕБІСЦИТУ 1932 Р.

Громадська діяльність однієї з найвпливовіших політичних партій Західної України міжвоєнного періоду – Українського національно-демократичного об'єднання (УНДО), – випливала з ідеологічно-організаційних засад партії, була спрямована на захист і розвиток національної освіти, культури, виховання національно свідомих членів суспільства і розцінювалася як доконечна умова його політичного визволення.

У першій половині 1930-х рр. УНДО прагнуло зберегти домінуючі позиції в товаристві „Рідна школа”, заснованому у 1881 р., як „Руське товариство педагогічне”, в 1926 р. перейменоване на Українське педагогічне товариство (УПТ) „Рідна школа”. На 1935 р. товариство нараховувало 37 філій та більше 80 тис. членів, а лідери або прихильники УНДО становили більшість у керівному складі повітових союзів та гуртків „Рідної школи”. Належали до УНДО або були його симпатиками голови товариства: І. Кокорудз (1927–1933), І. Галушинський (1933–1935), М. Заячківський (1935–1936), Д. Коренець (1936–1938).

В умовах панування в Західній Україні польських властей, українська мова зазнавала утисків з боку владних чинників, котрі прагнули ополячити українське населення, в першу чергу, шляхом колонізації українських навчальних закладів усіх типів. Щоби надати видимої законності акціям польської влади в освітній сфері, у 1932 р. на основі декрету президента Польщі уряд провів новий шкільний плебісцит (попередній відбувся у 1925 р.). Проте, і на цей раз шкільна й загальна адміністрація чинила перешкоди на шляху його проведення. Колонізація здійснювалася простим переведенням українських шкіл на польську мову викладання або через запровадження утравкізації.

За цих умов провід націонал-демократів звернувся до українського населення з проханням масово виступити на захист української школи. Партійці УНДО разом з представниками освітніх установ випрацювали програму дій, яка реалізовувалась на території краю і передбачала організацію протестаційних народних віч та зборів проти колонізації українських шкіл, залучення батьків до шкільних плебісцитів, виступи у польських законодавчих органах.

Про необхідність проведення шкільного плебісциту на Західній Україні свідчили такі факти: у Городенківському повіті на Станіславщині на 1932 р. було 56 шкіл, з яких 13 – українських, 34 – утравкістичних і 9 – польських. Тому місцеве населення під керівництвом УНДО та товариства „Рідна школа” підтримало проведення акції шкільного плебісциту з метою здійснення навчання українською мовою в польських та утравкістичних школах. Повітові народні комітети УНДО разом з місцевими гуртками „Рідної школи” створювали повітові плебісцитові комітети, які збирали матеріали про результати плебісциту: підраховували загальну кількість внесених декларацій; з'ясовували де і з яких причин не проводився плебісцит та повідомляли про перешкоди на шляху його здійснення.

Справа зловживань польської влади під час проведення шкільного плебісциту неодноразово піднімалася ундовськими депутатами у польському парламенті. Отримуючи численні скарги на місцеву владу та органи поліції, українські послі і сенатори подавали інтерпеляції (запити) до уряду, в яких наводили конкретні факти фальшування шкільних декларацій, а відтак – і результатів плебісциту, дорікали урядові за його бездіяльність і наполягали, щоби влада припинила зловживання під час організації та проведення плебісцитової акції. Однак інтерпеляції та внески Українського клубу залишилися поза увагою урядових чинників, діяльність яких була спрямована не на полегшення, а на утруднення і без того важких умов життя західноукраїнського населення. Хоч у 1932 р. батьки 400 тис. українських дітей зібрали 300 тис. декларацій (в тричі більше, ніж у 1925 р.) з вимогою навчання дітей у школах рідною мовою, але попри те, ще близько 500 українських шкіл були перетворені на польські або утравкістичні. У результаті на західноукраїнських землях майже на 20 % відбулося погіршення стану українського шкільництва.

Отже, виступаючи на захист українського шкільництва перед лицем владних чинників, націонал-демократи боролися проти національного гніту та асиміляції підростаючого покоління українських громадян з метою досягнення політичного визволення краю.

УДК 351/354(075 8)

М.Рудакевич

(Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя)

СУПЕРЕЧНОСТІ ДЕМОКРАТИЧНОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ

Демократична трансформація української держави потребує подолання стереотипів радянської владної системи, яка продовжує інерційне функціонування та функціонування на засадах демократичних цінностей публічного адміністрування, поєднуючи засади громадянського суспільства, основи правової, соціальної держави з механізмами ринкової економіки. 20-и річний досвід незалежної України засвідчив, що механічне перенесення чужорідного досвіду дало незначний позитивний ефект. Це обумовлено цілим рядом причин. По-перше, раціональній перебудові підлягає не лише організаційно-правова система української влади; значно складнішим є її впровадження та формування демократичної свідомості і поведінки управлінських кадрів, а також формування громадянського суспільства і вмінь функціонування в його умовах. По-друге, як форма народного врядування, демократія спирається на мінімум примусу і на максимум згоди. Без органічного поєднання цих цінностей розвиток соціального капіталу та довіри (основного продукту спільних соціальних цінностей), діяльність влади не може бути ефективною. І, головне - ряд проблем утвердження демократії породжені її природою, це - «вбудовані» в демократію (Л.Даймонд) суперечності, які ускладнюють адекватність процесів її розвитку та інституціоналізації. Осмислення цих суперечностей та формування досвіду життя і функціонування в умовах демократії дозволить свідомо вибудовувати обраний тип політичної системи. Розглянемо їх.

1). Суперечливість концепту демократії як «влади народу» (принаймні більшості громадян) обумовлена тим, що вона є системою інституціоналізованої боротьби за владу. Як і всяка боротьба, демократія передбачає конкуренцію і конфлікт; суспільство, яке обирає її, фактично санкціонує політичний конфлікт. Його інтенсивність загрожує громадянському миру і політичній стабільності в суспільстві. Тому, в умовах демократії повинна існувати політична боротьба, однак вона відбувається лише в чітко визначених законом межах, які визнаються всіма сторонами. Гострий конфлікт політичних сторін вирішується консенсусом, який забезпечує взаємні довіру.

2). Стабільність демократії забезпечує механізм народного представництва і підзвітність влади (внутрішня і громадянському суспільству), а також владне професійне керівництво суспільством. Уряд реагує на вимоги окремих соціальних груп (партій), виступає між ними посередником, чи протидіє їм. Таку поведінку забезпечує партійна система (з достатньою автономією партій), яка створює стабільний і згуртований уряд, який репрезентує всіх конкурентних сторін.

3) Суперечність між згодою та ефективністю. Заснування демократії і її підтримка означає, що народ її вважає легітимною і найкращою формою врядування для свого суспільства. Проте, легітимність влади вимагає моральності, відданості та емоційного зв'язку із Батьківщиною. Громадяни не цінуватимуть демократії, якщо в державі відсутній соціально-економічний прогрес, порядок і справедливість.

УДК 796.37.037

І. Салук, З. Кульчицький

(Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя)

СТАВЛЕННЯ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ ДО ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ

Внаслідок поглиблення соціально-економічної, екологічної та демографічної кризи погіршилось здоров'я і фізична підготовленість студентської молоді. Основними чинниками негативного впливу на фізичний стан студентів є низька мотивація до занять фізичною культурою і спортом (ФКіС), низький рівень рухової активності, відсутність спеціальних знань про засоби підтримання і контролю фізичної підготовленості, здорового способу життя.

Останнім часом предметом багатьох досліджень є низький рівень здоров'я та недостатня фізична підготовленість студентів. Впровадження принципу диференційованості у поєднанні з принципом індивідуалізації, враховуючи вільний вибір студентами рухової діяльності, дасть можливість значно підвищити ефективність процесу фізичного виховання.

Метою роботи є виявлення інтересів студентської молоді до занять фізичною культурою і спортом, як одного з головних аспектів підвищення ефективності процесу фізичного виховання.

Нами було проведено анкетування студентів I-II курсів денної форми навчання, яких за станом здоров'я віднесено до основної медичної групи.

Абсолютна більшість студентів (юнаки – 97,5 %, дівчата – 96,8 %) вважають, що завдяки заняттям ФКіС можливо покращити свій стан здоров'я, що свідчить про їх високий рівень свідомості.

На „відмінно” оцінюють свій стан здоров'я 42,2 % (юнаки) і 28,9 % (дівчата); на „задовільно” – 48,9 % і 65,8 %; „незадовільно” – 8,9 % і 5,3 %. Відповідно це свідчить про те, що студенти перевищують суб'єктивну самооцінку свого стану здоров'я, тому що згідно результатів наукових досліджень та даними Міністерства охорони здоров'я України майже 90 % молоді мають відхилення в стані здоров'я.

Переважній більшості студентів (юнакам – 45,0 %, дівчатам – 37,4 %) подобаються заняття фізичною культурою у тренажерному залі. Це пояснюється тим, що вправи з обтяженнями та на тренажерних пристроях дають можливість корекції фізичних вад та значно покращують будову тіла людини. Підтвердженням цього є високий відсоток вибору студентами такого виду рухової діяльності як атлетизм. Також, нами помічено великий відсоток юнаків, які бажають займатися футболом, та дівчат - аеробікою (юнаки – 37,4%, дівчата – 34,6%).

Залік з фізичного виховання більш значущим виявився для дівчат (23,7 %), тоді як тільки 8,7 % юнаків відмітили цей чинник як значущий щодо мотивації до занять з фізичного виховання.

В цілому можна стверджувати, що студенти в процесі вибору занять з фізичного виховання за спортивними інтересами керуються різноманітними мотивами, серед яких найбільш вагомим є покращення зовнішнього вигляду. Це підтверджується значною кількістю студентів, які вибрали атлетизм та бажають займатися у тренажерному залі.

Перспективи подальшого дослідження проблеми вбачаємо в пошуку нових ефективних форм та методів проведення занять, які дозволять підвищити ефективність процесу фізичного виховання.

УДК 316

П. Сівчук

(Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя)

РОЛЬ ГРОМАДСЬКОЇ ДУМКИ В СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНИХ ТРАНСФОРМАЦІЯХ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

Громадська думка є одним із важливих феноменів сучасного суспільного розвитку. Зростання її впливу пов'язане з демократизацією суспільних відносин, підвищенням рівня громадянської і політичної культури, впливом інформаційних технологій тощо. Вона впливає на функціонування влади, діяльність чиновників, вирішення багатьох проблем, які в тій чи іншій мірі зачіпають інтереси широких верств населення. Оціночне ставлення громадян до актуальних проблем внутрішнього життя і міжнародної політики набуває такого значення і ваги, що його уже не можна ігнорувати.

По мірі становлення і розвитку громадянського суспільства громадська думка стає каталізатором якісного стану влади, прийняття управлінських рішень, підвищення культурного, політичного та економічного рівня населення, зниження тиску кланових бюрократичних структур на приватне життя громадян, розвитку освіти, науки тощо. Проте якісний стан самої громадської думки в умовах сучасного суспільства є досить неоднозначним і суперечливим. Завдяки зростаючому впливу засобів масової інформації, широкому виростанню інформаційних технологій, діяльності різноманітних громадських рухів і організацій, політичній владі і елітам все важче ігнорувати думку громадян при прийнятті рішень. З іншої сторони, громадська думка є достатньо нестабільною і маніпулятивною. Об'єктом громадської думки дуже часто стають проблеми запропоновані владою чи іншими суб'єктами соціально-політичних відносин, які далеко не завжди відображують інтереси простої більшості суспільства. Багато проблем просто нав'язуються суспільству і є відображенням вузькополітичних інтересів. Ці проблеми актуалізуються через систему маніпулятивних механізмів.

Використовуючи природне право і прагнення громадян бути не байдужими до всього, що відбувається в їх державі, а також брати активну участь не тільки в обговоренні, але і в вирішенні важливих проблем сучасного розвитку, багато суб'єктів політичних відносин використовують соціокультурні, етнічні, ментальні, історичні, політичні та економічні проблеми і відмінності для просування своєї точки зору, своїх рецептів вирішення проблем. Відбувається не просто диференціація громадської думки, а її дроблення і фрагментація. Різноманітні політичні сили неодноразово претендували на вираження загальносуспільного інтересу, але кожного разу виявлялося, що за тими чи іншими респектабельними програмами, маніфестами, деклараціями і заявами завжди проглядалися вузькокорисливі інтереси.

Сукупність факторів, які негативно впливають на стан громадської думки в Україні, роблять її аморфною, фрагментарною, вузько спрямованою, а також безальтернативною радикальною і суперечливою.

Громадська думка може виражатися не тільки у вербальних оцінках чи судженнях, але і в організованих чи стихійних формах поведінки протестного чи підтримуючого характеру.

УДК 371.32

Т.В.Скоморохова

(ЗОШ I-III ступенів №2 смт. Лиманське Роздільнянського району Одеської області)

ПРИНЦИПИ І МЕТОДИ НАВЧАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ РОЗВИТКУ ШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Навчання української мови здійснюється на основі дидактичних принципів, або положень, які зумовлюють доцільний вибір методів і прийомів навчання, забезпечують належний рівень засвоєння змісту шкільного курсу мови і формування комунікативних умінь і навичок.

До загальнодидактичних принципів відносять науковість, систематичність, наступність, перспективність, зв'язок теорії з практикою, наочність, свідомість, доступність викладу. На них ґрунтується методика викладання мови, яка забезпечує процес навчання і успішного засвоєння учнями навчального матеріалу та формування мовленнєвих умінь і навичок.

Соціальні перетворення в українському суспільстві докорінно змінили орієнтації в галузі освіти. Відповідно до зміни парадигми навчання перегляду й ретельного добору потребують принципи, форми, методи і прийоми навчання.

Нині, крім вищеназваних, у лінгводидактиці набувають актуальності такі принципи: мотиваційного забезпечення навчального процесу, ціннісного орієнтування, життєвої доцільності і дієвості знань, забезпечення розвитку емоційних потреб учня, спрямованості навчання на всебічний і гармонійний розвиток, співробітництва і взаємної підтримки, активності особистості, індивідуалізації, органічної єдності людини, мовлення і процесу навчання. Урахування цих принципів дає змогу розглядати навчальний предмет як засіб розвитку дитини.[1].

Головним у навчальному процесі стає переорієнтування з пасивних форм навчання на активну творчу працю. Основною характеристикою активних методів навчання є суб'єкт – суб'єктна творча взаємодія вчителя та учнів. Серед таких активних методів виділяються: евристичне спостереження, порівняння, конструювання, моделювання, смислове та символічне бачення, метод творчої реалізації.

У підготовці до уроку доцільно надавати перевагу проблемно-пошуковому і дослідницькому методу та таким формам роботи, як парна та групова. Саме ці форми та методи здатні забезпечити реалізацію навчально-виховних завдань, передбачених чинною програмою.

Колективна робота в групах як одна із форм комунікативного принципу навчання, на мою думку, має сьогодні пріоритетне значення.

По-перше, групові форми роботи формують внутрішню мотивацію активного сприйняття навчального матеріалу, сприяють більш ефективному засвоєнню знань, розвивають комунікативну компетенцію.

По-друге, групові форми роботи дають можливість через різні форми колективної діяльності диференціювати навчальний процес, що дозволяє залучити всіх учнів в активну роботу на уроці.[2].

По-третє, робота в групах поглиблює знання з предмету і формує навички, для спілкування і взаємодії один з одним, розвиває і формує толерантну особистість.

Щоразу, добираючи форми і методи, вчитель повинен пам'ятати, що завдання навчання в цілому, й української мови зокрема, – це розвиток не тільки мислення й творчої уяви, а формування компетентної особистості, яка здатна творчо застосовувати здобуті знання й набуті вміння та навички, досвід, ціннісні орієнтації в нестандартних ситуаціях і яка прагне удосконалювати власні мовленнєві здатності впродовж усього життя.

Постійне вдосконалення навчального процесу, пошуки нових форм і методів навчання української мови і використання їх з традиційними – ось чим характеризується діяльність учителя на сучасному етапі розвитку шкільної освіти.

Література:

1.Беляев О.М., Мельничайко В.Я. Методика вивчення української мови в школі / О.М.Беляев., В.Я.Мельничайко. Методика вивчення української мови в школі. – К., Освіта, 1993, 6с.

2.Баханов К.О. Інноваційне навчання як альтернатива традиційній системі навчання./ К.О.Баханов Інноваційне навчання як альтернатива традиційній системі навчання. Педагогічний науковий збірник – Бердянськ, 2000, вип.№3 стр. 140

УДК 796.37.037

А. Теплий, І. Казмірчук

(Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя)

АДАПТАЦІЯ АТЛЕТІВ У СПОРТІ ВИЩОЇ СПОРТИВНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ

Сучасний спорт вищих досягнень пред'являє високі вимоги до організму спортсменів, роблячи їх "групою ризику" серцево-судинних, обмінних, нейроендокринних захворювань, імунодефіцитних станів тощо. Незважаючи на досягнення у вивченні механізмів адаптації спортсменів до фізичних навантажень, це питання є серйозною медико-соціальною проблемою, оскільки кількість осіб, які займаються спортом, неухильно зростає, як і обсяг та інтенсивність тренувальних навантажень. Побудова навчально-тренувального процесу для спортсменів високої кваліфікації потребує ретельного підходу не тільки зі сторони фізичних навантажень, але й соціально-побутових умов, морального та психічного станів. У той же час неадекватні тренувальні навантаження, хронічний стрес, перетренованість, відсутність індивідуалізованої корекції тренувального процесу призводять до нейро-ендокринно-імунного дисбалансу та формування у спортсменів різноманітних патологічних станів і захворювань.

Адаптація до тривалих фізичних навантажень є складним багаторівневим процесом, який відбувається на субклітинному, клітинному, органному та системному рівнях. Нині в механізмах адаптації до фізичних навантажень певна роль відводиться змінам метаболізму та різних регуляторних ланок, зокрема гіпоталамо-гіпофізарно-кортикотропній системі. Однак питання про вплив типологічних особливостей центральної нервової системи, змін рівня біологічно активних амінів, серотоніну та гістаміну та їх ролі в процесі адаптації до великих фізичних навантажень вивчено недостатньо.

На сьогоднішній день контроль за адаптацією організму спортсмена до великих тривалих фізичних навантажень здійснюється, в основному, за показниками функціонування кардіореспіраторної системи, які є наслідком змін енергетичного балансу та метаболізму й мало відбивають початкову фазу метаболічних зрушень в організмі. При цьому особливості метаболізму у спортсменів, що тренуються, практично не співставлялися з даними інструментального обстеження, хоча це є важливим як для розуміння патогенезу цих змін, так і для розроблення індивідуальних підходів до реабілітації. Тому, необхідно систематично проводити діагностику механізмів адаптації організму спортсменів після навантаження, особливо, на ранньому етапі побудови навчально-тренувального процесу.

У зв'язку з цим вирішення питань ранньої діагностики напруження адаптаційних механізмів, удосконалення схем диспансеризації та реабілітації спортсменів високого класу є актуальною як соціальною, так і сучасною проблемою спортивної медицини та медицини в цілому.

УДК 796.37.03

В. Третьяк, А. Галіздра

(Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя)

ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ЗАСОБІВ У ФІЗИЧНОМУ ВИХОВАННІ СТУДЕНТІВ СПЕЦІАЛЬНОЇ МЕДИЧНОЇ ГРУПИ

Рівень захворюваності молоді залишається високим, спостерігається тенденція до його зростання. У зв'язку з цим, працівники сфери фізичного виховання і охорони здоров'я дедалі частіше звертають увагу на проблеми фізичного виховання студентів з послабленим здоров'ям.

Знання особливостей застосування засобів у фізичному вихованні студентів спеціальних медичних груп дозволить викладачу обирати найефективніші з них і розробляти нові відповідно до конкретно поставлених педагогічних завдань.

Метою нашого дослідження було узагальнити особливості застосування засобів фізичного виховання студентів спеціальної медичної групи.

Щодо застосування засобів у фізичному вихованні студентів з послабленим здоров'ям найоптимальнішим підходом вважається поєднання в кожному занятті основних і допоміжних засобів. Основним засобом вирішення завдань фізичного виховання є фізична вправа.

Відомо, що інтерес до занять з фізичного виховання у студентів спеціальної медичної групи є вірогідно нижчий, ніж у практично здорових осіб. Ігри ж сприяють зростанню інтересу молодих людей до фізичних вправ зокрема і до фізичного виховання загалом. Рекомендується включати в кожне заняття хоча б одну рухливу чи спортивну гру, або рухливі ігри з елементами спортивних ігор.

На початкових етапах занять фахівці радять обмежити кількість вправ, що вимагають максимального прояву витривалості. Водночас, під час деяких невротичних і кишково-шлункових захворювань (гіперсекреція), вправи на витривалість призводять до позитивних змін.

Широко відомий позитивний вплив плавання на функції системи кровообігу. Тому плавання особливо корисне для осіб з серцево-судинними захворюваннями у підготовчому періоді фізичного виховання.

Не рекомендується включати у програми занять з фізичного виховання студентів спеціальної медичної групи максимально далекі і високі легкоатлетичні стрибки, а також стрибки з висоти, оскільки різкі струси тіла є протипоказаними при багатьох захворюваннях.

Допоміжним засобом фізичного виховання є оздоровчі сили природи (сонце, повітря, вода, земля) та гігієнічні фактори (режим дня, повноцінне збалансоване харчування, здоровий сон, раціональний режим дня з різноманітними організаційними формами фізичного виховання: ранковою гігієнічною гімнастикою, прогулянками, турпоходами, іграми тощо). Більшість фахівців вважають, що найвищої ефективності фізичного виховання можна досягти за умови комплексного використання засобів. Окремі з них (Булич Є.Г., 1986) наголошують, що оздоровче значення природних чинників значно недооцінюється.

Висновки. У фізичному вихованні студентів спеціальних медичних груп доцільно використовувати практично усі засоби; методика їх застосування має свої особливості в залежності від захворювання і функціональних порушень; вивченню цієї проблеми планується присвятити подальші наукові пошуки.

УДК 42:681.3

С. Федак, Н. Денисюк

(Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя)

СПОСОБИ ВИКОРИСТАННЯ ВІДЕОМАТЕРІАЛІВ ПІД ЧАС ВИКЛАДАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Однією з труднощів навчання іноземної мови є дуже обмежена можливість спілкування з носіями мови і використання навичок розмовної мови. Сучасні технології дозволяють нам розширити рамки уроку і призводять до необхідності використання нових форм навчання. Відеоматеріали дозволяють вирішувати дуже важливі завдання навчання. По-перше, під час перегляду фільмів студенти мають можливість чути справжню англійську мову з вуст її носіїв. По-друге, відеосюжети дають можливість побачити на власні очі те, про що ми говоримо на заняттях, читаємо в текстах. Вони також сприяють підвищенню якості знань, оскільки дозволяють використати аудіювання, мовлення, читання і письмо (при виконанні вправ). Використання відео виправдане і психологічно: саме через органи зору і слуху людина отримує основний об'єм інформації про навколишній світ.

Використовуючи відеоматеріал, необхідно дотримуватися ряду умов:

- відеоматеріал повинен відповідати рівню знань студентів;
- наочність повинна використовуватися в міру і показувати її слід поступово і тільки у відповідний момент заняття;
- перегляд повинен бути організований так, щоб усі студенти могли добре бачити відеоматеріал;
- необхідно чітко виділяти головне;
- відеоматеріал має бути точно погоджений з навчальним матеріалом, що вивчається.

Під час роботи з будь-яким текстом в методиці навчання іноземних мов виділяють три основні етапи:

Дотекстовий, під час якого студенти передбачають текст, узагальнюючи раніше здобуті знання, аналізуючи заголовок, переглядаючи частину фільму без звуку, ознайомлюючись зі списком нових слів з перекладом або дефініціями, що пред'являється до тексту тощо.

На текстовому етапі студенти виконують завдання на пошук мовної інформації. Цей тип вправ і завдань орієнтований на пошук, вичленення, фіксацію, трансформацію певного мовного матеріалу: лексики, граматики, фонетики. В даному випадку не стільки формулювання завдання, скільки зміст вправи забезпечує ту або іншу міру ефективності і виправданості виконання завдання. Завдання, на розвиток рецептивних умінь (на рівні виділення змістовної і смислової інформації). На цьому етапі роботи можуть використовуватися традиційні вправи спрямовані на пошук правильних відповідей на питання, визначення правильних/неправильних тверджень, співвідношення розрізнених пропозицій із смисловими частинами тексту (план тексту і заголовки кожної частини пропонуються) та ін.

Обидва перші етапи є обов'язковими і для розвитку комплексних комунікативних навичок, і як засіб контролю рецептивних навичок (аудіювання). Післятекстовий етап може бути відсутнім. На цьому етапі, окрім перелічених вище вправ, можна використати проектну роботу, пов'язану з підготовкою аналогічних відеосюжетів самостійно.

УДК: 796. 863.084

О. Федчишин, О. Босюк

(Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя)

АДАПТАЦІЯ СИСТЕМИ ЗОВНІШНЬОГО ДИХАННЯ ПРИ ФІЗИЧНИХ НАВАНТАЖЕННЯХ У СТУДЕНТІВ

Адаптація – є одним із важливих питань сучасної фізіології та медицини. Її можна визначити, як процес, в результаті якого організм набуває стійкість до певних факторів зовнішнього середовища.

Прийняття організму до факторів, що викликають інтенсивну роботу м'язів, є реакція організму, спрямована на вирішення завдань із забезпечення м'язової діяльності та підтриманні стабільності внутрішнього середовища організму, його гомеостазу. Характеристика можливих меж адаптації здорової людини, резервних можливостей організму – один з найбільш важливих розділів фізіології людини.

Надмірно форсовані тренування, емоційне перенапруження, яке часто супроводжує спортивну діяльність, можуть негативно впливати на функціональний стан організму. Без визначення критеріїв фізіологічної адаптації неможливо оцінити характер змін, які відбуваються в організмі під впливом м'язової діяльності, прогнозувати можливість порушення стану здоров'я.

Актуальність нашого дослідження полягає в його спрямованості на вивчення респіраторних функцій у взаємозв'язку з функціями та властивостями метаболічних процесів, єдність взаємодії яких забезпечує ефективну фізичну діяльність.

Метою нашого дослідження стало вивчення реакції дихальної системи на виконання дозованого фізичного навантаження.

Експериментальну групу склали 10 студентів I–II курсу (віком 18–22 роки), що займалися не менше двох років у навчально-тренувальних групах не менше трьох разів на тиждень. Контрольна група складалася з 10 студентів I–II курсу того ж віку, які займалися за програмою з навчальної дисципліни “Фізичне виховання”.

Фізичне навантаження задавалось у вигляді степ-тесту. Працездатність розраховували в умовних одиницях (ум. од.) за стандартним рівнянням. Вимірювалась життєва ємність легень (ЖЄЛ) до та після фізичного навантаження.

Оцінка рівня працездатності показала, що її рівень становив відповідно 68,76 ум. од. у експериментальній групі та 65,37 ум.од. у контрольній групі, що відповідає середньому рівню та нижче середнього, відповідно.

Результати дослідження дихальної системи показали, що фізичне навантаження супроводжувалось зміною показників пневмотахометрії в обох групах, при незмінних рівнях ЖЄЛ. Причому показники ПТМ в експериментальній групі підвищувались як при вдиху так і при видиху на 15, 32 % та 7,8 %, відповідно. У той же час в контрольній групі показник ПТМ вдиху залишався практично незмінним, а показник ПТМ вдиху зменшився на 8,22 %, що може свідчити про швидку втомлювальність дихальної мускулатури та зниження бронхіальної провідності.

Висновок. Отримані дані вказують, що ступінь енергозатрат на процес вентиляції легень у контрольній групі збільшується, порівняно з експериментальною.

Визначено, що параметри легеневої вентиляції реактивні по відношенню до фізичного навантаження. Зміни функціональної активності системи зовнішньої дихання залежать від рівня тренуваності організму та коригуються систематичними фізичними навантаженнями. Правильне розуміння механізмів, що формують працездатність, робить можливим активне управління цим процесом.

УДК 94(477)

Л. Химич

(Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя)

ІСТОРИОГРАФІЧНІ ПРОБЛЕМИ ПОЗЕМЕЛЬНИХ ВІДНОСИН НА ПРАВОБЕРЕЖНІЙ УКРАЇНІ ХІХ СТОЛІТТЯ

Актуальністю даної теми продиктовано спробу проаналізувати та систематизувати дослідження аграрного розвитку Правобережної України першої половини ХІХ ст. вітчизняною та зарубіжною історіографічною школою.

Наукова цінність доробку української історіографії ХІХ ст. полягає у створенні емпіричної бази для теоретичних узагальнень та висновків. Нагромаджені й опубліковані документи, статистичні дані служать джерельною базою для вивчення окремих аспектів функціонування аграрного сектору на Правобережній Україні.

З метою більш ґрунтовного розкриття вибраної теми дослідження здійснено оцінку дореволюційної, радянської, української та зарубіжної історіографії. Також проаналізовано законодавство, яке регулювало поземельні відносини в Правобережній Україні, на основі матеріалів дореволюційних істориків-юристів, статистиків та філологів, які перебуваючи на чиновницькій посаді, у своїх напрацюваннях переслідували лише політичне замовлення.

Історіографічний огляд представленої теми посприяв визначенню того, що в історичній літературі вивчалися різні аспекти як створення загальноімперської управлінської моделі та її розвитку, так і специфіка окремих владних інституцій в регіонах. Проте велика кількість та різноманітність документальних матеріалів, а також можливість застосування нових методологічних підходів дозволяють всебічно і поглиблено розглянути означену проблематику, проаналізувати фактичні дані та зробити висновки.

Проведене дослідження ґрунтується на використанні різних видів історичних джерел, які відрізняються за складом, походженням, об'ємом матеріалу, за ступенем достовірності й адекватного відображення подій. Джерела, які стали основою даної дисертаційної роботи поділено на групи.

Найбільш численною групою опрацьованих джерел виступають нормативні акти, санкціоновані верховною владою та опубліковані в Повному зібранні законів Російської імперії та Зводі законів Російської імперії.

У процесі роботи використано різноманітну довідкову літературу: енциклопедичні видання, біографічні словники. Ще однією групою джерел, у яких знайдено відомості про аграрне минуле краю, є джерела особистого походження – мемуари, щоденники, автобіографічні записки чиновників, представників правобережного дворянства, які служили по виборах, або за призначенням уряду в адміністративних установах Київської, Волинської та Подільської губерній.

Матеріали центральних і місцевих державних установ, періодичні видання, мемуари, щоденники і листування, дані статистичних і довідкових видань у комплексі із законодавчими актами дозволили представити та відтворити стан земельних відносин Правобережної України за значний історичний період. На основі цього зроблено висновки про те, що джерельна база є нерівнозначною, але комплексний підхід у використанні всіх груп джерел дозволяє вирішити поставлені завдання. Загалом джерельна база є достатньою для висвітлення всіх основних аспектів проблеми і дозволяє проводити комплексне наукове дослідження.

УДК 852.:17.022.1

Т.Чоп

(Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя)

ПОНЯТТЯ НОВОГО В ЕСТЕТИЦІ ФУТУРИЗМУ

Заперечення статичного репродукціонування минулого та спроби побудови нової позиції мистецтва майбутнього стають поштовхом до творчих експериментів більшості авангардних об'єднань початку ХХ століття. З точки зору футуризму, слідування традиції породжує формально виконаний твір, позбавлений будь-якого творчого потенціалу. Натомість «нове» було включене в концептуальний простір футуристичної моделі мистецтва в якості символічної крапки відліку революційної доби, на яку рівнялось усе, що пропонували учасники руху.

Разом з своєю непорушною вірою у нові форми творчості, футуристи заперечували теорію прогресу в мистецтві. Зважаючи на свою релятивістську світоглядну позицію вони розводили поняття новизни та прогресу, оскільки останнє вимагало наявності певного критерію якості, який діячі майбутнього свідомо виключали з своєї концепції. Оновлення, яким займались митці, апіорі мало носити перманентний характер, тому футуристи не визнавали авторитетів та факту наслідування. Натомість важливою категорією в їхній теоретичній концепції було поняття «оригінальність».

Для футуристів оригінальність – це справжність в безпосередньому її вияві, це не просто заперечення минулого, чи острах бути на нього схожим, це початок з нуля. Як зазначає Р. Краусс: «оригінальність стає органістичною метафорою, яка описує не стільки формальну новизну, скільки витoki життя, «Я» художника - як виток, не заплямований традицією, бо йому притаманна певна початкова наївність». Трактують «я» митця як витoku дає можливість дослідниці визначати таку його характеристику як здатність до постійної регенерації, безперервного самонародження. Концепція «нового» в футуристичному наповненні також включала в себе популярний на той час науковий дискурс. Нове мистецтво, з точки зору adeptів творчості майбутнього, мало невід'ємний зв'язок з наукою на правах рівноправних партнерів, та повинно було використовувати елементи наукового методу. Апогеєм наукового звершення виступає в футуристичній концепції Техіка. В якості опосередковуючого принципу між людиною і природою, технічне інтерпретується як найбільш глобальний чинник нового століття, який повністю змінює ритм та сенс людського життя. Синтетичне поєднання технічного, наукового та природнього, якого прагнули представники українського футуризму є частиною їхньої онтологічної утопії. Спрямованість кубофутуристів у майбутнє через організацію утопічного середовища направлена не на холодне технізоване суспільство італійських футуристів, але на праминуле, в часи, коли людина ще не була відчужена від Буття. «Важливість поняття початку для футуристичної концепції обґрунтовується ними через єдину можливість побудови нового: «повернена до своїх витоків, історія твориться наново», - так передає це Б. Лівшиць. Перманентний пошук та оновлення футуристичної концепції прекрасно демонструється діяльністю кверо- (сама назва перекладається як «пошук») футуризму М. Семенка.

Боротьба між традиційним та новим в футуризмі - це специфічна розірваність між засобами творення та ідейною наповненістю, що, зрештою, породжує складність та незавершеність естетичної концепції футуристів. Це також розірваність між бажанням розробки, втілення нових елементів творчого, видозміненого технізацією соціокультурного простору, та усвідомленням хаосу, деструкції, редукції, яку породило безпосереднє входження цих явищ прийдешньої доби в життєвий світ людини.

УДК: 378.14: 796.011.3 (09)

В. Шафранський

(Тернопільський державний медичний університет імені І.Я. Горбачевського)

ОСНОВНІ АСПЕКТИ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ЗІ СПОРТИВНО-ОЗДОРОВЧОГО ТУРИЗМУ

Соціально-економічний розвиток нашої держави, процеси глобалізації, інтеграції та інформатизації суспільства визначили принципово нові вимоги до професійної підготовки фахівців в сфері туризму. Аналіз теоретичних основ підготовки фахівців зі спортивно-оздоровчого туризму, основних вимог до їх професійної діяльності та особливостей туристської освіти у вищих навчальних закладах дає підстави констатувати, що туристична діяльність в Україні, в тому числі й спортивно-оздоровча, здійснюється відповідно до норм загального законодавства. Невід'ємною складовою сфери туризму є система туристської освіти в будь-якій країні, а в Україні ця система перебуває на етапі становлення.

Специфіка професійної діяльності фахівця зі спортивно-оздоровчого туризму полягає в тому, що спортивно-оздоровча діяльність спрямовується на формування здорового способу життя, моральне та фізичне оздоровлення, патріотичне виховання молодого покоління. Фахівець цієї сфери має виконувати різноманітну змістовно-корисну діяльність (історико-краєзнавчу, патріотичну, оздоровчу тощо). Це підтверджує необхідність визначення нової функції його професійної діяльності – фізкультурно-спортивно-туристської, спрямованої на фізичний розвиток людини, збереження її здоров'я, задоволення потреб в активному дозвіллі У процесі вивчення стану підготовки фахівців сфери туризму було виявлено наступні недоліки: недостатня увага приділяється практиці, мало фахівців, що читають спецкурси з туризму, відсутні спецкурси з іноземних мов для працівників сфери туризму, відчувається потреба у фахівцях-викладачах, навчальних посібниках. Аналіз організації підготовки фахівців зі спортивно-оздоровчого туризму у вищих навчальних закладах показує, що навчальні плани та програми з дисциплін не передбачають достатньої професійної підготовки високо кваліфікованого фахівця для роботи в ринкових умовах, зафіксовані загальні принципи побудови навчальних планів і програм. Вони відповідають трьом специфічним напрямкам для різних факультетів: географічний, економічний, культурологічний.

Удосконалення підготовки фахівців сфери туризму повинне проводитись за напрямками: оновлення змісту вищої туристської освіти, запровадження ефективних педагогічних технологій, створення стрункої системи методичного та інформаційного забезпечення навчального процесу; забезпечення високої якості вищої освіти та професійної мобільності випускників вищих навчальних закладів на ринку праці шляхом інтеграції вищих навчальних закладів різних рівнів акредитації, наукових установ та підприємств; запровадження гнучких освітніх програм та інформаційних технологій навчання.

Таким чином, на основі аналізу наукових праць І. Балабанова, В. Квартальнова, А. Коноха, професійна підготовка майбутніх фахівців зі спортивно-оздоровчого туризму визначається як процес, який відображає науково і методично обґрунтовані заходи, що спрямовані на формування рівня професійної компетентності особистості. Для організації спортивно-оздоровчого туризму різних груп населення регіону й успішної праці в усіх ланках активного туризму доцільно враховувати сучасні вимоги ринку праці.

УДК 821.111(669)

О. Штанюк

(Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя)

РОМАН Ч. АЧЕБЕ «РОЗПАД»: ХУДОЖНЬОЇ МАНЕРИ ВІДТВОРЕННЯ АФРИКАНСЬКОЇ РЕАЛЬНОСТІ

Роман нігерійського романіста, поета і критика, громадського та політичного діяча, виходця з племені Ігбо Чинуа Ачебе «Розпад» (1958) вважається найвизначнішим і найвпливовішим для письменників чорного континенту (С. Гіканді). Жодне прочитання певного художнього тексту не дасть нам достатнього теоретичного узагальнення, відкриваючи для дискурсу лише типові, однак у кожному разі це буде «імплицитне бачення свого часу» (Дж. Метц), відтак тут проблема типового розглядається в аспекті імплицитності. В нашому випадку за типові правляться зовнішні впливи, за імплицитне – родовий досвід автора. Значущим видається те, що роман, у якому письменник запропонував читачеві значно відмінну від західного трактування альтернативну історію чорного континенту, з'явився буквально напередодні тотальної деколонізації Африки. Тут розповідається про останні роки життя племені Ігбо напередодні європейського завоювання. «Розпад» змальовує колонізацію Африки, передану з імплицитного погляду – з позиції вже колонізованого народу. Таким чином, цей твір можна вважати романом-передчуттям. В тексті доцентрова система персонажів з головним героєм роману, кращим з воїнів племені Ігбо – Оконкво, чиє життя є «візуальною репрезентацією стандартів життя Ігбо» (погляд К. Букера). Його розмірене життя ламається в одну мить: випадково вбивши члена свого племені, він повинен на сім років покинути клан, стати вигнанцем. Саме це стає початком зламу його життя.

У тексті Ч. Ачебе не лише намагається виголосити світові свою думку про культуру та традиції Ігбо, але й нагадати власному народові його історію, переконати в значущості родових цінностей. Ч. Ачебе першим з африканських письменників ламає тут стереотип Африки як примітивної землі. Автор не схвалює нав'язування чужої, незрозумілої європейської культури нігерійському племені, яке не бажає її приймати. Проте він аж ніяк не прикрашає життя Ігбо, навпаки, викриває багато їхніх суспільних вад, висвітлює зрощення позитивного з негативним у культурі Ігбо. Саме в цьому полягає справжня вартісність африканських племен. Письменник прагне простої правди у своїй розповіді про життя африканських племен, намагається зазирнути в темну глибину їхнього існування, жадає «повернути народові його власну культуру». Хоча тест нагадує пригодницькі романи, насправді необхідно наголосити на тому, що це є реалістичний африканський текст, де відбито нігерійську свідомість. Репрезентуючи автентичну африканську культуру, «Розпад» може слугувати важливим джерелом інформації про африканську культуру в цілому. Значущим в тексті залишається відображення міфологічної свідомості людини Ігбо. Адекватна рецептивна реакція на ці тексти змінює традиційне і хибне ставлення до Африки. Відтак, ознайомлюючись із текстом, європейський читач співчуває «дикуну»-африканцю, а не білому колонізатору.

Ч. Ачебе майстерно «препарує» розпад традиційної культури, аналізує паліативність наступної, порушуючи проблеми асиміляції нації та втрати ідентичності. Митець у форматі іншомовності запропонував своїм читачам нові шляхи до оновлення автентичної африканської культури. На думку автора, досучасний патріархальний світ суспільства Ігбо, де ще донедавна існували стабільність і справжні успадковані цінності, приречений на завершення в історичному часі. Ч. Ачебе зображує суспільство Ігбо з подвійною імплицитністю, оскільки він є своїм, не стороннім для цього середовища, але, водночас, осучасненим новою дійсністю африканським митцем, який бачить, що разом з негативними явищами, колонізація принесла і багато позитивного, зокрема, спільну мову – англійську, котра об'єднала різноманітні етнічні племена в єдину нігерійську націю. Саме цей письменник достойно зобразив формування африканської постколоніальної ситуації, запропонував читачам всього світу нове бачення автентичної африканської культури.

УДК: 327

Г. Щигельська

(Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя)

ВПЛИВ ЕТНІЧНИХ ЛОБІ НА ЗОВНІШНЮ ПОЛІТИКУ США

В умовах поглиблення демократизації і посилення міжнародних взаємодій етнічні лобі суттєво впливають на формування й реалізацію зовнішньополітичного курсу та дипломатію в країнах проживання. На думку багатьох дослідників, діаспори, які проживають на території США, мають більший вплив на ситуацію в міжнародних відносинах, ніж ті, котрі перебувають в інших країнах. Внутрішня політика, яка проводиться урядом США щодо національних меншин, заснована на принципах мультикультуралізму, що дозволяє різним діаспорам ефективно брати участь не тільки у внутрішньополітичному житті держави, але й впливати на зовнішню політику. Близько 600 лобістів регулярно займаються у Конгресі міжнародними відносинами, а про можливості деяких етнічних лобі складають легенди.

Серед найвідоміших етнічних лобі дослідники визначають такі впливові діаспорні об'єднання як Конгрес американської Полонії, Кубино-американський національний фонд, Трансафрика, Національна арабо-американська асоціація, Американо-ізраїльський комітет по зв'язках з громадськістю, Вірменська асамблея Америки та Американо-грецький комітет по зв'язках з громадськістю.

За даними журналу "Форчун" (1997 р.), отриманими у результаті опитування конгресменів і їх помічників, Американо-ізраїльський комітет по зв'язках з громадськістю зайняв друге місце в переліку найвпливовіших лобі у Вашингтоні. Дослідження видання "Нешнл Джорнел", здійснене у березні 2005 р., дало аналогічні результати.

Результати діяльності єврейського лобі справді вражаючі. З 1976 р. Ізраїль одержує найбільшу щорічну економічну і військову допомогу. Загальна сума фінансової допомоги США, надана Ізраїлю за період з 1949 р. по 2004 р., склала понад 140 млрд доларів (за курсом 2003 р.). З 1985 р. на ізраїльські рахунки щороку надходить близько 3 млрд доларів тільки прямої допомоги, що становить приблизно п'яту частину всіх коштів, передбачених у бюджеті на сприяння іноземним державам.

До того ж Вашингтон забезпечує Ізраїль постійною дипломатичною підтримкою. З 1982 по 2006 рр. США наклали вето на 32 резолюції Ради Безпеки ООН, в яких Ізраїль піддавався критиці, що перевищує суму всіх голосів-вето інших учасників РБ.

Найпоказовішим прикладом впливовості вірменського лобі стало прийняття Конгресом США у 1992 р. Поправки 907 до "Акту на підтримку свободи", спрямованої на запобігання надання США фінансової допомоги Азербайджану в зв'язку з його блокадою Вірменії та Нагірного Карабаху. Зважаючи на стратегічні нафтові інтереси США щодо Азербайджану, відомий політичний аналітик Міжнародного фонду Карнегі Томас де Ваал назвав ухвалення цієї поправки "найбільш аномальною складовою зовнішньої політики".

В останні десятиріччя широкого поширення набули вимоги етнічних груп щодо введення економічних ембарго. Зокрема, вагомим важелем впливу на введення низки санкцій США, спрямованих проти режиму Кастро, є кубинське лобі. Завдяки потужному фінансовому ресурсу і компактному проживанню кубинська діаспора набула сильної політичної ваги і визначального впливу на хід виборів у Флориді. Пік найбільшої активності в історії кубинського лобі припадає на першу половину 1990-х рр. У цей період кубино-американцям вдалося пролобіювати ухвалення закону Торрічеллі і закону Хелмса-Бертоне, які значно послалили ембарго проти Куби і стали основними документами, що регулюють кубино-американські відносини.

Таким чином, організовані етнічні групи шляхом успішного використання лобістського інструментарію істотно впливають на зовнішню політику США, а, отже, й на ситуацію в міжнародних відносинах, оскільки, займаючи виняткове становище, ця держава продовжує залишатися головним актором на сучасній світовій арені.

ЗМІСТ

Секція: МЕНЕДЖМЕНТ У ВИРОБНИЦТВІ ТА СОЦІАЛЬНІЙ СФЕРІ	5
Б. Андрушків, Н. Макар.....	5
ПРОБЛЕМИ ВІТЧИЗНЯНОГО РИНКУ ІННОВАЦІЙ	5
Б. Андрушків, Т. Павлусик.....	6
ІНСТРУМЕНТИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ	6
Т. Борисова.....	7
МАРКЕТИНГ У СФЕРІ ПРОТИДІЇ ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ	7
Ю. Вовк, І. Вовк	8
ОЦІНЮВАННЯ МЕТОДИКИ МОНІТОРИНГУ ЕНЕРГО- ТА РЕСУРСОЗБЕРЕЖЕННЯ (ДОСВІД ЄС).....	8
О. Гарматюк.....	9
КОМУНІКАТИВНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ – НАУКА І МИСТЕЦТВО УПРАВЛІННЯ КОМУНІКАЦІЙНИМИ ПРОЦЕСАМИ	9
О. Дужак, І. Гевко.....	10
ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ВІТЧИЗНЯНИХ МАШИНОБУДІВНИХ ПІДПРИЄМСТВ	10
О. Дужак, Н. Юрик.....	11
ТАЙМ-МЕНЕДЖМЕНТ, ЯК ОСНОВА ОПТИМАЛЬНОГО ВИКОРИСТАННЯ ЧАСУ	11
А. І. Кріль, Ю. Я. Вовк.....	12
ІНДИВІДУАЛЬНІ ЯКОСТІ ПРАЦІВНИКІВ ТА ЇХ ЕФЕКТИВНІСТЬ РОБОТИ У КОЛЕКТИВІ	12
П. Лендирук, Н. Юрик	13
ДЕЛЕГУВАННЯ ЯК НАПРЯМОК КОРПОРАТИВНОЇ КУЛЬТУРИ УПРАВЛІННЯ В МІЖНАРОДНОМУ БІЗНЕСІ.....	13
Л. Малюта	14
РЕСУРСОЕФЕКТИВНІСТЬ ТА ЕКОІННОВАЦІЇ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ	14
Л. Малюта, Т. Дживак.....	15
ПРАВОВІ ТА СОЦІАЛЬНО –ЕКОНОМІЧНІ ПЕРЕДУМОВИ ВИНИКНЕННЯ РЕЙДЕРСТВА НА РИНКУ ЦІННИХ ПАПЕРІВ	15
Л. Малюта, Н. Макар	16
ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА ПІДПРИЄМСТВА І ПІДПРИЄМНИЦТВА	16
Л. Малюта, Т. Павлусик	17
СТРАТЕГІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНИМ РОЗВИТКОМ ПІДПРИЄМСТВА .	17

Л. Малюта, Г. Станько	18
ТРАНСАКЦІЙНІ ВИТРАТИ В СИСТЕМІ МЕНЕДЖМЕНТУ ЯКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	18
Л. Мельник, Л. Драпала	19
ПЕРЕШКОДИ ТА НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ БУДІВЕЛЬНОГО КОМПЛЕКСУ	19
Г. Нагорняк, Ю. Вовк, Х. Вальчишин	20
СТАН, ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ВІТЧИЗНЯНОГО РИНКУ КОНДИТЕРСЬКИХ ВИРОБІВ	20
І. Нагорняк	21
СТАН ТА ПРОБЛЕМИ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВ ГАЛУЗІ МАШИНОБУДУВАННЯ В УКРАЇНІ	21
Г. Нагорняк, О. Качунь, А. Сич	22
МЕРЕЖЕВА МОДЕЛЬ ІННОВАЦІЙНОГО ПРОЦЕСУ ЯК ЧИННИК ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ В УКРАЇНІ	22
А. Оксентюк, Є. Врублевський	23
МЕБЛЕВА ПРОМИСЛОВІСТЬ ЯК ПЕРСПЕКТИВНИЙ СЕКТОР РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ	23
А. Оксентюк, Б. Оксентюк	24
АНТИКРИЗОВЕ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ: СУТЬ, ПРИНЦИПИ, МЕТОДИ, ЕФЕКТИВНІСТЬ	24
Я. Панухник	25
ЗАЛУЧЕННЯ БІЗНЕСУ ДО РЕАЛІЗАЦІЇ МУНІЦИПАЛЬНИХ ПРОГРАМ ТА ПРОЕКТІВ	25
В. Паляниця, Ю. Погребнюк	26
ОСНОВНІ НАПРЯМИ ФОРМУВАННЯ МОЛОКОПЕРЕРОБНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ УКРАЇНИ	26
Н. Пелехата, Ю. Вовк	27
РЕКЛАМА ЯК ЕЛЕМЕНТ КУЛЬТУРИ СУСПІЛЬСТВА	27
Н. Пелехата, І. Стойко	28
ОЦІНКА РІВНІВ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ТУРИСТИЧНИХ ПІДПРИЄМСТВ	28
Е. Різник, І. Стойко	29
ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ З ІНОЗЕМНИМ КАПІТАЛОМ В УКРАЇНІ	29

П. Дудкін, З. Сіра	30
ОСОБЛИВОСТІ СТАНОВЛЕННЯ РИНКУ МЕБЛЕВОЇ ПРОДУКЦІЇ В УКРАЇНІ, ПЕРСПЕКТИВИ ЙОГО РОЗВИТКУ	30
І. Стойко, Т. Дживак	31
РОЛЬ МАЛИХ ТА СЕРЕДНІХ ПІДПРИЄМСТВ В ІННОВАЦІЯХ.....	31
І. Стойко, М. Колісніченко.....	32
РОЛЬ МЕНЕДЖЕРА В ІННОВАЦІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ	32
І. Струтинська.....	33
РОЗВИТОК ЛОГІСТИЧНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ – ЧИННИК ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ УКРАЇНСЬКИХ РЕГІОНІВ	33
Ю. Тирчик, І. Гевко.....	34
ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ПРОДУКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ МАШИНОБУДУВНИХ ПІДПРИЄМСТВ.....	34
Л. Мельник, Н. Чикита.....	35
ПРІОРИТЕТИ РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ.....	35
Н. Шведа	36
РОЛЬ ВИЩОГО КЕРІВНИЦТВА ПРИ ЗАПРОВАДЖЕННІ БЕНЧМАРКІНГУ В ДІЯЛЬНІСТЬ ОРГАНІЗАЦІЇ.....	36
Н. Юрик.....	37
ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ ПЕРСОНАЛУ ДО ДІЙ В УМОВАХ КРИЗОВИХ СИТУАЦІЙ.....	37
Секція: ЕКОНОМІКА ТА ПІДПРИЄМНИЦТВО	38
Н.Гарматій.....	38
ЗНИЖЕННЯ РИЗИКУ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА ІНСТРУМЕНТАРИЄМ ХЕДЖУВАННЯ	38
Є.В.Гашин , О.І.Захаревич, Н.П.Захаркевич*	39
ІНВЕСТИЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ, ЯК ЗАПОРУКА.....	39
ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА.....	39
Р. Гринчуцький.....	40
ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВНИМ БОРГОМ В УКРАЇНІ.....	40
Ю. Довгань.....	41
ШТРИХ-КОД ТОВАРУ ЯК ЕЛЕМЕНТ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАХИСТУ ПРАВ СПОЖИВАЧІВ	41
І. Качур, М. Зяйлик	42
МАРКЕТИНГ В СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖАХ.....	42

О. Кучабська, О. Владимир	43
ПРОБЛЕМИ КОМЕРЦІАЛІЗАЦІЇ ІННОВАЦІЙНИХ РЕЗУЛЬТАТІВ	43
Т. Корольок.....	44
ДОСЛІДЖЕННЯ ХАРАКТЕРИСТИК ГОСПОДАРСЬКОГО РИЗИКУ	44
П. Лендирук, О. Владимир	45
РОЛЬ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА У РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ	45
О. Луців	46
КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ ЯК СКЛАДОВОЇ СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ МАРКЕТИНГОВОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА	46
О. Мазуренок	47
ВПЛИВ РИЗИКІВ НА ДІЯЛЬНІСТЬ БАНКІВ УКРАЇНИ.....	47
N. Marynenko, I. Kramar	48
PRINCIPLES OF THE GOVERNMENT REGULATION OF MARKET ECONOMY.....	48
І. Маркович	49
РЕГІОНАЛІЗАЦІЯ СВІТОВОГО ЕКОНОМІЧНОГО ПРОСТОРУ ЯК ПРОЯВ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ТЕНДЕНЦІЙ	49
Р. Оксентюк	50
ІНТЕРНЕТ-ПРОСУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ПРОДУКТІВ ТА ЇХ КЛАСИФІКАЦІЯ	50
О. Панухник	51
ЗЕМЛЯ ЯК ЕКОНОМІЧНА ОСНОВА РОЗВИТКУ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ	51
І. Сівчук	52
ПОСЕРЕДНЕЦТВО ЯК МЕТОД ВИРІШЕННЯ ЕКОНОМІЧНИХ КОНФЛІКТІВ	52
С. Семенюк	53
ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ВИЩІЙ ШКОЛІ В 21 СТОЛІТТІ	53
О.Твердохліб, О.Владимир.....	54
ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ КЛІНІНГОВИХ КОМПАНІЙ У ТЕРНОПОЛІ	54
І. Шемлей, О. Владимир	55
АНАЛІЗ І ПЕРСПЕКТИВА РОЗВИТКУ КРИТОГО СКЕЙТ-ПАРКУ ТА СКАЛОДРОМУ У ТЕРНОПОЛІ	55
І. Химич.....	56
ОЦІНКА КРЕДИТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	56

Секція: ГУМАНІТАРНІ НАУКИ	57
Б. Андрушків, І. Стойко, О. Погайдак.....	57
ОСОБЛИВОСТІ ОБСЛУГОВУВАННЯ НАУКОВИХ ЗВ'ЯЗКІВ З УКРАЇНСЬКОЮ ДІАСПОРОЮ (СОЦІОГУМАНІТАРНІ АСПЕКТИ)	57
О. Босюк, О. Федчишин.....	59
ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ДИНАМІКИ РОСТУ ПОКАЗНИКІВ ФІЗИЧНОГО РОЗВИТКУ СТУДЕНТІВ, ЯКІ ЗАЙМАЮТЬСЯ ПЛАВАННЯМ.....	59
Н. Вальчак, І. Салук	60
ПЛАВАННЯ ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ СТІЙКОСТІ ОРГАНІЗМУ ЛЮДИНИ ДО НЕСПРИЯТЛИВИХ ВПЛИВІВ ПОГОДИ	60
А. Галіздра	61
ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ ЗАСОБАМИ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ.....	61
Грузін В.Я., Криськов А.А.	62
ДВОРЯНСЬКИЙ ЗЕМЕЛЬНИЙ БАНК.....	62
С. Джафарова.....	63
НАЦІОТВОРЧА ФУНКЦІЯ ГАЛИЦЬКОЇ ІНТЕЛІГЕНЦІЇ В РЕТРОСПЕКТИВІ ІВАНА ФРАНКА	63
А. Довгань	64
ПРАКСЕОЛОГІЧНІ НОТАТКИ Т. КОТАРБІНЬСЬКОГО ЩОДО ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ РІЗНИХ ВИДІВ ЛЮДСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	64
М. Дутка	65
НІМЕЦЬКА МОВА ЯК ДРУГА ІНОЗЕМНА: ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ	65
В. Дяків.....	66
ФОРМУВАННЯ НОВИХ МОРАЛЬНО-ЕТИЧНИХ ПІДХОДІВ УКРАЇНСЬКОЇ ГРЕКО- КАТОЛИЦЬКОЇ ЦЕРКВИ ДІАСПОРИ	66
І. Казмірчук, Я. Надозірний	67
ОСОБЛИВОСТІ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ В УКРАЇНСЬКИХ ВНЗ	67
Н. Кравець.....	68
РОЗВИТОК ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ МАЙБУТНІХ ПСИХОЛОГІВ У ВИРОБНИЧІЙ СФЕРІ	68
З. Кульчицький, В. Луців.....	69
ВПЛИВ РІЗНИХ ПОГОДНИХ УМОВ НА ФІЗИЧНИЙ СТАН СПОРТСМЕНІВ ГИРОВИКІВ	69

Я. Курко.....	70
ОСОБЛИВОСТІ АДАПТАЦІЇ ДИХАЛЬНОЇ СИСТЕМИ У ПЛАВЦІВ ПРИ ФІЗИЧНИХ НАВАНТАЖЕННЯХ.....	70
Я. Курко.....	71
ОСОБЛИВОСТІ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВЛЕНОСТІ ПЛАВЦІВ.....	71
В. Луців, В. Третьяк.....	72
ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ У СТУДЕНТІВ ТА ЙОГО СКЛАДОВІ.....	72
І. Моначин.....	73
СУЧАСНЕ БЕЗРОБІТТЯ ЯК ПСИХОЛОГІЧНИЙ ФЕНОМЕН.....	73
Надкевич Л.І.	74
АНАЛІЗ ДІЇ АЛКОГОЛЮ НА ОРГАНІЗМ ЛЮДИНИ.	74
Я. Надозірний, Н. Вальчак.....	76
РОЛЬ ЗАНЯТЬ ФІЗИЧНОЮ КУЛЬТУРОЮ В ПРОФІЛАКТИЦІ ГОСТРИХ РЕСПІРАТОРНИХ ЗАХВОРЮВАНЬ.....	76
В. Ніконенко.....	77
АГРЕСІЯ І МІЖДЕРЖАВНІ ВІДНОСИНИ.....	77
М. Паласюк.....	78
ДО ПИТАННЯ НАВЧАННЯ НІМЕЦЬОЇ МОВИ В КОНТЕКСТІ БОЛОНСЬКОГО ПРОЦЕСУ.....	78
І. Періг.....	79
МОТИВАЦІЙНІ ЧИННИКИ ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ СУЧАСНОЇ МОЛОДІ.....	79
Плавуцька І.Р., Кухарська В.Б.	80
ОКРЕМІ АСПЕКТИ ВИКЛАДАННЯ ПРАКТИЧНОГО КУРСУ ТЕХНІЧНОГО ПЕРЕКЛАДУ.....	80
О. Потіха.....	81
УЧАСТЬ УНДО У ПРОВЕДЕННІ ШКІЛЬНОГО ПЛЕБІСЦИТУ 1932 р.	81
М.Рудакевич.....	82
СУПЕРЕЧНОСТІ ДЕМОКРАТИЧНОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ.....	82
І. Салук, З. Кульчицький.....	83
СТАВЛЕННЯ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ ДО ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ.....	83
П. Сівчук.....	84
РОЛЬ ГРОМАДСЬКОЇ ДУМКИ В СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНИХ ТРАНСФОРМАЦІЯХ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА.....	84

Т.В.Скоморохова.....	85
ПРИНЦИПИ І МЕТОДИ НАВЧАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ РОЗВИТКУ ШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ	85
А. Теплий, І. Казмірчук	86
АДАПТАЦІЯ АТЛЕТІВ У СПОРТІ ВИЩОЇ СПОРТИВНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ.....	86
В. Третьяк, А. Галіздра	87
ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ЗАСОБІВ У ФІЗИЧНОМУ ВИХОВАННІ СТУДЕНТІВ СПЕЦІАЛЬНОЇ МЕДИЧНОЇ ГРУПИ.....	87
С. Федак, Н. Денисюк	88
СПОСОБИ ВИКОРИСТАННЯ ВІДЕОМАТЕРІАЛІВ ПІД ЧАС ВИКЛАДАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ.....	88
О. Федчишин, О. Босюк.....	89
АДАПТАЦІЯ СИСТЕМИ ЗОВНІШНЬОГО ДИХАННЯ ПРИ ФІЗИЧНИХ НАВАНТАЖЕННЯХ У СТУДЕНТІВ.....	89
Л. Химич	90
ІСТОРИОГРАФІЧНІ ПРОБЛЕМИ ПОЗЕМЕЛЬНИХ ВІДНОСИН НА ПРАВОБЕРЕЖНІЙ УКРАЇНІ ХІХ СТОЛІТТЯ	90
Т. Чоп.....	91
ПОНЯТТЯ НОВОГО В ЕСТЕТИЦІ ФУТУРИЗМУ	91
В. Шафранський	92
ОСНОВНІ АСПЕКТИ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ЗІ СПОРТИВНО-ОЗДОРОВЧОГО ТУРИЗМУ	92
О. Штанюк	93
РОМАН Ч. АЧЕБЕ «РОЗПАД»: ХУДОЖНЬОЇ МАНЕРИ ВІДТВОРЕННЯ АФРИКАНСЬКОЇ РЕАЛЬНОСТІ.....	93
Г. Щигельська.....	94
ВПЛИВ ЕТНІЧНИХ ЛОБІ НА ЗОВНІШНЮ ПОЛІТИКУ США.....	94